

Geïntegreerd

Jaarverslag 2020



Inhoudsopgave

Dunea in een oogopslag _____ 3

Profiel	4
Kerncijfers	5
Kengetallen	6
Highlights Dunea 2020	7
Waardecreatie en impact	8
Waardecreatiemodel	9

Voorwoord _____ 10

Bestuursverslag _____ 13

Uitdagingen voor duin en water	14
Toekomstbestendig Dunea	16
Stakeholders en materialiteit	22
Resultaten in 2020	28
Financiële resultaten	49
Medewerkers en organisatie	54
Risicomanagement	62

Governance _____ 71

Corporate governance	72
Personalia directie en Raad van Commissarissen	76
Bericht van de Raad van Commissarissen	80

Jaarrekening _____ 87

Overige gegevens _____ 123

Aanvullende informatie _____ 128



Dunea in een oogopslag

Voorwoord
Bestuursverslag
Governance
Jaarrekening
Overige gegevens
Aanvullende informatie



Reinwaterpompen op onze productielocatie Scheveningen pompen jaarlijks ca 52 miljard liter drinkwater het leidingnet in.

Profiel

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Dunea is het drinkwaterbedrijf dat water levert in het westelijke deel van Zuid-Holland. Ruim 1,3 miljoen mensen vertrouwen 24 uur per dag, 7 dagen per week op ons voor een van hun belangrijkste levensbehoeften: lekker en betrouwbaar drinkwater.



Dankzij meer dan **200 openbare tapkranen** is er op veel plekken in de openbare ruimte lekker en betrouwbaar drinkwater beschikbaar.

Dunea is ook de beheerder van de duingebieden Solleveld, Meijndel en Berkheide; gebieden met een grote biodiversiteit, die deel uitmaken van Nationaal Park Hollandse Duinen. Onze duinen zijn naast een cruciale schakel in de drinkwatervoorziening voor veel mensen een onmisbare plek om te sporten, te ontspannen en elkaar te ontmoeten.

Dunea zorgt voor duin en water, nu en in de toekomst. Onze missie is dat onze klanten elke dag kunnen rekenen op natuurlijk, goed drinkwater en op rust en ruimte in de Randstad. Daarbij streven we voortdurend naar een duurzame balans tussen waterwinning, natuurbeheer en recreatie. Onze 524 medewerkers zetten zich daar dagelijks voor in.

Met onze klant als uitgangspunt proberen we onze dienstverlening continu te verbeteren. Onze kernwaarden betrokken, betrouwbaar, veerkrachtig en verfrissend dienen daarbij als leidraad.

In 2020 hebben we ruim 82 miljoen m³ drinkwater geproduceerd; de circa 2.400 hectare natuur van onze duingebieden werd drukker bezocht dan ooit. Het hoofdkantoor van Dunea is gevestigd in Zoetermeer.

Kerncijfers

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie



Financieel

Bedrijfs-
opbrengsten

147.432

2019: 144.396
(x € 1.000)

Resultaat na belasting

6.998

2019: 8.496
(x € 1.000)

Investerings

40.723

2019: 33.145
(x € 1.000)



Klanten

Aantal
inwoners

1.342

2019: 1.327
(x 1.000)

Aantal aansluitingen

643.976

2019: 637.756

Watertarief

0,98

2019: 0,98
(€)

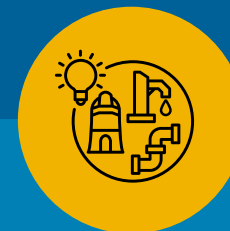


Duinen

Duinterreinen
in eigen beheer

2.428

2019: 2.428
(ha)



Waterproductie en -distributie

Geproduceerd
drinkwater

82.227

2019: 80.438
(x 1.000 m³)

CO₂-emissie

11.329

2019: 17.111
(in tonnen CO₂)

CO₂ per m³

0,13

2019: 0,21
(in kg)



Medewerkers

Aantal

524

2019: 500

Ziekteverzuim

3,9%

2019: 4,9%

Kengetallen

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie



Financieel

	2020	2019 ³	2018	2017	2016
Bedrijfsopbrengsten (x € 1.000)	147.432	144.396	144.111	148.256	147.948
Resultaat na belasting (x € 1.000)	6.998	8.496	15.651	11.974	8.820
Current ratio	0,270	0,136	0,103	0,112	0,145
Interest coverage ratio	2,391	2,583	3,924	2,383	1,824
Solvabiliteit (%)	39,4	39,2	38,1	35,6	33,6
Rentabiliteit totaal vermogen (%)	2,0	2,3	3,5	3,2	3,1
Investerings materiële vaste activa (x € 1.000)	40.723	33.145	33.443	39.505	26.685
Weighted Average Cost of Capital (WACC)	2,12	2,34	3,56	3,07	3,17



Klanten

Aantal inwoners (x 1.000)	1.342	1.327	1.315	1.301	1.289
Aantal administratieve aansluitingen	643.976	639.756	632.000	633.919	628.663
Ondermaatse leveringsminuten ¹	13,2	8,7	12,6	8,4	7,2
Integraal drinkwatertarief (€) zonder precarioheffing en Belasting op Leidingswater (BOL)	1,57	1,62	1,63	1,67	1,69



Medewerkers

Aantal medewerkers	524	500	506	513	537
Ziekteverzuim (%)	3,9	4,9	6,6	3,8	3,7



Waterproductie en distributie

Ingenomen rivierwater (x 1.000 m ³) ²	81.836	80.598	82.652	81.985	62.468
Geproduceerd drinkwater (x 1.000 m ³)	82.227	80.438	81.474	79.862	79.042
Verkoop drinkwater in eigen voorzieningsgebied (x 1.000 m ³)	76.606	73.750	74.374	73.190	72.894
Verkoop drinkwater in eigen voorzieningsgebied per administratieve aansluiting (m ³)	119	115	118	115	116
Lengte hoofdleidingnet (in km)	4.494	4.470	4.439	4.411	4.387
Lengte transportleidingnet (in km)	284	283	283	283	285
Aantal geplaatste watermeters	571.829	564.934	557.813	555.975	549.971



Duinen

Duinterreinen in eigen beheer (ha)	2.428	2.428	2.250	2.250	2.250
Aantal bezoekers Bezoekerscentrum Meijendel	63.626	143.320	141.199	128.279	119.282

1. Over de periode juni tot en met december 2020 is onvoldoende informatie beschikbaar om de ondermaatse leveringsminuten te bepalen. Het opgenomen kengetal is gebaseerd op de realisatie over de periode januari tot en met mei 2020 en vervolgens geëxtrapoleerd voor de resterende maanden.

2. Vanaf 2018 is het aantal ingenomen m³ rivierwater opgenomen als het totaal van ingenomen water uit de afgedamde Maas en uit de Lek. Voorheen betrof dit alleen Maaswater.

3. Een aantal financiële kengetallen in 2019 zijn als gevolg van fouterstel aangepast. De details zijn toegelicht in de jaarrekening op pagina 94.

Highlights Dunea 2020

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Recordafzet drinkwater in de zomer

De optelsom van een hete zomer, veel klanten die de vakanties thuisbleven en thuiswerken zorgde in augustus voor een recordafzet van drinkwater.

Oprichting van Dunea Warmte & Koude B.V.

Door warmte en koude uit ons leidingnet te benutten wil Dunea een bijdrage leveren aan de energietransitie. Voor onze activiteiten op het gebied van aquathermie is de dochteronderneming Dunea Warmte & Koude B.V. opgericht.

Stappen gezet naar duurzaam systeem van bronnen

Als onderdeel van ons multi-bronnenprogramma is op onze productielocatie Scheveningen een pilot gestart om drinkwater te maken uit brak grondwater en tegelijkertijd de zoetwaterbel onder de duinen te vergroten. Ook zijn de werkzaamheden gestart om ons innamepunt bij Bergambacht geschikt te maken voor structurele waterwinning uit de Lek.

Samenwerking in de keten

Met het hoogheemraadschap van Rijnland zijn we de samenwerking aangegaan voor het optimaliseren van het beheer en onderhoud van persrioleringen. Dunea neemt dit beheer en onderhoud voor haar rekening. Ook hebben we belangrijke convenanten gesloten met andere partners in de waterketen en in de ondergrond.

Onze duingebieden onderdeel van Nationaal Park Nieuwe Stijl

Nationaal Park Hollandse Duinen heeft in december de officiële status van Nationaal Park Nieuwe Stijl aangevraagd. Met deze status kan Dunea de kwetsbare duingebieden Berkheide, Meijendel en Solleveld beter beschermen.

WAVE afgerond

De laatste fase van het meerjarige programma WAVE (werken aan verbinding) is afgerond. WAVE maakt de interne samenwerking efficiënter en zorgt voor een betere dienstverlening aan onze klanten.

Nieuwe koers en visie

Met onze nieuwe koers De groeiende waarde van Duin en Water bouwen we voort op de solide basis die we in de vorige koersperiode tot en met 2020 hebben gelegd. Als onderdeel van het strategieproces hebben we ook onze visie aangescherpt.

Drukke in de duinen

Door de coronamaatregelen en het mooie weer was het regelmatig erg druk in onze duingebieden. Het leverde onze duinwachters veel werk op om de veiligheid en natuurwaarden te beschermen. Soms moesten parkeerterreinen worden afgesloten om de toestroom van recreanten in te dammen.

Waardecreatie en impact

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

In 2013 heeft de International Integrated Reporting Council (IIRC) een raamwerk gelanceerd voor integrated reporting.

Deze geïntegreerde manier van verslagleggen brengt financiële en niet-financiële gegevens samen in één verslag.

Zo ontstaat er een completer beeld van alle prestaties, in samenhang én in relatie tot de stakeholders. Binnen integrated reporting neemt het waardecreatiemodel een belangrijke plaats in.

Ons waardecreatiemodel maakt de relatie tussen Dunea en haar omgeving inzichtelijk en laat zien hoe Dunea waarde creëert voor haar stakeholders en voor de maatschappij als geheel. In het model wordt weergegeven welke kapitalen Dunea gebruikt als input voor haar businessmodel, welke output dat oplevert en wat voor impact dat heeft op de omgeving.



Thuiswerken en thuis onderwijs volgen zorgde voor extra watergebruik in 2020.

Waardecreatie

Input

Sociaal

Relatie met stakeholders

Menselijk

Betrokken en vaardige medewerkers en vrijwilligers

Intellectueel

Kennis en innovatie m.b.t. duin en water, versterkt door netwerken in de sector en omgeving

Natuurlijk

- Robuust ecosysteem duinen
- Kwantiteit en kwaliteit bronnen
- Stikstofneerslag op duin !
- Grondstoffen !

Geproduceerd

- Gebouwen, wagenpark, installaties en infrastructuur voor drinkwatervoorziening en recreatie
- Energie

Financieel

Inkomsten uit waterlevering in aangewezen voorzieningsgebied

Businessmodel



Koersdoelen

Klimaatneutraal



Missie

Onze klanten kunnen elke dag rekenen op natuurlijk, goed drinkwater en op rust en ruimte in de Randstad. Dunea zorgt voor duin en water.

Waardevolle duinen



Samen voor elke klant



Slim assetmanagement



Aantrekkelijk werk



Kernactiviteiten

Inname, transport, zuivering en distributie van drinkwater voor onze klanten. Beschermen en beheren van duinen voor drinkwater, natuur en recreatie.

Trends



Klimaatverandering



Verstedelijking



Energie-transitie



Digitalisering

! Betreft negatieve effecten/ waardevernietiging

Output

- Verbinding met stakeholders
- Continue kennisontwikkeling en -deling
- Ontwikkelingsmogelijkheden en 'fit & vitaal'-beleid
- Veilige, prettige werkomstandigheden

- Natuurlijk, goed drinkwater
- Beheerde duinen
- Hernieuwbare energie
- Energieverbruik/Afval !

- Assets
- Transparant en betaalbaar drinkwatertarief

Outcome

- Vertrouwen, gezondheid en gemak:
 - 24/7 voldoende gezond, betaalbaar water;
 - Rust, ruimte en ontspanning in de Randstad
- Vitale en wendbare werknemers
- Kennisdeling, innovatie, informatie en educatie

- Balans in Nationaal Park Hollandse Duinen tussen drinkwatervoorziening, biodiversiteit en recreatie
- CO₂ en stikstof in de directe omgeving, afval, verbruik grondstoffen !

- Gezonde financiële positie voor investeringen in steeds duurzamer beheerde assets

Impact

- Langetermijnleveringszekerheid van drinkwater binnen én buiten het leveringsgebied, voor alle klanten
- Bijdrage aan welzijn, trots en identiteit voor klanten, bezoekers, medewerkers
- Instandhouding van een multi-functioneel inzetbaar en robuust ecosysteem met netto-positieve bijdrage aan biodiversiteit
- Bijdrage aan vervuiling en klimaatverandering !

- Bijdrage werkgelegenheid en welvaart in de regio
- Bijdrage aan essentiële infrastructuur voor een leefbare regio
- Beslaglegging op schaarse ruimte in de Randstad !

Bijdrage aan SDG's



Voorwoord

Dunea in een oogopslag

Bestuursverslag
Governance
Jaarrekening
Overige gegevens
Aanvullende informatie

Algemeen directeur
Wim Drossaert



“Nu investeren in de robuustheid van ons drinkwatersysteem”

In 2020 werd ons leven op zijn kop gezet door het coronavirus. De aanpassing aan deze situatie heeft veerkracht gevraagd van onze medewerkers en organisatie. Ik ben trots dat wij in deze pandemie niet alleen onze vitale processen overeind hebben gehouden, maar ook voortgang hebben gerealiseerd in onze programma's en projecten, die de drinkwatervoorziening in onze regio toekomstbestendig maken. Ik wil onze medewerkers daarvoor bedanken, want zij hebben dit mogelijk gemaakt.

In onze duingebieden was het drukker dan ooit. Mensen zochten de natuur meer op omdat veel andere vrijetijdsbestedingen gesloten waren. Soms werd de drukte te groot en moesten we, in overleg met de lokale autoriteiten, parkeerplaatsen afsluiten. De omstandigheden waaronder we deze maatregelen moesten nemen, waren extreem en hopelijk niet blijvend. Maar de toenemende drukte in de duinen laat wel duidelijk zien wat de waarde van onze natuurgebieden is voor de mensen in de regio. Het onderstreept tevens het belang van een goede spreiding van recreanten, om de natuurwaarden te kunnen blijven beschermen. Dit is iets waar we met onze partners binnen Nationaal Park Hollandse Duinen aan werken.

Het is een uitdagend jaar geweest, niet alleen vanwege corona. De optelsom van een warme, droge zomer en het feit dat veel mensen de vakantie thuis doorbrachten, zorgde in juli en augustus voor een recordafzet van drinkwater. We hebben deze piek in het drinkwaterverbruik kunnen opvangen, onder andere door gebruik te maken van onze strategische reserves. Maar we liepen hierbij wel tegen de

[Dunea in een oogopslag](#)[Voorwoord](#)[Bestuursverslag](#)[Governance](#)[Jaarrekening](#)[Overige gegevens](#)[Aanvullende informatie](#)

grenzen van onze capaciteit aan. Het bevestigt eens te meer dat we dringend moeten investeren in de robuustheid van ons drinkwatersysteem.

Dunea heeft de afgelopen jaren stappen gezet om beter voorbereid te zijn op uitdagingen als bevolkingsgroei, klimaatverandering, de energietransitie en een steeds nijpender gebrek aan ruimte zowel bovengronds als ondergronds. Deze ontwikkelingen komen razendsnel op ons af en we kunnen ons geen afwachtende houding permitteren. Onze strategie om deze uitdagingen het hoofd te bieden is helder: productiecapaciteit uitbreiden, zoetwaterreserves in de duinen vergroten en nieuwe bronnen en technieken ontwikkelen om minder afhankelijk te worden van de Maas en de Lek. Maar om zo ver te komen, hebben we onze stakeholders in de omgeving nodig. En helaas hebben we ook gezien dat die omgeving niet altijd in hetzelfde tempo meeloopt, of dat andere belangen voorrang krijgen.

Dit merken we onder andere bij de problemen rond stikstof. Als natuurbeheerder zien wij de gevolgen van stikstofneerslag op onze Natura2000-gebieden en zijn we blij met strenge toepassing van de stikstofnormen. Maar uit het oogpunt van waterwinning zien we dat de interpretatie van deze normen door vergunningverleners ons ook regelmatig in de weg zit. In Berkheide hebben we ternauwernood de eerste projecten voor de broodnodige wincapaciteit op tijd kunnen uitvoeren, nadat de vergunningverlening dreigde stuk te lopen op tijdelijke stikstofuitstoot.

Dit terwijl onze plannen, naast waterwinning, voorzien in een fors natuurherstel waarmee we het effect van de stikstof wegnemen én het natuurgebied robuuster maken. Dit zal echt anders moeten, want als we de 133 duizend nieuwe woningen die in ons leveringsgebied gepland zijn de komende 15 jaar allemaal van drinkwater willen voorzien, kunnen we niet zonder vergunningen. Dit vraagt om daadkracht van bestuurders.

We merken het ook in het vraagstuk rond de financiering van onze investeringen. Regels die bedoeld zijn om overwinsten bij drinkwaterbedrijven te voorkomen, maken het steeds moeilijker om leningen te krijgen bij banken voor investeringen. Ook de mogelijkheden om onze financiële positie te versterken door onze tarieven te verhogen zijn beperkt: steeds weer blijkt het lastig om de noodzaak en urgentie tot investeren aan onze stakeholders uit te leggen.

“Met urgente uitdagingen als bevolkingsgroei, klimaatverandering en de energietransitie kunnen we ons geen afwachtende houding permitteren”

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Terwijl het inmiddels echt niet meer zo vanzelfsprekend is dat we over tien jaar nog 24/7 drinkwater kunnen leveren van de beste kwaliteit. Als we de drinkwatervoorziening voor de toekomst veilig willen stellen, kunnen we er niet omheen dat we nu moeten investeren. En investeren kost geld.

Een ander onderwerp dat wij, ook in sectorverband, op de politieke agenda moeten krijgen, is het belang van water in ruimtelijke ordening. Onze regio wordt in snel tempo volgebouwd met woningen, bedrijven en infrastructuur. De drinkwatervraag stijgt navenant, terwijl er steeds minder ruimte overblijft om water te winnen en te zuiveren. Ook de energietransitie speelt een rol: warmtenetten in de ondergrond kunnen gevolgen hebben voor de kwaliteit van het water in ons leidingnet. Om ons waterbeheer echt toekomstbestendig te maken, moet er meer regie komen op de inrichting van ons land. We hebben deze boodschap het afgelopen jaar als sector, samen met de Unie van Waterschappen, luid verkondigd en zullen daarmee doorgaan zo lang als dat nodig is.

Als 2020 één ding duidelijk heeft gemaakt, is het dat we de goede strategie hebben om de drinkwatervoorziening voor de toekomst veilig te stellen, maar ook dat de urgentie veel groter is dan gedacht. We zullen dus versneld aan de slag moeten. Maar dat kunnen we niet alleen, daarvoor is een optimale samenwerking met onze stakeholders en omgeving nodig. We weten wat er moet gebeuren. De plannen liggen klaar. Nu is het tijd om samen de schouders eronder te zetten.

Wim Drossaert
Algemeen directeur

*“De plannen liggen klaar.
Nu is het tijd om samen de
schouders eronder te zetten”*

Bestuursverslag

Dunea in een oogopslag
Voorwoord

Governance
Jaarrekening
Overige gegevens
Aanvullende informatie

Uitdagingen voor duin en water
Toekomstbestendig Dunea
Stakeholders en materialiteit
Resultaten in 2020
Financiële resultaten
Medewerkers en organisatie
Risicomanagement

Innamepunt aan de Lek bij Bergambacht

Dit innamepunt wordt opgewaardeerd, zodat we de Lek structureel als bron kunnen gebruiken voor de productie van drinkwater.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Uitdagingen voor duin en water

Dunea staat voor grote uitdagingen. Maatschappelijke en klimatologische ontwikkelingen zetten druk op ons systeem en dwingen ons om te vernieuwen. In dit hoofdstuk schetsen we de belangrijkste trends en lichten we toe hoe zij een uitdaging vormen voor onze kerntaken van duin en water.

Klimaatverandering

Het Nederlandse watersysteem is van oudsher gericht op het wegsluizen van overtollig water. De nieuwe realiteit is dat we structureel te maken hebben met perioden van droogte. Op jaarbasis is er genoeg water beschikbaar, maar regionaal is er in droge periodes soms te weinig en in andere periodes juist te veel. Dunea neemt voor de productie van drinkwater rivierwater in uit de Afgedamde Maas en de Lek. In perioden van droogte stroomt er minder water door deze rivieren. Bovendien zijn we, door onze geografische ligging aan het eind van deze rivieren, afhankelijk van andere landen en gebruikers in het stroomgebied. Omdat zij ook met droogte te maken hebben, wordt er bovenstrooms meer water vastgehouden en blijft er minder voor ons over.

Droogte heeft ook invloed op de kwaliteit van het rivierwater. Bij een lage waterstand zijn rivieren extra kwetsbaar voor incidenten of (industriële) lozingen, omdat verontreinigingen minder worden verdund en ook nauwelijks worden afgevoerd. Als de concentraties van verontreinigende stoffen te groot worden, kunnen we geen water innemen voor de productie van drinkwater en moeten we onze zoetwaterbuffers in de duinen aanspreken. Een lage afvoer van de rivieren zorgt er, in combinatie met zeespiegelstijging, ook voor dat water uit zee

landinwaarts kan stromen, waardoor zoetwaterbronnen verzilten. Klimaatverandering beïnvloedt ook de biodiversiteit in onze duingebieden. De natte duinvalleien herbergen een grote hoeveelheid aan soorten. Veel soorten zijn afhankelijk van het rivierwater dat wij in de duinen infiltreren. Verdroging van deze natte duinvalleien zou leiden tot een afname van de biodiversiteit. Het beschermen en behouden van deze bijzondere natuur is onze verantwoordelijkheid als natuurbeheerder.

Bevolkingsgroei en verstedelijking

Ons leveringsgebied is een van de dichtstbevolkte regio's in de Randstad en het aantal inwoners groeit de komende jaren sterk. De komende 15 jaar worden er in onze regio zo'n 133.000 woningen bijgebouwd. Die woningen moeten allemaal worden aangesloten op ons leidingnet. Daarvoor moeten we nieuwe leidingen aanleggen. Tegelijkertijd neemt de drukte in de ondergrond steeds verder toe en wordt de beschikbare ruimte voor leidingen en wateropslag alsmaar schaarser.

Een toenemende bevolking betekent ook direct een toenemende vraag naar drinkwater. Van consumenten, maar ook van landbouw en industrie. Om aan de stijgende vraag naar drinkwater te kunnen voldoen, moeten wij onze productiecapaciteit uitbreiden, van zo'n 82 miljard liter naar ruim 90 miljard liter per jaar. De ruimte daartoe is beperkt: al in 2020 hebben we de operationele capaciteit die onze vergunning biedt maximaal benut. Strengere stikstofeisen staan bovendien de uitbreiding van onze winningen in de duinen in de weg.

Onze duinen zijn voor veel mensen een onmisbare plek voor recreatie. De toename van de bevolking zal in de toekomst extra druk geven op de toch al kwetsbare natuur. Balans tussen de verschillende functies is voor de kwaliteit van onze duinen van vitaal belang.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

- *Uitdagingen voor duin en water*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

De energietransitie

Activiteiten in de ondergrond, zoals geothermie, warmte- en koude-opslag en warmtenetten, vormen een bedreiging voor drinkwaterwinning en -distributie. De boringen die hiervoor nodig zijn kunnen negatieve effecten hebben op de grondwaterkwaliteit. Opslag en transport van warmte zorgen ervoor dat ook het grondwater en drinkwater in nabijgelegen leidingen opwarmt. Dat faciliteert bacteriële groei. De energietransitie dreigt te zorgen voor extra problemen vanwege de schaal waarop ondergrondse systemen zullen worden toegepast.

De energietransitie biedt ook kansen: de temperatuur van het water in ons leidingnet kan worden gebruikt als duurzame bron van warmte en koude. Met deze vorm van koeling en verwarming, aquathermie, kunnen we een bijdrage leveren aan de maatschappelijke vraag naar duurzame energie.

Digitalisering

Verdergaande digitalisering van de samenleving brengt nieuwe verwachtingen met zich mee voor onze producten en dienstverlening. Ook onze processen worden steeds meer gedigitaliseerd en geautomatiseerd. Het belang van data en daarmee ook van dataveiligheid wordt steeds groter: processen maken in toenemende mate gebruik van voorspellingen en beslissingsondersteunende algoritmes. Deze ontwikkelingen vragen om continue professionalisering van datamanagement en digitale beveiliging. Ook aan onze medewerkers worden op dat vlak steeds zwaardere eisen gesteld.

Financierbaarheid van investeringen een probleem

Om tegen de achtergrond van deze trends de kwaliteit en leveringszekerheid van drinkwater te kunnen blijven garanderen, zijn de komende jaren grote investeringen nodig. Het financieren van die investeringen wordt echter steeds ingewikkelder, omdat de maximale winst die drinkwaterbedrijven mogen maken zeer beperkt is. Het wordt daardoor ook voor Dunea steeds moeilijker om aan de vereiste ratio's van geldverstrekkers te voldoen. Als deze financiële kaders niet veranderen, wordt het aanpassen van ons systeem aan de huidige en toekomstige eisen een steeds grotere uitdaging.

Nieuwe stoffen en nieuwe normen

Er worden voortdurend nieuwe stoffen aangetroffen in bronnen voor drinkwater. Dat vraagt om nieuw onderzoek naar effecten van die stoffen en leidt soms ook tot nieuwe normen en regelgeving op dat gebied. Een goed voorbeeld dat op dit moment speelt, is de mogelijke nieuwe normering van het RIVM voor PFAS in voedsel, drinkwater, bodem en lucht. Dunea heeft de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in nieuwe zuiveringsmethoden, maar de grenzen van wat wij op dit moment kunnen, zijn bereikt. Daarom vragen we de overheid met klem lozingen van vervuilende stoffen te voorkomen met striktere wetgeving en handhaving, zowel in Nederland als internationaal. Wat niet in het water terecht komt, hoeft er immers ook niet uit gehaald te worden.

Toekomstbestendig Dunea

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

De afgelopen jaren hebben voor Dunea in het teken gestaan van voorbereid zijn op de toekomst.

We hebben veranderingen in onze organisatie doorgevoerd en hebben meer de verbinding gezocht, zowel intern als met de buitenwereld.

Als logisch vervolg op deze veranderingen hebben we in 2020 onze visie aangescherpt en een nieuwe koers ontwikkeld. Met deze visie en koers als basis zetten wij belangrijke stappen om de kwaliteit en leveringszekerheid van drinkwater ook voor de toekomst te kunnen garanderen.

De kerntaken van Dunea zijn drinkwater en natuurbeheer. Deze taken staan centraal in onze missie.

Missie

Onze klanten kunnen elke dag rekenen op natuurlijk, goed drinkwater en op rust en ruimte in de Randstad. Dunea zorgt voor duin en water.

Een toekomstbestendig systeem

De optelsom van de maatschappelijke uitdagingen uit hoofdstuk Uitdagingen voor duin en water maakt het van belang dat Dunea stappen zet om haar missie te kunnen blijven uitvoeren. De belangrijkste stap die Dunea zet is investeren in een duurzaam en robuust systeem van bronnen dat ook op de lange termijn leveringszekerheid biedt voor onze klanten. Dunea heeft in de komende jaren drie grote opgaven om naar dit systeem toe te groeien en de drinkwatervoorziening in haar leveringsgebied klaar te maken voor de toekomst:

Dunea investeert in een duurzaam en robuust systeem van bronnen dat ook op de lange termijn leveringszekerheid biedt voor onze klanten.

Korte termijn

Op korte termijn (tot 2025) zijn de volgende opgaven van belang:

- Meer drinkwater leveren uit het bestaande systeem en dit systeem zo goed mogelijk blijven beschermen.
- De overbruggingscapaciteit dient minimaal drie maanden te worden.

Lange termijn

Op lange termijn (na 2025) moet er een duurzaam systeem komen dat blijvend veerkracht en leveringszekerheid biedt

Activiteiten

Om aan deze opgaven te voldoen, wordt ingezet op:

- Optimaliseren van het huidige systeem.
- Vergroten van de strategische zoetwatervoorraad in de duinen.
- Een multi-bronnenstrategie.
- Intensiveren van de samenwerking met partners voor schone bronnen en robuuste watersystemen.
- Beïnvloeden van de vraag en het voorkomen van verspilling.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Toekomstbestendig*

Dunea

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Om aan deze opgaven te voldoen, lopen er verschillende activiteiten:

A. Optimaliseren van het huidige systeem

Om op korte termijn aan de stijgende vraag te kunnen voldoen, realiseren we extra winningscapaciteit in Berkheide, vernieuwen we in samenwerking met de provincie Zuid-Holland de waterwetvergunning in de duinen en zetten we op 20% van het ingenomen rivierwater GOBAM in, een innovatieve methode om microverontreinigingen uit het voorgezuiverde rivierwater te halen.

B. Vergroten van de strategische zoetwatervoorraad in de duinen

Met het project Overbrugging vergroten we onze strategische voorraad zoet water in de duinen, zodat we langere perioden kunnen overbruggen waarin we geen rivierwater kunnen innemen. Daarmee zijn we beter voorbereid op calamiteiten en langdurige droogte. In Berkheide voeren we een apart project 'Overbrugging Berkheide' uit. In Meijndel en Solleveld combineren we het vergroten van de zoetwatervoorraad met de winning van brak grondwater.

C. Een multi-bronnenstrategie

Naast de Maas is de Lek steeds meer een volwaardig innamepunt. We gaan de beide innamepunten zo inrichten dat we ook kunnen werken met slimme combinaties van Lek- en Maaswater, ook wel 'mengbedrijf' genoemd. Daarnaast zijn we op zoek naar nieuwe bronnen. Zo proberen we met nieuwe technieken zoet water te maken van brak grondwater uit de duinen. En we verkennen het Valkenburgse Meer als oppervlaktewaterbron dicht bij de infiltratielocatie Berkheide. Met deze 'multibronnen-strategie' verkleinen we onze afhankelijkheid van een of twee bronnen en lange transportleidingen die ons systeem kwetsbaar maken en worden we minder gevoelig voor droge periodes en eventuele vervuilingen in de Maas.

D. Intensiveren van de samenwerking met partners voor schone bronnen en robuuste watersystemen

Tot ver na 2025 blijven Lek en Maas onze belangrijkste bronnen. Dunea strijdt voor het belang van Lek en Maas en zet strategisch omgevingsmanagement in rondom deze bronnen. We gaan voor goede en langdurige samenwerking met onze buur-drinkwater-bedrijven en met de waterschappen. We nemen actief deel aan het Deltaprogramma Zoet Water om maatregelen te verkennen die het watersysteem robuuster maken voor de toekomst. Ook zetten wij bij regionale omgevingsvisies in op het ontwikkelen van multifunctionele groene gebieden, om deze in de toekomst beschikbaar te houden als potentiële drinkwaterbron of als ondergrondse opslag.

E. Beïnvloeden van de vraag en het voorkomen van verspilling

We richten ons op het temperen van de groei van de vraag naar water en op het voorkomen van piekvragen in het bijzonder (bijvoorbeeld in tijden van droogte). Dat doen we door bewustwording bij consumenten te vergroten en door het verbruik van zakelijke klanten te (helpen) beïnvloeden. Ook optimaliseren we onze bedrijfsinterne waterhuishouding (onder andere door het verminderen van spoelwaterverliezen). Tot slot zoeken we samenwerking met regionale partners in verschillende pilots op het gebied van klimaatadaptatie, waaronder innovatieve systemen in huis, decentrale waterkringlopen en ondergrondse opslag van water.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Toekomstbestendig*

Dunea

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Onze nieuwe visie en koers

Naast de uitdagingen die we kennen, zullen er ontwikkelingen zijn die we nu nog niet kennen, maar waar we wel een antwoord op moeten vinden. De ontwikkeling naar een wendbare organisatie die voorbereid is op haar taken in een snel veranderende wereld, staat daarom centraal in onze nieuwe visie, die we in 2020 hebben ontwikkeld.

Kijkend naar wat er nodig is om Dunea gereed te maken voor de uitdagingen waar we op dit moment voor gesteld staan, en eventuele nieuwe ontwikkelingen, hebben we in onze nieuwe koers vijf doelen geformuleerd. Deze doelen geven richting aan de ontwikkeling van onze organisatie.

Voor de koers is geen einddatum vastgesteld. Om mee te kunnen gaan met de ontwikkelingen in de wereld om ons heen, wordt de koers de komende jaren regelmatig geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Zo zorgen we ervoor dat de koersdoelen actueel en passend blijven, en dat wij als organisatie wendbaar zijn om snel en adequaat in te spelen op veranderingen.

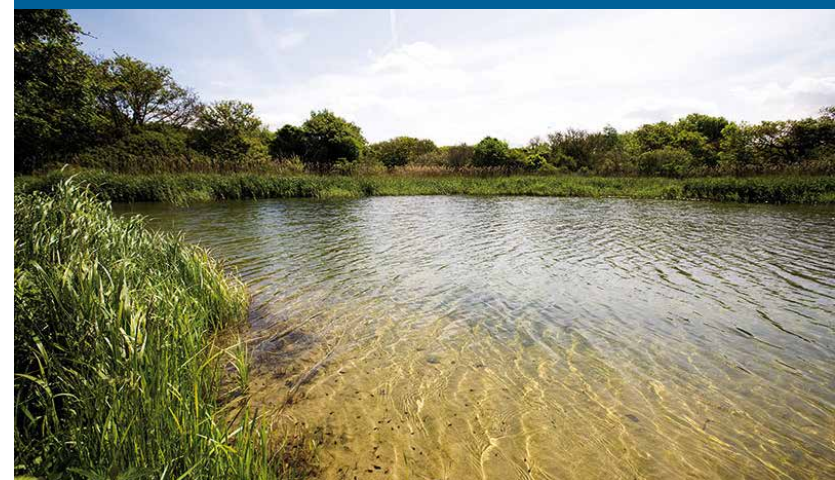


De visie van Dunea

Drinkwater en duinen dragen bij aan een fijne en gezonde leefomgeving. In een wereld die verstedelijkt, digitaliseert en moet verduurzamen, werkt Dunea aan toekomstbestendigheid.

We worden wendbaarder, ondernemender en verbreden onze diensten. Samen met anderen realiseren we oplossingen voor de maatschappelijke uitdagingen van deze tijd. Daarmee voegen we waarde toe.

Onze mensen zijn daarin onmisbaar: vakbekwame professionals die zich voortdurend blijven ontwikkelen. Onze klanten kunnen rekenen op hoogwaardige producten en diensten, geproduceerd in harmonie met de natuur.



Vijf koersdoelen

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• Toekomstbestendig

Dunea

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Klimaatneutraal

We richten ons productieproces zo in dat we geen negatieve bijdrage leveren aan het klimaat.

Ook in de keten, bij de bron en bij de klant zetten we ons in voor duurzaamheid.

Samen voor elke klant

Klanten ervaren Dunea als een vooruitstrevende dienstverlener die met hen meedenkt.

Slim assetmanagement

We hebben een sterke basis maar de veranderende omgeving vereist dat we slimmer worden in het beheren van onze duinen, leidingen en installaties. Dat betekent soms keuzes maken tussen robuustheid en wendbaarheid, denken in scenario's en data zo goed mogelijk benutten.

Waardevolle duinen

De duinen zijn belangrijk voor waterwinning, natuur en recreatie. Samen met anderen zorgen we dat deze functies in balans blijven. Recreanten weten waar hun water vandaan komt.

Aantrekkelijk werk

Dunea is een fijne werkgever. Onze medewerkers krijgen de ruimte om zich te ontwikkelen en voelen zich uitgedaagd in hun werk. Op de arbeidsmarkt is Dunea een sterk werkgeversmerk.

Koersdoelen



Drie essentiële randvoorwaarden

Fysieke en digitale veiligheid – Innovatie voor en vanuit onze kerntaak – Slim gebruik van data

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Toekomstbestendig*

Dunea

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

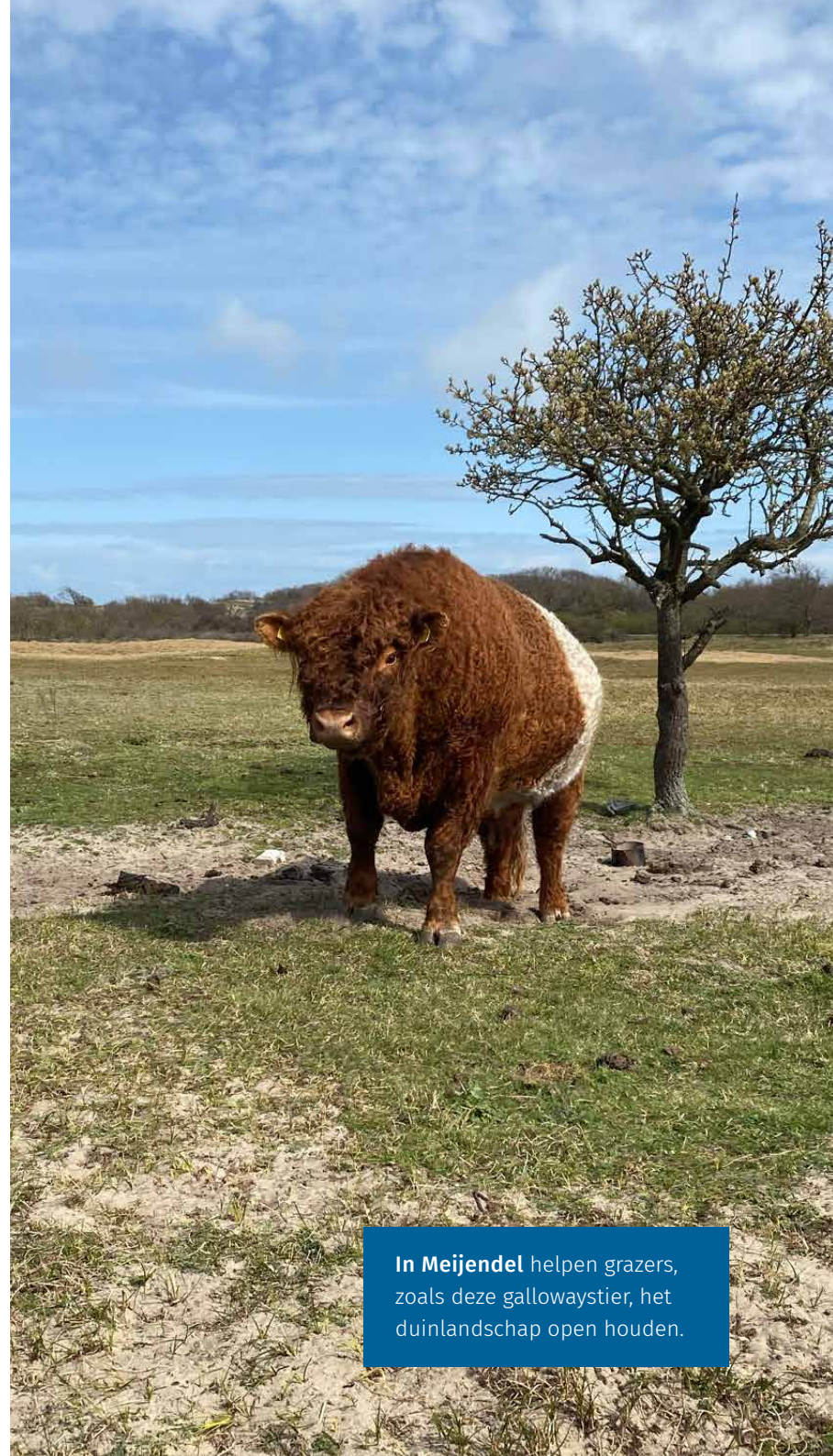
Aanvullende informatie

Vooruitblik 2021

In 2021 zal onze strategische focus vooral liggen bij het doen van investeringen in het kader van leveringszekerheid. We moeten voldoende water hebben van goede kwaliteit om nu en in de toekomst te voldoen aan de stijgende vraag. Op korte termijn dragen het programma Berkheide en op lange termijn ons multi-bronnenprogramma hieraan bij. Belangrijke thema's zoals waterbesparing, toenemende drukte in de ondergrond en nieuwe kwaliteitsnormen, bijvoorbeeld op het gebied van PFAS, vragen om onderzoek en innovatie.

Cruciaal voor het kunnen realiseren van de voorgenomen investeringen, is de financierbaarheid ervan. Tot voor kort hadden we als drinkwaterbedrijf relatief weinig moeite om financiering te verkrijgen voor onze investeringen. Maar sinds enkele jaren hanteren financiers strengere eisen met betrekking tot de solvabiliteit en debt ratio. In die ratio's zijn winstgevendheid en eigen vermogen bepalende factoren. De door de minister vastgestelde WACC-limiet, die de winstgevendheid van drinkwaterbedrijven beperkt, maakt het steeds lastiger om aan deze ratio's te voldoen. (Lees meer hierover in hoofdstuk Stakeholders en materialiteit.)

Een andere bepalende factor voor onze investeringen is stikstof. De projecten die wij willen uitvoeren om onze infrastructuur toekomstbestendig te maken, gaan gepaard met stikstofuitstoot. In onze plannen combineren we uitbreiding van waterwinning met werkzaamheden die de natuur ten goede komen en die op termijn juist de neerslag van stikstof in Natura 2000 gebieden helpen terugdringen. Toch kost het in de praktijk veel moeite om voor deze werkzaamheden groen licht te krijgen. Wij hopen in 2021 op meer medewerking van de vergunningverlenende instanties.



In Meijndel helpen grazers, zoals deze gallowaystier, het duinlandschap open houden.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Toekomstbestendig*

Dunea

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Met het oog op de waarde van onze duinen maken we in 2021 de start met een eerste impactmeting. Daarmee willen wij inzicht krijgen in hoe belangrijk verschillende doelgroepen onze duingebieden en ecosysteemdiensten vinden. Met de toenemende drukte blijven we zorgvuldig de balans bewaken tussen recreatie, natuur en biodiversiteit, en waterwinning.

Voor onze klanten gaan we inzetten op nieuwe adviesdiensten en producten, zoals slimme watermeters. Met het uitbreiden van multi-utility-samenwerkingen kunnen we in meer projecten op meer plekken efficiënter werken, met minder overlast.

Vanuit de landelijke beleidstafel Droogte hebben we de opdracht van het ministerie van I&W gekregen om te gaan kijken naar het inzetten van drinkwaterbeperkingen in het geval van eventuele tekorten. Ook moeten we gaan onderzoeken hoe ons water wordt gebruikt. Voor laagwaardige toepassing (zoals koeling van datacenters en speelwater) kan ook ander water worden gebruikt, om de druk op de drinkwatervoorziening te verkleinen. Deze onderzoeken gaan we starten in 2021.

Voor alles geldt dat we deze ambities en plannen veilig uitvoeren, zowel fysiek als digitaal. Daarbij zullen we intern speciaal aandacht besteden aan een procesgerichte werkwijze, waarbij we zo efficiënt en doelgericht mogelijk samenwerken.



Meijndel is voor veel stadsbewoners een geliefde plek om te recreëren.

Stakeholders en materialiteit

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

In dit hoofdstuk lichten we toe wie onze stakeholders zijn, hoe wij waarde creëren en welke onderwerpen voor hen en voor Dunea belangrijk (materieel) zijn. In 2019 waren we al gestart met een uitgebreide materialiteitsanalyse. De uitkomsten daarvan hebben we meegenomen in onze nieuwe koers, en in 2020 hebben we ook onze materialiteitsmatrix opnieuw ingericht.

Onze stakeholders

Dunea heeft de volgende stakeholdergroepen gedefinieerd:

- klanten
- medewerkers
- aandeelhoudende gemeenten
- provincies en waterschappen
- partners en leveranciers
- rijksoverheid (toezichthouder)

Op welke manier, met welke frequentie en met welke uitkomsten wij in 2020 contact hebben gehad met onze stakeholders, staat in onderstaande tabel.

Stakeholder	Vorm van dialoog	Effect van dialoog op Dunea
Klanten	Surveys, klantpanels, klant contact centrum, social media, media, rondleidingen/bezoeken, facturen, vrijwilligersdagen, klantcontacten bij meteropnames, meter-verwisseling, storingen, werkzaamheden	Input voor verbetering op klantprocessen, reputatiemanagement/betrouwbaarheid: hoge scores, vrijwilligers werken mee aan duin en water, bewust watergebruik door klanten
Medewerkers	Ondernemingsraad, BOC cyclus, surveys, social media / intranet / Arda platform, personeelsmagazine, medewerkersbijeenkomsten, teamoverleggen, informele activiteiten	Open werksfeer, veiligheidscultuur, gemotiveerde en betrokken medewerkers, kennisdeling, persoonlijke ontwikkeling, trots en identiteit, ambassadeurs op de arbeidsmarkt

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• Stakeholders en materialiteit

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Stakeholder	Vorm van dialoog	Effect van dialoog op Dunea
Aandeelhoudende gemeenten	Reguliere en ad hoc afstemmomenten, aandeelhoudersvergadering, accountmanagement, rondleidingen/bezoeken, strategisch omgevingsmanagement	Goedkeuring op jaarverslag, begroting en tarieven, kostenreductie en minder hinder door slim samenwerken, invulling van de zorgplicht voor drinkwater (bijv met ruimteclaim voor leiding of bron), samenwerking op natuurbeheer en recreatie, verkrijgen vergunningen, opname van drinkwater en natuur in ruimtelijke plannen, planvorming aquathermie, precario en nadeelcompensatie
Provincies & waterschappen	Reguliere en ad hoc afstemmomenten, accountmanagement, rondleidingen/bezoeken, strategisch omgevingsmanagement	Kostenreductie en minder hinder door slim samenwerken, invulling van de zorgplicht voor drinkwater (bijv. met ruimteclaim), verkrijgen vergunningen, opname van belang drinkwater en natuur in ruimtelijke plannen en gebiedsdossiers, provinciale milieu verordening etc.
Partners en leveranciers	Afstemmomenen op operationeel, tactisch en strategisch niveau, accountmanagement, rondleidingen/bezoeken, leveranciersdag (2020 geannuleerd i.v.m. corona; nu gepland in 2 ^e kwartaal 2021), netwerk Blauwe netten, IPW (inkoopmanagersoverleg)	Kritische blik op eigen functioneren / werkprocessen, (veilig) werken volgens de Dunea gedragscode en normen en waarden, samenwerking op multi-utility gebied (via intentieverklaringen/overeenkomsten), verduurzaming in de keten, levering van gevraagde diensten en producten, organisatieontwikkeling inkoopvolwassenheid
Rijksoverheid (toezichthouder)	Reguliere en ad hoc afstemmomenten, accountmanagement, rondleidingen/bezoeken, strategisch omgevingsmanagement, vertegenwoordiging via VEWIN, media, kennis- en informatiedeling met het NCSC in het kader van cybersecurity	Inbreng in landelijk beleid op gebied van drinkwater en natuur (beleidsnota drinkwater, beleidstafel Droogte, delta-aanpak waterkwaliteit, deltaprogramma, N2000, stikstof etc.), goedkeuring op tarieven, financiële ruimte voor investeringen (beleid WACC), belasting op leidingwater, invulling van de zorgplicht voor drinkwater (bijv met ruimteclaim), normstelling drinkwater, verkrijgen vergunningen / handhaving op lozingsvergunningen, opname van drinkwater en natuur in ruimtelijke plannen

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Stakeholders en materialiteit*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Aanpak materialiteitsanalyse

Ter voorbereiding op de nieuwe strategische koers is Dunea in 2019 gestart met de doorontwikkeling van de materialiteitsanalyse. Het betrekken van, luisteren naar en het incorporeren van de perspectieven van stakeholders is voor Dunea essentieel: wij willen relevante duurzame doelen stellen en van onze stakeholders vernemen op welke onderwerpen en domeinen Dunea daadwerkelijk impact (positief of negatief) heeft of kan hebben.

Aan de hand van deskresearch is een longlist van onderwerpen opgesteld. Deze lijst is op basis van vijf interne interviews met het MT, de Raad van Commissarissen en een aantal leidinggevendenden vertaald in twintig prioriteiten. Aan de hand van een enquête zijn deze prioriteiten voorgelegd aan alle medewerkers en 149 externe stakeholders. Om de uitkomsten hiervan verder te verdiepen, hebben we zes interviews gedaan met externe stakeholders.

De spanningsvelden die hieruit voortkwamen, zijn in januari 2020 persoonlijk met klanten, onze primaire stakeholders, besproken. In drie klantpanels, die elk twee uur duurden, werden de deelnemers in kleine groepen verdeeld. De deelnemers werd verzocht om in de lijst van twintig onderwerpen aan te geven welke drie voor hen de belangrijkste zijn, waar Dunea de komende jaren veel aandacht aan moet (blijven) besteden en welke onderwerpen minder van belang zijn.

Resultaten

Deze uitgebreide analyse heeft een lijst met twintig materiële onderwerpen opgeleverd, die relevant zijn voor onze stakeholders. Deze onderwerpen hebben we ook gebruikt bij het opstellen van de nieuwe koers.

De uitkomsten zijn vertaald in een materialiteitsmatrix (zie pagina 25). De verticale as laat zien welke onderwerpen onze stakeholders het meest relevant vinden voor Dunea. Hoe hoger in de matrix, hoe belangrijker. De horizontale as geeft weer welke onderwerpen volgens onze interne stakeholders de meeste impact hebben op Dunea. Als een onderwerp helemaal rechts in de matrix staat, wil dat zeggen dat het heel belangrijk wordt gevonden. De hoog-materiële onderwerpen staan in het kwadrant rechtsboven:

1. Investeren in het waarborgen van de kwaliteit van drinkwater.
2. Investeren in 24/7 leveringszekerheid van drinkwater.
3. Stimuleren van bewust watergebruik door klanten.
4. Actieve(re) rol spelen in omgevingsmanagement op onderwerpen als drukte in grond en waterkwaliteit.
5. Reduceren van Dunea's directe en indirecte CO₂-emissies.
6. Circulair maken van de gehele bedrijfsvoering.
7. Beheren en beschermen van de natuurgebieden.
8. Zorgen voor duurzame inzetbaarheid van personeel.

Deze materiële onderwerpen zijn ook de leidraad voor onze verslaglegging. Wij hebben ervoor gekozen om het materiële onderwerp 'biodiversiteit' aan deze lijst toe te voegen. Het staat weliswaar niet in het hoog-hoog kwadrant, maar biodiversiteit komt uit ons waardecreatiemodel als positieve impact. Het is bovendien een belangrijk onderdeel van het koersdoel 'Waardevolle duinen'. Dit onderwerp kan via de duinen worden gelinkt aan 'leveringszekerheid' en 'kwaliteit', in de rechterbovenhoek van de matrix.

In ons jaarverslag belichten we naast deze materiële onderwerpen ook andere onderwerpen, bijvoorbeeld omdat het een wettelijke verplichting is of omdat het gaat om iets waar wij trots op zijn en wat wij via dit verslag graag willen delen met onze stakeholders. In die gevallen zullen we ook de verbinding leggen met de hoog-materiële onderwerpen uit de matrix.

Materialiteitsmatrix

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

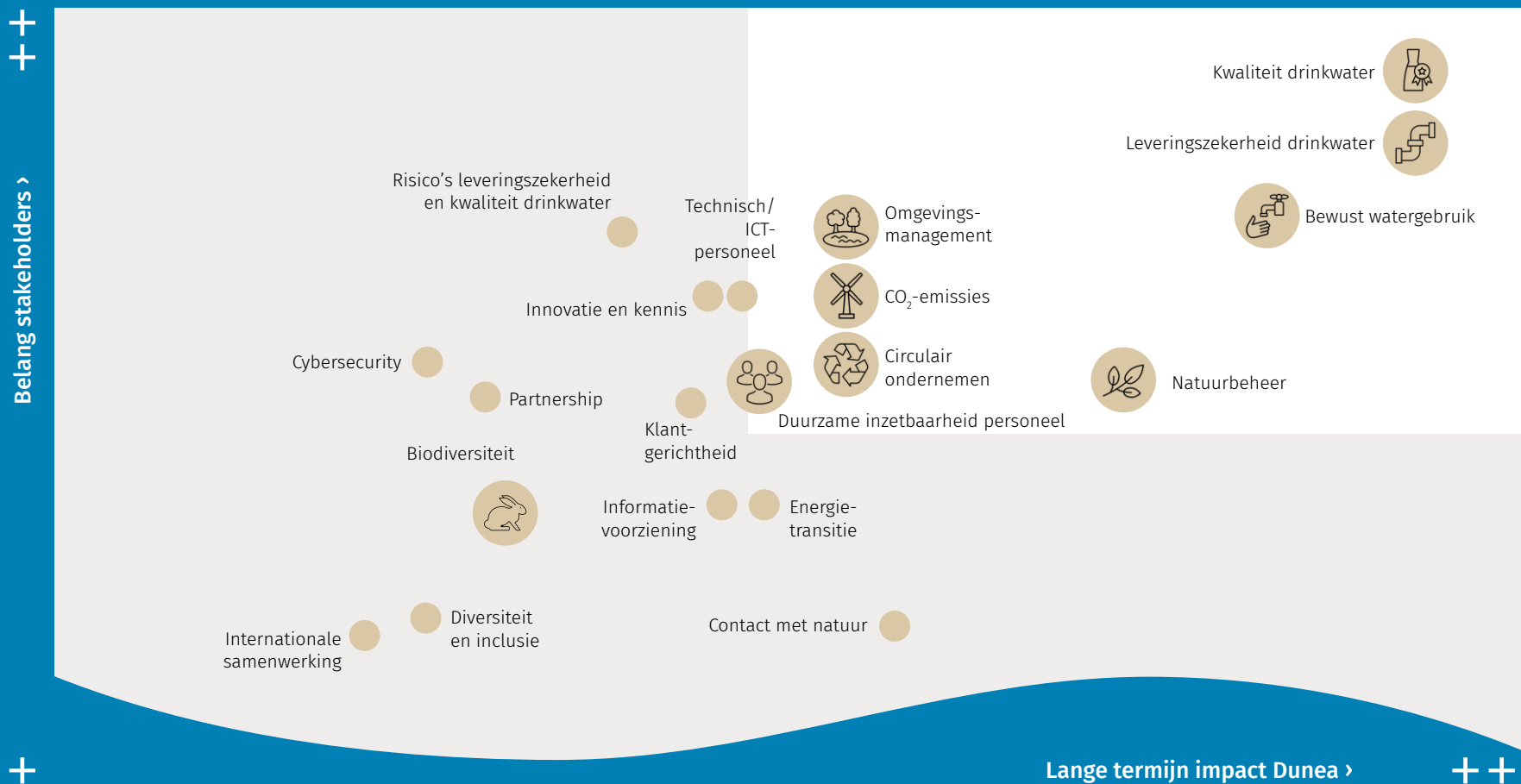
• Stakeholders en materialiteit

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie



Definities materiële onderwerpen

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Stakeholders en materialiteit*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie



Investeren in het waarborgen van de kwaliteit van drinkwater

Het groeiende aantal verontreinigingen vraagt om extra investeringen in onze zuiveringen om de drinkwaterkwaliteit zoals vastgelegd in de Drinkwaterwet en het Drinkwaterbesluit in de toekomst te kunnen blijven garanderen.



Investeren in 24/7 leveringszekerheid van drinkwater

Om ook in de toekomst te waarborgen dat er in principe altijd drinkwater uit de kraan komt, spelen we in op veranderingen door te investeren in onze infrastructuur van bron tot kraan.



Stimuleren van bewust watergebruik onder klanten

Drinkwater is een schaars goed. We inspireren onze stakeholders op verschillende manieren om hier bewust mee om te gaan.



Actieve(re) rol spelen in omgevingsmanagement op onderwerpen als drukte in grond en waterkwaliteit

Om ervoor te zorgen dat onze klanten nu en in de toekomst kunnen blijven rekenen op natuurlijk, goed drinkwater en rust en ruimte in de Randstad, zorgt Dunea op een gestructureerde manier voor een steeds betere verbinding met haar omgeving.



Reduceren van Dunea's directe en indirecte CO₂-emissies

In 2025 heeft Dunea haar eigen huis op orde en is als bedrijf klimaatneutraal: dat wil zeggen dat het proces om drinkwater te produceren en duinen te beheren niet bijdraagt aan klimaatverandering.



Circulair maken van de gehele bedrijfsvoering

Dunea zet in op circulariteit van grondstoffen en materialen.



Beheren en beschermen van de natuurgebieden

Dunea beheert en beschermt de waardevolle duingebieden Solleveld, Meijendel en Berkheide zodat deze blijven zorgen voor waterwinning, biodiversiteit en rust en ruimte/recreatie in de drukke Randstad.



Duurzame inzetbaarheid van personeel

Dunea is een aantrekkelijke werkgever en heeft een werkomgeving waarin aandacht is voor individuele loopbanen die zorgen voor vitale en wendbare werknemers.



Biodiversiteit

In 2025 heeft Dunea netto een positieve impact op de verscheidenheid aan levensvormen binnen het ecosysteem van onze waardevolle duingebieden.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Stakeholders en materialiteit*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Dilemma's in het verslagjaar

Niet altijd liggen belangen van stakeholders op één lijn. Bij het maken van keuzes en het uitvoeren van onze activiteiten hebben wij dan ook soms te maken met dilemma's. In het verslagjaar waren dit de belangrijkste:

- Klimaatverandering, toenemende vervuiling en bevolkingsgroei vergroten de druk op de natuur en biodiversiteit. In het verslagjaar kwam daar de extra recreatiedruk bij als gevolg van de coronapandemie. Op termijn kan dit ook negatieve gevolgen hebben voor de waterkwaliteit. Daarom maken we afspraken met de betrokken stakeholders in en rondom onze duingebieden. Dat doen we onder andere door de status van het duingebied te formaliseren en vast te leggen als Nationaal Park. Daarnaast kan het duingebied een cruciale rol spelen in het verminderen van de stikstofproblematiek in de regio, wat in de betrokken gemeenten weer mogelijkheden kan bieden voor woningbouw of andere projecten.
- Dunea staat voor significante investeringen. Om die investeringen te kunnen realiseren, zijn financieringen nodig. Geldverstrekkers kijken bij de beoordeling van financieringsaanvragen naar de solvabiliteit en de debt ratio (netto schuldpositie/operationele cashflow) op korte en lange termijn. In deze ratio's is de winstgevendheid van Dunea een belangrijke factor. Om de noodzakelijke investeringen te kunnen doen, is het dus van belang dat Dunea haar winstgevendheid vergroot. De mogelijkheden daartoe zijn echter beperkt, onder andere doordat de maximale winstgevendheid van drinkwaterbedrijven is begrensd door de WACC-limiet. De WACC-limiet wordt mede bepaald door de langetermijnrente op vreemd vermogen. Omdat die rente op dit moment laag is, is de verwachting dat de WACC-limiet gaat dalen. Daarmee neemt de winstgevendheid van Dunea af en wordt het moeilijker om de ratio's op peil te houden. Hierdoor staat onze financiële positie op de langere termijn onder druk.

Daardoor zijn we genoodzaakt verder vooruit te kijken en de mogelijkheden binnen de WACC-limiet optimaal te gaan benutten om toekomstige investeringen te kunnen blijven financieren, bijvoorbeeld door tijdig tariefsverhogingen door te voeren. We moeten onze verschillende stakeholders (klanten, aandeelhouders) hierin blijven betrekken en meenemen in onze overwegingen. Drinkwater is een eerste levensbehoefte waarvan we de prijs zo laag mogelijk willen houden, maar het is ook onze verantwoordelijkheid om tijdig maatregelen te nemen om de continuïteit te waarborgen. Het vasthouden aan lage tarieven die de nodige investeringen in de weg staan, past daar niet in.

- Om aan de stijgende vraag naar drinkwater te voldoen, moeten we onze productiecapaciteit vergroten. Berkheide is het enige waterwingebied waar we nog onbenutte vergunningsruimte hebben om oppervlakte-infiltratie uit te breiden. Al jaren maken we plannen om de Mientkant, de duinrand tussen de Zanderij en het Panbos, geschikt te maken voor waterwinning. Tot nu toe zijn die plannen niet doorgegaan, omdat op deze plek de barakken van het vroegere vliegveld Valkenburg staan. Dunea heeft gezocht naar mogelijkheden om de waterwinning uit te breiden en tegelijk alle barakken te behouden. Dat bleek op geen enkele manier mogelijk. De groeiende vraag naar drinkwater maakt de uitbreiding van de waterwinning zo urgent dat we in 2020 een vergunning hebben aangevraagd voor de sloop van veertien van de achttien barakken aan de westkant van de Wassenaarseweg. In 2020 sloten we een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Katwijk, die voorziet in de integrale ontwikkeling van het gebied waarin natuur, recreatie, waterwinning en de beleving van het militair erfgoed samengaan en tot hun recht komen. Met diverse betrokkenen wordt overlegd over de verdere uitwerking van de plannen voor dit gebied.

Resultaten in 2020

Dunea in een oogopslag
Voorwoord

Bestuursverslag

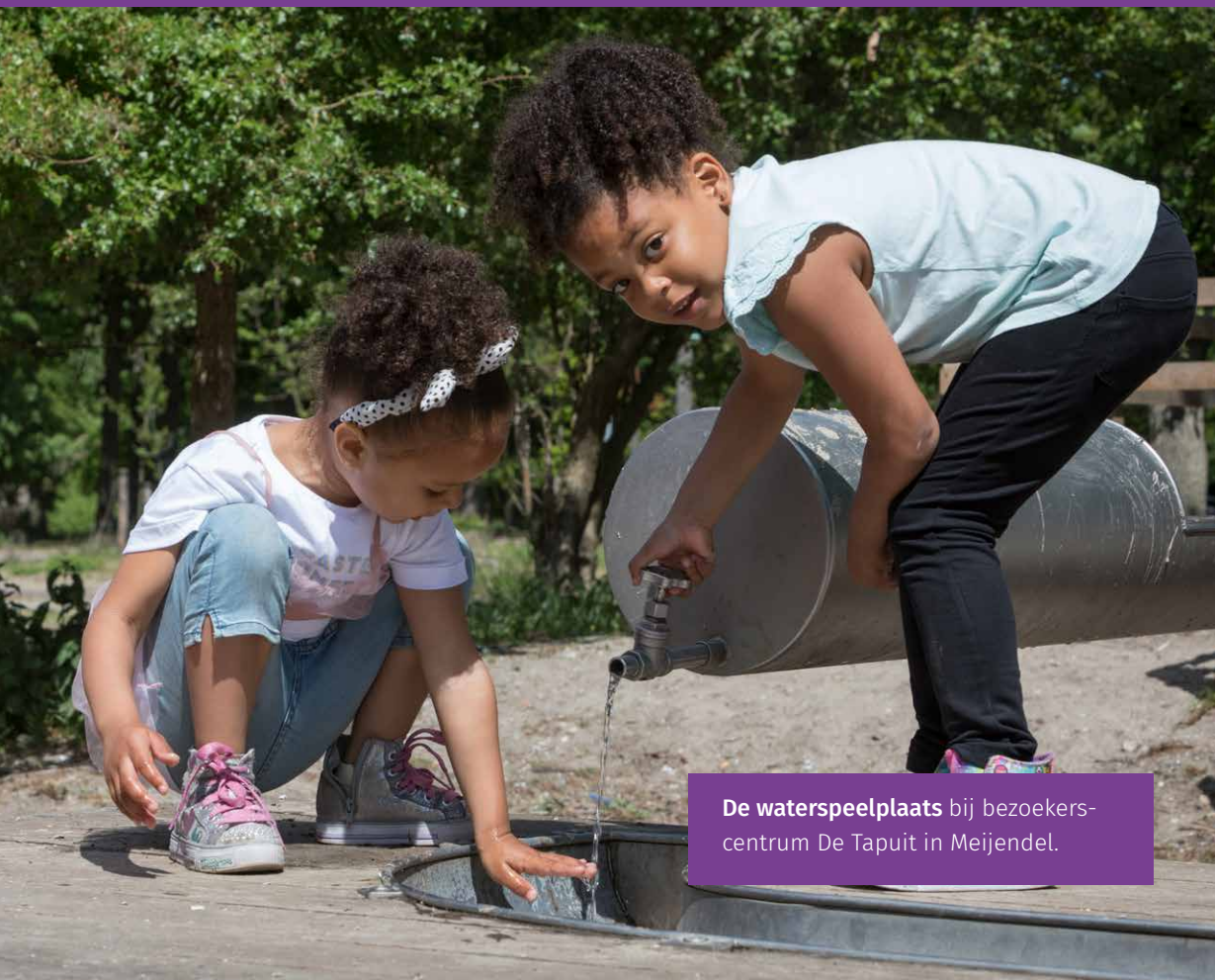
Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

In dit hoofdstuk lichten we toe welke resultaten we in het verslagjaar hebben bereikt. Dat doen we aan de hand van de in 2020 nieuw vastgestelde materiële onderwerpen, aangevuld met andere relevante resultaten.



De waterspeelplaats bij bezoekerscentrum De Tapuit in Meijndel.



Investeren in het waarborgen van de kwaliteit van drinkwater

Onze klanten kunnen vertrouwen op lekker en veilig drinkwater. Ook in 2020 hebben we stappen gezet om deze kwaliteit te waarborgen.

Continue monitoring waterkwaliteit

Dunea monitort doorlopend op waterkwaliteit en rapporteert daarover. Metingen worden gedaan in elke fase van het productieproces, van de bron tot aan de kraan, op alle wettelijk vastgestelde, genormeerde stoffen. De resultaten hiervan publiceren wij op [onze website](#). In 2020 zijn geen afwijkingen in de waterkwaliteit vastgesteld.

In actie om loden leidingen op te sporen en te vervangen

Dunea heeft in het verslagjaar meegewerkt aan de actie van de gemeente Den Haag om huiseigenaren attent te maken op loden leidingen, die de kwaliteit van het kraanwater negatief beïnvloeden. We hebben hiervoor een stappenplan in beeld ontwikkeld, dat de gemeente heeft meegestuurd met een brief. Wij vinden het belangrijk om onze klanten hierop te wijzen. In 2020 hebben HWL, Dunea, PWN en Waternet een lood-in-water-test gelanceerd, speciaal voor eigenaren van woningen en andere gebouwen van vóór 1960. Deze online te bestellen test voldoet aan gangbare meetstandaarden en maakt snel en zonder breekwerk duidelijk of er nog loden leidingen zijn.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Resultaten in 2020*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Onderzoek microplastics

In het verslagjaar hebben Dunea en Waternet onderzoek laten doen naar microplastics, bij bronnen en bij klanten thuis. Hieruit blijkt dat deze kleine plasticdeeltjes, variërend tussen 1 micrometer en 5 millimeter, door de vele zuiveringsstappen bijna niet in het kraanwater zitten. Bij een gemiddeld verbruik van 119 liter per dag komen er ongeveer 2 stukjes microplastics uit de kraan ter grootte van 1/20 millimeter. Onze drinkwaterzuiveringen houden dus ook microplastics tegen, maar het onderzoek geeft ook aan dat een integrale preventie-aanpak bij de bronnen belangrijk is. Met dit onderzoek dragen Dunea en Waternet bovendien bij aan het ontwikkelen van een standaard meetmethodiek, die er nu nog niet is.

Pilot met zes ziekenhuizen

In 2020 hebben we meegewerkt aan een pilot waarbij patiënten van zes Nederlandse ziekenhuizen die een CT-scan ondergingen, plaszakken mee naar huis kregen voor de eerste 24 uur na hun onderzoek. Deze zakken voorkomen dat röntgencontrastmiddelen bij het uitplassen in het oppervlaktewater terechtkomen. Uit eerder sociologisch onderzoek in het Deventer Ziekenhuis bleek dat 86% van de patiënten bereid is een plaszak te gebruiken om het milieu te ontzien. In dit vervolgonderzoek werd bij zes ziekenhuizen getest of de oplossing toepasbaar is, zodat straks alle Nederlandse ziekenhuizen de plaszak kunnen meegeven. In dit vervolgonderzoek doen farmaceuten, waterschappen, drinkwaterbedrijven en de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat en Volksgezondheid Welzijn en Sport mee. De resultaten worden in 2021 bekendgemaakt.

Collectieve tuinbouwriolering in Bommelerwaard

Dunea heeft meegewerkt aan de voorbereiding en realisatie van een nieuwe collectieve tuinbouwriolering voor bedrijfsafvalwater in de Bommelerwaard. Deze samenwerking met de gemeente Zaltbommel, Waterschap Rivierenland en de tuinders had als doel om water met resten bestrijdingsmiddelen en meststoffen uit de hele Bommelerwaard apart te zuiveren. Een gezamenlijke inzameling, aparte afvoer en zuivering van afvalwater is uniek in Nederland. Begin 2021 is het project gerealiseerd. Vanaf dat moment wordt van ruim 250 hectare glastuinbouw het afvalwater afgevoerd. Dit water gaat naar een speciale filterinstallatie, die Waterschap Rivierenland bouwt bij de al bestaande afvalwaterzuiveringsinstallatie in Zaltbommel. Het gezuiverde water gaat vervolgens naar de Waal. De Afgedamde Maas, waar Dunea water inneemt voor de productie van drinkwater, wordt niet meer met dit water belast. De gemeente en het waterschap hebben dit project financieel mogelijk gemaakt en aangelegd. Het project is mede gefinancierd door de provincie Gelderland, Dunea en de Europese Unie, die een subsidie beschikbaar heeft gesteld van € 1,7 miljoen. Het project levert namelijk een grote bijdrage aan de verbetering van de kwaliteit van het rivierwater en daarmee aan de drinkwaterveiligheid.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Resultaten in 2020*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Geavanceerde zuiveringstechniek GOBAM

In 2013 heeft Dunea het besluit genomen om te investeren in een extra zuiveringsstap in de waterproductie. Om organische microverontreinigingen zoals medicijnresten, bestrijdingsmiddelen en stoffen uit industriële lozingen uit het water te halen, zijn we toen gestart met GOBAM: Geavanceerde Oxidatie BergAMBacht. Hierbij maken we gebruik van ozon en UV-reactoren. In 2020 hebben we deze extra zuivering, die sinds 2018 stabiel draait, geëvalueerd. Uit deze meting is gebleken dat meer dan 80% van de primaire organische microverontreinigingen op deze manier uit het water wordt gefilterd. Ook blijkt uit de meting dat GOBAM geen negatieve gevolgen heeft voor het duin. De maatschappelijke vraag om dit soort verontreinigingen uit het water te zuiveren wordt steeds prominenter. In 2021 willen wij beslissen of we een vervolginvestering doen in deze zuiveringstechniek. Deze beslissing hangt samen met de resultaten van pilots in ons multi-bronnenprogramma.

Extra monitoring vanwege granuliet

Naar aanleiding van berichtgeving van het programma Zembla over de stort van granuliet in natuurplas 'Over de Maas' bij Alphen hebben we bij ons innamepunt gemonitord op de stof acrylamide. Deze stof zou als gevolg van de granulietstort kunnen ontstaan. Er zijn geen bijzonderhedenesignaleerd.

Onderzoek: coronavirus overleeft niet in water

Diverse wetenschappelijke onderzoeken, onder andere van KWR, hebben aangetoond dat het coronavirus niet overleeft in water. Het virus heeft ook geen effect op de waterkwaliteit. Bij Dunea wordt het water in de duinen gefilterd om er drinkwater van te maken. Deze 'duinpassage', in combinatie met langzame zandfilters, verwijdert alle virussen.

Openbare tapkranen open in coronatijd

Dunea had per jaareinde 205 openbare tapkranen in beheer, verspreid door ons hele leveringsgebied. Om bevroering te voorkomen, worden de tapkranen in de wintermaanden afgesloten tot het voorjaar. Tijdens de eerste golf van de coronapandemie hebben we weloverwogen besloten om de tapkranen weer te openen. Gezien de constructie en het gebruik van drukknoppen is de kans op besmetting via de kraan minimaal. Juist tijdens de lockdowns vonden wij het belangrijk om schoon water in de openbare ruimte aan te bieden: om te drinken en om de handen te kunnen wassen. Daarnaast hebben we, in afstemming met de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), de tapkranen gebruikt om monsters te nemen voor onze kwaliteitscontrole. Dat gebeurt normaal bij klanten thuis, maar dit was gedurende de lockdowns niet mogelijk.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• Resultaten in 2020

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Inspecties in coronatijd

Dunea voert inspecties uit bij bedrijven en instellingen om de waterkwaliteit te controleren: legionellacontroles in prioritare instellingen en controles van de drinkwaterinstallaties bij bedrijven. Deze inspecties zijn bemoeilijkt door de coronamaatregelen en soms zelfs onmogelijk geworden. In overleg met de ILT en de drinkwaterbedrijven zijn de inspectie-aantallen nauwlettend gevolgd. Waar mogelijk zijn de controles uitgevoerd met inachtneming van alle extra veiligheidsvoorschriften.

Doorspoeladvies voor verlaten gebouwen

Door de coronamaatregelen heeft het water in veel scholen, bedrijven, sportclubs en andere gebouwen lang stilgestaan. Toen de maatregelen werden versoepeld, hebben we klanten geadviseerd om bij terugkeer alle leidingen door te spoelen, om legionellabesmetting te voorkomen.

Innovatie: Schmutzpoetser

In 2020 hebben we de laatste hand gelegd aan een in eigen huis ontwikkelde robot voor reiniging van de langzame zandfilters in ons zuiveringsproces. Aan de Schmutzpoetser is een aantal jaren gewerkt. Het ontwikkelde prototype gaan we in 2021 testen in de praktijk. Met de Schmutzpoetser kunnen de zandfilters sneller en hygiënischer worden gereinigd, met minder risico voor de waterkwaliteit.



De collectieve tuinbouwriolering voor bedrijfsafvalwater in de Bommelerwaard draagt bij aan een schonere bron voor drinkwater.

Dunea in een oogopslag
Voorwoord

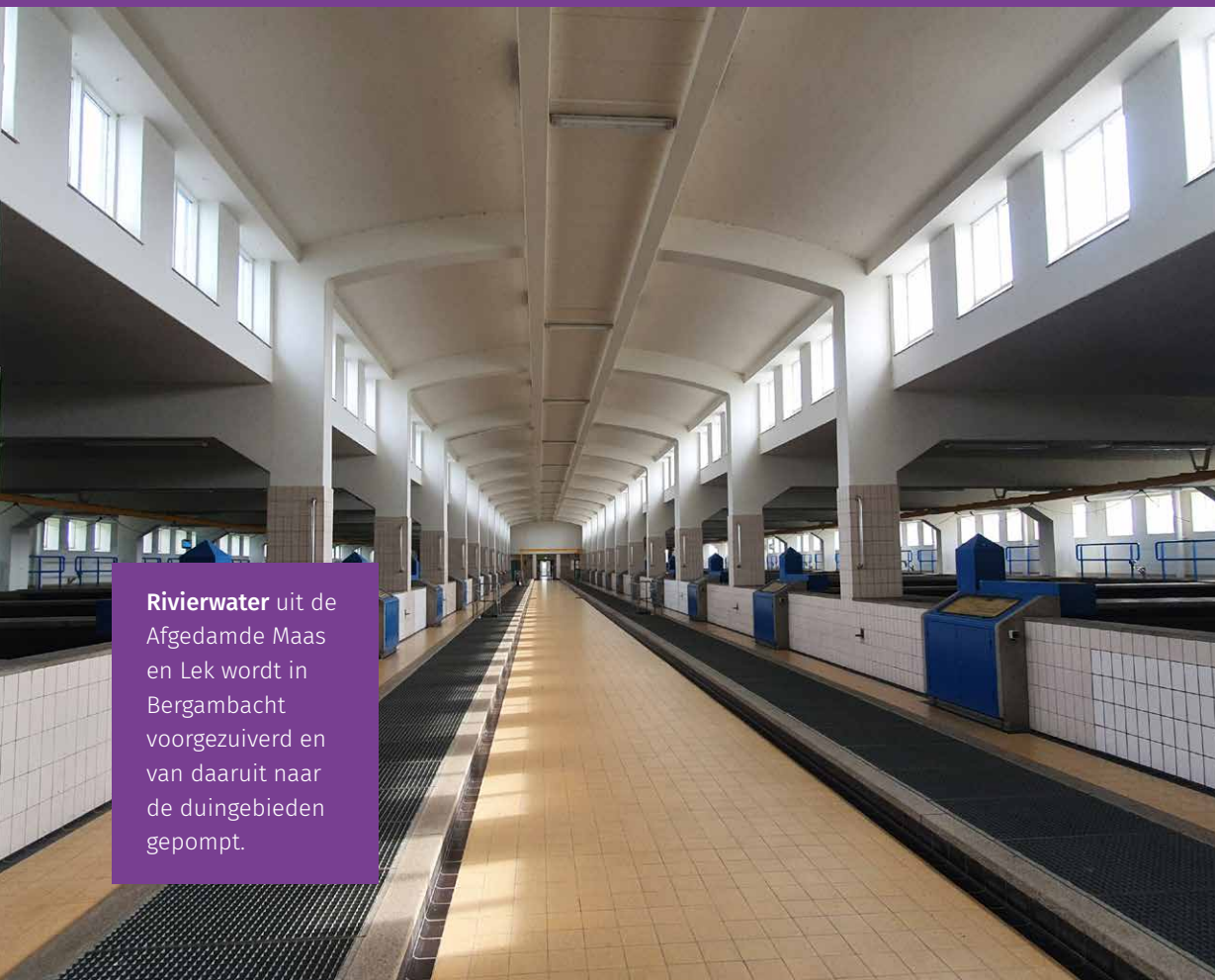
Bestuursverslag

- Resultaten in 2020
- Governance
- Jaarrekening
- Overige gegevens
- Aanvullende informatie



Investeren in 24/7 leveringszekerheid van drinkwater

Om onze klanten 24/7 leveringszekerheid te kunnen blijven bieden, maken we ons systeem robuuster en breiden we onze productiecapaciteit uit. Daarnaast investeren we doorlopend in uitbreiding en onderhoud van ons leidingnet en onze productielocaties.



Rivierwater uit de Afgedamde Maas en Lek wordt in Bergambacht voorgezuiverd en van daaruit naar de duingebieden gepompt.

Programma Berkheide van start

Dunea heeft drie beschermde waterwingebieden: Solleveld, Meijndel en Berkheide. Alleen duingebied Berkheide biedt voldoende ruimte binnen de provinciale vergunning om meer water te winnen. In het programma Berkheide optimaliseren we de bestaande winningen, wat ervoor moet zorgen dat er vanaf 2021 meer water kan worden gewonnen. De eerste projecten zijn in november 2020 van start gegaan. In 2021 gaan we hiermee verder.

Tegelijk met de optimalisatie van de waterwinningen richten we ons op natuurherstel. We leggen bijvoorbeeld een nieuwe infiltratieplas aan met natuurvriendelijke oevers. Zo krijgen zeldzame planten- en diersoorten - zoals de rugstreeppad en de duinhagedis - straks meer kwalitatieve leefruimte. De nieuwe wincapaciteit is afgestemd op de gewenste natuurontwikkeling in Berkheide. Dit is in overleg met Staatsbosbeheer en Stichting Duinbehoud vastgesteld.

Ook renoveren en vervangen we een aantal onderdelen van het waternetwerk, omdat de capaciteit van de winningen de afgelopen jaren is afgenomen.

Meer water uit de kraan van onze klanten

Onze m³-afzet in 2020 was hoger dan in 2019. De twee belangrijkste oorzaken zijn:



Warmere, drogere weersomstandigheden

Uit ervaringen en een onderzoek dat wij in het verslagjaar zelf binnen Dunea hebben uitgevoerd, blijkt dat een hogere temperatuur samenhangt met een hogere waterafzet. Deze positieve correlatie ontstaat zodra de temperatuur boven de 12 graden Celsius uitkomt. Een temperatuur die 1 graad hoger is, leidt gemiddeld tot 1.250 m³ meer dagafzet. Als de dagtemperatuur dus 20 graden Celsius is, wordt gemiddeld 10.000 m³ meer afgezet op die dag. Uit gegevens van de KNMI blijkt dat de gemiddelde temperatuur in 2020 hoger was dan in 2019 en tevens hoger dan gemiddeld.



Impact als gevolg van coronamaatregelen

Vanaf de start van de coronamaatregelen half maart is een stijging in de dagafzet zichtbaar. In het hiervoor genoemde onderzoek is aangetoond dat dit niet veroorzaakt is door de bekende variabelen, zoals temperatuur en luchtvochtigheid. Deze hogere afzet is vooral zichtbaar in de periode tot en met mei en houdt het hele jaar aan. In de zomerperiode is in voorgaande jaren sprake van een dip in de waterafzet. Deze dip is in de zomer van 2020 niet zichtbaar, waarschijnlijk doordat meer mensen in het leveringsgebied zijn gebleven of door toeristen uit eigen land (uit niet-Dunea leveringsgebieden).

Stappen gezet in multi-bronnenprogramma

In 2020 zijn we gestart met ons multi-bronnenprogramma, dat bestaat uit verschillende projecten die ervoor zorgen dat we minder afhankelijk worden van de Maas:

- **Mengbedrijf Maas en Lek optimaliseren**

Naast ons innamepunt aan de Afgedamde Maas hebben we een innamepunt aan de Lek bij Bergambacht. Dit punt wordt gebruikt als we door omstandigheden tijdelijk geen of minder water uit de Maas kunnen innemen. Door ons innamepunt aan de Lek op te waarderen tot een volwaardig innamepunt kunnen we structureel water uit beide rivieren gebruiken voor de productie van drinkwater. De voorbereidingen hiervoor zijn in 2020 gestart.

- **Overbruggingscapaciteit vergroten**

Om langere periodes te kunnen overbruggen waarin we geen rivierwater kunnen innemen, bijvoorbeeld in tijden van droogte of bij vervuiling, vergroten we de diepe voorraad zoet grondwater onder de duinen. Vooronderzoek naar de locaties waar dit mogelijk is, is in 2020 gestart.

- **Pilot brak grondwater**

In Scheveningen zijn we een proef gestart waarbij we brak grondwater oppompen en met geavanceerde technieken ontzilten. Door de onttrekking van brak water op grote diepte maken we ruimte voor een grotere voorraad zoet water. Daardoor wordt ook de zoetwaterbel onder de duinen vergroot. Deze pilot is mede mogelijk gemaakt door LIFE: een Europees subsidieprogramma gericht op milieu- en klimaatprojecten. In 2021 nemen we deze winput in gebruik.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Resultaten in 2020*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

• Pilot Valkenburgse meer

Om minder afhankelijk te zijn van bronnen op grote afstand van onze productielocaties, hebben we de afgelopen jaren in onze bronnenstudie gezocht naar extra bronnen in de regio. In 2020 heeft dit onderzoek geresulteerd in de conclusie dat het Valkenburgse Meer hiervoor geschikt is. Bovendien ligt dit aan een van onze bestaande rivierwatertansportleidingen. Onze vergunningsaanvraag om een proeflocatie te bouwen, is in een afrondende fase. Wij verwachten in 2021 de proeflocatie te realiseren en in gebruik te nemen.

Verbeteringen op bestaande productielocaties

Onze werkzaamheden op de productielocaties Scheveningen, Katwijk en Bergambacht, die als doel hebben de leveringszekerheid van drinkwater op korte en langere termijn te garanderen, zijn in coronajaar 2020 zoveel mogelijk doorgegaan.

Geen afsluitingen in coronatijd

Vanwege het extra belang van drinkwater voor hygiëne en gezondheid hebben we in coronatijd geen huishoudens wegens wanbetaling afgesloten van drinkwater. Huishoudens waar het water al was afgesloten, konden zich telefonisch bij ons melden om het water weer te laten aansluiten. De betalingsverplichting kwam daarmee niet te vervallen, maar werd opgeschort.



Overall klanttevredenheid*

Klanttevredenheid wordt in doorlopende klanttevredenheids-onderzoeken gemeten. De overall klanttevredenheid kwam in 2020 uit op 8,0 (2019: 7,3).

Landelijk Schuldenconvenant getekend

Waar mogelijk proberen we klanten met betalingsachterstanden te helpen om iets aan hun situatie te doen. Dat kan een betalingsregeling betekenen of een doorverwijzing naar schuldhulpverleningsinstanties. Om schulden van klanten tijdig in beeld te krijgen en te helpen oplossen, sloten drinkwaterbedrijven, energieleveranciers, woningcorporaties en zorgverzekeraars een landelijk convenant met gemeenten en instanties voor schuldhulpverlening. Op lokaal niveau hadden we al vergelijkbare convenanten lopen in Den Haag, Zoetermeer, Katwijk en Pijnacker-Nootdorp. Met dit convenant wordt het makkelijker om in alle gemeenten in ons leveringsgebied mensen met schulden sneller in beeld te krijgen.



Portaal voor meterstanden zakelijke klanten

Een deel van onze zakelijke klanten, zoals woningcorporaties en gemeentes, beschikt over een groot aantal aansluitingen. Om het voor deze klanten makkelijker te maken hun waterzaken te regelen hebben we een portaal ontwikkeld waarin ze eenvoudig de meterstanden van al hun aansluitingen kunnen doorgeven voor de jaarafrekening.

* In 2019 is de score gemeten op basis van zowel een jaarlijkse vragenlijst onder een selectie van klanten als een vragenlijst die door klanten werd ingevuld op de website van Dunea. In 2020 is de score alleen een weergave van de jaarlijkse vragenlijst.

Dunea in een oogopslag
Voorwoord

Bestuursverslag

- Resultaten in 2020
- Governance
- Jaarrekening
- Overige gegevens
- Aanvullende informatie



Stimuleren van bewust watergebruik onder klanten

Gezien de toenemende druk op de drinkwatervoorziening in het algemeen, is het van maatschappelijk belang dat bedrijven en consumenten bewust omgaan met drinkwater. Wij zetten ons in om het bewustzijn rond drinkwater te vergroten, geven praktische tips om verspilling tegen te gaan en stimuleren het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water.

Wij stimuleren onze klanten om bewust met drinkwater om te gaan.

Proef met slimme watermeters

Door slim gebruik van data in combinatie met innovaties in ons assetbeheer kunnen wij klanten bewuster maken van hun waterverbruik. Zo zijn we begin 2020 bij een aantal zakelijke klanten met een jaarverbruik boven 10 duizend m³ een proef gestart met slimme watermeters. Dit is een 'kastje' dat op de bestaande watermeter wordt geplaatst en elke vijf minuten het waterverbruik doorgeeft aan Dunea. De klant krijgt dankzij deze gegevens beter inzicht in zijn verbruik. Dit biedt gerichte mogelijkheden om bedrijfsprocessen te verbeteren. Daarnaast wordt het op termijn mogelijk om maandelijks het werkelijke verbruik te factureren. Voor Dunea is het voordeel dat we eventuele afwijkingen zoals lekken, drukverlies en piekbelastingen vroegtijdig signaleren en kunnen verhelpen. In 2021 worden bij nog eens 75 grootverbruikers slimme watermeters geplaatst; ook wordt een plan ontwikkeld om het gebruik ervan te testen bij een aantal particuliere klanten.

Campagne Klaar voor droogte

Vanaf april 2020 hebben we onze boodschap van bewust watergebruik gecommuniceerd. Via diverse kanalen hebben we klanten en andere stakeholders geïnformeerd over hoe wij omgaan met droogte tijdens warme dagen en wat zij zelf kunnen doen. Het gaat daarbij niet alleen om het stimuleren van minder watergebruik, maar juist ook om het bieden van handelingsperspectief om piekbelasting tegen te gaan. Een voorbeeld hiervan is de tip om planten minder vaak water te geven en dat bij voorkeur te doen voor 7.00 uur in de ochtend of na 22.00 uur in de avond, zodat er minder water verloren gaat door verdamping. Om het effect van de social-mediacampagne te meten, hebben we in bemeeterde delen van ons leidingnet (district metered areas) in bepaalde postcodegebieden onze boodschap extra gepusht en het waterverbruik vergeleken met andere postcodegebieden.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Resultaten in 2020*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Het effect blijft moeilijk te meten omdat we de invloed van andere factoren niet kunnen uitsluiten. We zijn benieuwd naar het vervolgonderzoek van KWR.

Nationale Kraanwaterdag

Dunea heeft in 2020 meegedaan aan de Nationale Kraanwaterdag, op 23 september. Het was de eerste keer dat alle drinkwaterbedrijven hieraan deelnamen. Het doel van Kraanwaterdag is om basisschoolleerlingen bewust te maken van water uit de kraan door hen te leren waar hun kraanwater vandaan komt, hoe dit wordt gemaakt en wat er allemaal moet gebeuren voordat het uit de kraan komt. Er deden in ons leveringsgebied 659 klassen van 86 scholen mee. Dit zijn naar schatting 16.500 kinderen.

Kennisinbreng voor nieuwe wijken

Dunea draagt in de ontwikkeling van de wijk Valkenhorst in Katwijk bij aan duurzaam waterverbruik. In de nieuwe wijk wil Dunea naast betrouwbaar drinkwater uit de kraan ook warmte en koude aanbieden via een apart warmtenet. Daarnaast wordt afvalwater op zo'n manier gescheiden dat het deels lokaal gezuiverd wordt en deels een bron is voor grondstoffen en energie. In 2020 is de intentieverklaring ondertekend met de samenwerkingspartners. Dit was het startschot voor een haalbaarheidsonderzoek, op basis waarvan in 2021 een besluit wordt genomen.

Klimaatadaptatie stimuleert duurzaam watergebruik

Bewustzijn aan de kant van gemeenten, provincies en projectontwikkelaars rond klimaatverandering en aanpassingen in de ruimtelijke inrichting draagt bij aan de watertransitie en duurzamer watergebruik. Dunea stimuleert dit bewustzijn en deelt kennis waar mogelijk. Hieronder zijn daarvan twee voorbeelden uitgewerkt.

Urban Water Buffers

Dunea heeft de gemeente Den Haag geadviseerd bij de bouw van de 'Urban Waterbuffer' als onderdeel van de herinrichting van Cromvlietpark Den Haag. Het regenwater komt daar straks niet meer terecht in het riool, maar wordt opgevangen in de diepe ondergrond. In droge periodes kan het omhoog worden gepompt en worden gebruikt voor de stadsboerderij en moestuinen in het Cromvlietpark. Zo blijft het park groen en daardoor koeler.

Klimaatbestendig Klapwijk

In Pijnacker-Nootdorp wordt de wijk Klapwijk klimaatbestendig gemaakt. Riolen worden vervangen en de openbare ruimte wordt opnieuw ingericht. Het netwerk van straten in Klapwijk wordt in de toekomst gebruikt voor het afvoeren van regenwater naar de singels of naar de wadi's en vijvers in de verschillende parken. Zo kan het regenwater lokaal worden opgeslagen en geïnfiltreerd in de bodem. In droge periodes kan dit water worden gebruikt voor het nat houden van de bodem. De visie is ontwikkeld door de gemeente, het Hoogheemraadschap van Delfland, Dunea en de bewoners van Klapwijk.

Dunea in een oogopslag
Voorwoord

Bestuursverslag

• Resultaten in 2020

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie



Reduceren van Dunea's directe en indirecte CO₂-emissies

Als onderdeel van de ambitie om klimaatneutraal te worden, dringen we zowel de directe emissies van onze eigen assets terug als de emissies die indirect te relateren zijn aan onze bedrijfsvoering.



In 2020 zijn op alle locaties van Dunea laadpalen voor elektrische auto's geplaatst.

Oprichting van Dunea Warmte & Koude

Door warmte en koude uit ons leidingnet te gebruiken, leveren we een bijdrage aan de energietransitie. Hiermee kan een reductie van CO₂-emissies worden gerealiseerd: voor de verwarming en koeling van wijken en gebouwen is geen of minder energie uit fossiele brandstoffen nodig. In 2020 is met de Mall of the Netherlands in Leidschendam het eerste project opgeleverd waar deze techniek wordt toegepast. Voor onze activiteiten op het gebied van aquathermie hebben we in 2020 een dochteronderneming opgericht: Dunea Warmte & Koude B.V.

CO₂-vrij wagenpark

Dunea streeft ernaar om in 2025 het wagenpark CO₂-vrij te maken. Daarbij houden we de normale vervangingstermijn van onze bedrijfs-wagens aan en vervangen we afgeschreven auto's door elektrische alternatieven. In 2020 zijn 40 elektrische auto's besteld, maar door leveringsproblemen als gevolg van corona konden maar 21 auto's worden geleverd. De overige 19 worden in 2021 geleverd. Op al onze locaties zijn laadpalen geplaatst. Dit is in 2020 afgerond.

Project zonnepanelen 1.0 afgerond

In 2020 zijn op daken van onze productielocatie Scheveningen 900 zonnepanelen geplaatst, elk met een vermogen van 325 Wp. Deze zonnepanelen hebben een gezamenlijke verwachte opbrengst van ruim 248.625 kWh per jaar. Hiermee is het aandeel van eigen opwek in ons totale stroomverbruik toegenomen van 1.324 MWh in 2019 naar 1.661 MWh in 2020. Dit was 3,5% van het totale verbruik van Dunea (2019: 2,8%). In 2020 hebben we de verplichte vierjarige energie-audit van Rijksdienst voor ondernemend NL uitgevoerd. Volgens onze eigen energiemonitor

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Resultaten in 2020*

Governance

Jaarrekening

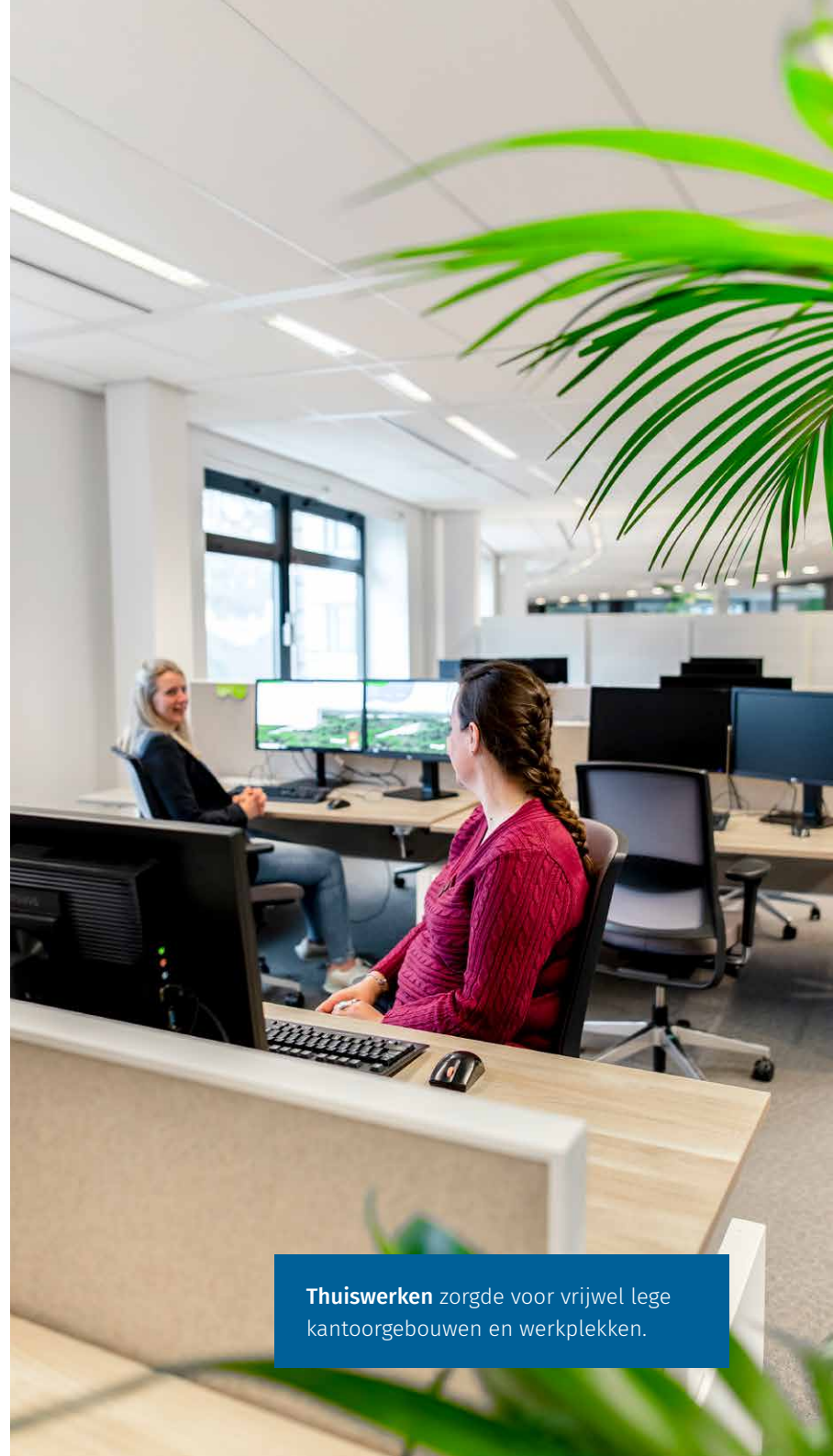
Overige gegevens

Aanvullende informatie

hebben we de energiestromen, verbruiken en rendementen in kaart gebracht. Hiermee is inzicht verkregen in het energiebesparingspotentieel en zijn (onderzoeks)projecten geformuleerd om deze besparingen te realiseren. Met de informatie uit deze audit gaan we in 2021 aan de slag om de energiebesparende maatregelen met het meeste effect met prioriteit door te voeren.

Pilot noodaggregaten op HVO-brandstof

Op productielocaties staan noodaggregaten voor als de stroom uitvalt. Die moeten regelmatig getest worden. In 2020 zijn we een pilot gestart op locatie Monster met HVO-brandstof. Dit is een synthetische diesel die gemaakt wordt van afval- en reststromen. In de pilot worden de emissiewaarden van de traditionele brandstof vergeleken met die van de HVO-brandstof. De pilot loopt door in 2021.



Thuiswerken zorgde voor vrijwel lege kantoorgebouwen en werkplekken.

Dunea in een oogopslag
Voorwoord

Bestuursverslag

- Resultaten in 2020
- Governance
- Jaarrekening
- Overige gegevens
- Aanvullende informatie



Circulair maken van de gehele bedrijfsvoering

Duurzaamheid staat ook voorop in onze eigen bedrijfsvoering. Wij zien dit niet alleen als belangrijke bouwsteen in de toekomstbestendigheid van onze organisatie, het is ook een voorwaarde om hoogwaardige producten en diensten te ontwikkelen in harmonie met de natuur.



Spoelwaterverwerking Scheveningen

Door herinrichting van de spoelwaterverwerking kan dit water direct worden teruggewonnen en wordt energie bespaard.

Groenere inkoop

In 2020 zijn we gestart met het terugdringen van verpakkingsmaterialen in ons bedrijfsrestaurant. Door de coronamaatregelen hebben we dit voorlopig moeten terugdraaien en wordt juist een groot deel van het assortiment weer in plastic verpakking aangeboden.

Nieuwe ambities voor Blauwe Netten

Blauwe Netten is het samenwerkingsverband waarin de Nederlandse drinkwatersector de krachten bundelt om verduurzaming te realiseren. De ambities zijn in 2020 vastgelegd in een roadmap. In verschillende werkgroepen wordt hieraan gewerkt, op uiteenlopende terreinen. Zo is er een initiatief gestart om collectief duurzaam opgewekte energie in te kopen en wordt er gezamenlijk gezocht naar minder vervuilende alternatieven voor de chemicaliën die in het zuiveringsproces worden gebruikt. De hele drinkwatersector werkt inmiddels met het grondstoffenpaspoort dat ook binnen Blauwe Netten is ontwikkeld. Dat heeft als doel om van al onze leidingmaterialen de herkomst en productiewijze vast te leggen. Op die manier weten we precies wat er waar de grond in gaat en worden ook de emissies inzichtelijk die bij de productie van onze materialen plaatsvinden. Om hiervan gebruik te kunnen maken, is de betrokkenheid en medewerking van onze leveranciers nodig. In 2020 hebben we met al onze leveranciers overeenstemming bereikt over het gebruik van het grondstoffenpaspoort.

Duurzaam terreinbeheer

Dunea heeft sinds 2007 het Milieukeur Barometer Duurzaam Terreinbeheer niveau Goud, voor het beheer van alle terreinen. Het beheer wordt uitgevoerd zonder toepassing van gewasbeschermingsmiddelen en kunstmeststoffen, en met gebruik van duurzame materialen zoals

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Resultaten in 2020*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

hout met het FSC-keurmerk en straatstenen met Milieukeur. Ook in 2020 is de certificerende instantie Kiwa op bezoek geweest om onze ingekochte materialen en (uitbestede) werkzaamheden te toetsen aan de eisen van de stichting Milieukeur. Op basis van de bevindingen is het keurmerk verlengd.

Hergebruik reststoffen

Bij de ontharding van drinkwater gebruiken wij granaatzand uit Australië als entmateriaal. Omdat bij deze aanvoer veel uitstoot plaatsvindt, willen we dit materiaal graag vervangen door een duurzamer alternatief. Dunea heeft in 2020 Dutch Calcite getest op productielocatie Monster. De testen zijn zeer positief verlopen en we kunnen Dutch Calcite in onze andere onthardingsinstallaties in gebruik gaan nemen.

Dutch Calcite is een 100% circulair entmateriaal dat door Kiwa is gecertificeerd voor de toepassing in drinkwater. Ook is Aquaminerals een ambitieus traject gestart om Dutch Calcite 'cradle to cradle' te gaan certificeren. Op deze manier besparen we tot 80% op ons entmateriaal en hoeft het niet meer uit Australië te komen. Bovendien zijn de zandvrije kalkkorrels inzetbaar voor hoogwaardige toepassingen in andere economische sectoren. Een mooi voorbeeld is de inzet van ons onthardingskalk als grondstof voor de Circular Face Scrub van het merk Naïf.

Spoelwaterverwerking

Als onderdeel van het meerjarige project spoelwaterverwerking Scheveningen is in 2020 op productielocatie Scheveningen de spoelwaterverwerking voor een groot gedeelte opnieuw ingericht, waardoor straks het spoelwater kan worden hergebruikt. Naast een besparing van water zorgt dit netto voor een toename in productiecapaciteit binnen de grenzen van onze vergunning, omdat het water dat voor het spoelproces gebruikt wordt niet een tweede keer als gewonnen water wordt geteld. In 2021 worden de resterende werkzaamheden uitgevoerd. Naar verwachting zal de installatie medio april 2021 gereed zijn.

Dunea in een oogopslag
Voorwoord

Bestuursverslag

• Resultaten in 2020

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie



Actieve(re) rol spelen in omgevingsmanagement op onderwerpen als drukte in grond en waterkwaliteit

Om het belang van drinkwater voor de toekomst veilig te stellen, moet waterbeheer een centrale plek krijgen in de ruimtelijke inrichting.

De waterkwaliteit wordt van bron tot kraan gemonitord.

Dunea werkt samen met gemeenten, provincies en waterschappen en agendeert het gezamenlijk belang van de toekomstige leveringszekerheid van drinkwater in relatie tot de bouw van woningen en de daarmee toenemende drinkwatervraag. Dunea is ook actief in diverse overlegorganen en samenwerkingsverbanden waarin de waterkwaliteit centraal staat, met de Kaderrichtlijn Water (KRW) als leidraad. Ook met netbeheerders en infrabedrijven wordt steeds intensiever samengewerkt om gezamenlijke belangen en uitdagingen integraal te benaderen. Dit heeft er in 2020 aan bijgedragen dat het belang van drinkwater is meegewogen in beleidsdocumenten als omgevingsvisies, gebiedsdossiers en provinciale verordeningen.

Inbreng in omgevingsvisies, gebiedsdossiers, PZH-verordening

- Aandacht voor samenwerken in de ondergrond en ruimte voor drinkwater is in 2020 geagendeerd in visies en beleid in ontwikkeling, onder andere in de actualisatie van Omgevingsvisies in Leiden, Den Haag en Katwijk, het Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor Nieuw Valkenburg, Gebiedsvisie Mient-Kooltuin, en de Nota van Uitgangspunten Groene Zone van de gemeente Wassenaar.
- Dunea zit aan tafel als stakeholder bij ontwikkelingen rondom de energietransitie en agendeert het belang 'borging continuïteit drinkwatervoorziening nu en in de toekomst' onder andere in de Regionale Energiestrategieën van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het gemeentelijke samenwerkingsorgaan Holland Rijnland, en in visie/beleidsvorming in gemeenten rondom warmte en energie.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Resultaten in 2020*

Governance


Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Multidisciplinaire samenwerking

- Samen met de gemeente Katwijk, het Rijksvastgoedbedrijf, Bouwfonds Property Development en het Hoogheemraadschap van Rijnland ondertekenden we de intentieverklaring Valkenburg, om het nieuw te bouwen dorp Valkenhorst in de gemeente Katwijk van duurzame warmte en gescheiden afvalwaterinzameling te voorzien. Water is in dit concept de centrale drager van energie.
- Er is in 2020 geïnvesteerd in de samenwerking met andere netbeheerders op operationeel, tactisch en strategisch niveau. Dit heeft geleid tot gezamenlijke marktaanbestedingen met Stedin en Liander van grote combi-werkpakketten (multi-utility-aanbesteding). Dit leidt tot minder overlast voor onze klanten en omgeving, maakt efficiënter werken mogelijk en helpt het tekort aan technisch personeel te verlichten.
- Sinds 2020 voert Dunea voor het Hoogheemraadschap van Rijnland het beheer, onderhoud, inspectie en noodvoorraadbeheer van afvalwater transportleidingen (persleidingen) uit.
- In Leiden werken we sinds het najaar 2020 aan een convenant met Liander en de gemeente, om samenwerking in de ondergrond een stap verder te brengen. Ook in Den Haag is intensief contact tussen Stedin, gemeente en Dunea. De verwachting is dat ook daar uiteindelijk een convenant afgesloten zal worden. Daarnaast werken we mee aan de 'Haagse visie op de ondergrond'.



In de infiltratieplassen zakt het voorgezuiverde rivierwater de bodem in, waardoor het op natuurlijke wijze wordt gezuiverd.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• Resultaten in 2020

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Bescherming van drinkwaterbronnen

In de Ontwerp Omgevingsverordening van de provincie Zuid-Holland zijn beschermingszones rond belangrijke drinkwatertransport-tracés opgenomen. Dit is een resultaat van een gezamenlijke lobby met Oasen en Evides en een goede samenwerking met de provincie. De vergunning voor waterinname uit de Lek in Bergambacht is omgezet van een noodvergunning naar een reguliere waterinnamevergunning. Daarnaast is door Rijkswaterstaat voor de waterinname bij Bergambacht een beschermingszone ingesteld, met een 6 uurs-reactietijd bij calamiteiten. Voor de verbetering van de waterkwaliteit van onze bronnen en waterwingebieden worden in het kader van de Kaderrichtlijn Water afspraken vastgelegd in gebieds- en rivierdossiers. In 2020 zijn alle gebieds- en rivierdossiers die voor Dunea relevant zijn, aangescherpt en vastgesteld:

- Waterwinning Brakel
- Waterinname Bergambacht
- Meijndel
- Solleveld
- Berkheide
- Rijn-Delta
- Maas.



Duinwachters houden niet alleen toezicht, maar fungeren ook als gastheren en gastvrouwen van Dunea in de duingebieden.

Dunea in een oogopslag
Voorwoord

Bestuursverslag

- Resultaten in 2020
- Governance
- Jaarrekening
- Overige gegevens
- Aanvullende informatie



Beheren en beschermen van de natuurgebieden en biodiversiteit

In het verslagjaar stond het beheren en beschermen van de natuurgebieden hoog op onze agenda. Op dat vlak hebben we belangrijke stappen gezet, die we hier kort toelichten.

Biodiversiteit hebben wij in de materialiteitsanalyse ook aangemerkt als een belangrijk onderwerp. Omdat de interne sturing en rapportage op dit onderwerp in het verslagjaar nog in ontwikkeling waren, nemen we dit onderwerp hier op, bij het onderwerp beheren en beschermen van onze natuurgebieden. Het is onze ambitie om de komende jaren uitgebreider te rapporteren over biodiversiteit.

Aanvraag Nationaal Park Hollandse Duinen Nieuwe Stijl

Op 9 december 2020 heeft Nationaal Park Hollandse Duinen de officiële status van Nationaal Park Nieuwe Stijl aangevraagd bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. In dit initiatief werkt Dunea samen met Staatsbosbeheer, de provincie Zuid-Holland en 53 andere gebiedspartners. We hebben ambities die we als partners afzonderlijk niet voor elkaar zouden kunnen krijgen: een duurzaam, veerkrachtig en toegankelijk nationaal park, dat de waarde van het gebied voor mens, plant en dier versterkt en vergroot. Met de officiële status van Nationaal Park Nieuwe Stijl kunnen we de unieke waarde van het gebied verankeren in hoofden en harten van mensen, zodat we er met z'n allen goed voor zorgen.

Het is een van de eerste aanvragen voor een status als Nationaal Park Nieuwe Stijl. Het betekent dat het niet gaat om één natuurgebied, maar om een groot samenhangend landschap: de brede kuststrook van Hoek van Holland tot Hillegom. Dit gebied begint in zee en loopt tot de laatste landinwaarts gelegen strandwal, met waardevolle natuur, bijzondere landschappen, cultuurhistorie, dorpen, steden. Het voorziet in kustverdediging, hoge kwaliteit drinkwater, economische bedrijvigheid en de broodnodige biodiversiteit. Bijna 7.000 verschillende soorten planten, vogels, zoogdieren, dagvlinders en libellen zijn hier geteld.



In het **coronajaar 2020** was er vaak file voor de slagboom bij de ingang van duingebied Meijendel.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Resultaten in 2020*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Omdat het park onder druk staat door ontwikkelingen op het gebied van klimaat, milieu en bevolkingsgroei, is het nog belangrijker om de krachten te bundelen. Het ministerie beoordeelt de aanvraag in het eerste kwartaal van 2021. De betrokken partijen werken door aan de verdere ontwikkeling van het nationaal park.

Bufferzones voor stikstof

Dunea heeft als natuurbeheerder van de duinen nog steeds te maken met een hoge neerslag van stikstof. In de afgelopen jaren hebben we beheermaatregelen uitgevoerd om de effecten tegen te gaan. Uiteindelijk zit de oplossing niet in het 'weg-beheren' van het probleem maar het terugdringen van stikstofbronnen. Dunea werkt daar in de eigen bedrijfsvoering hard aan, bijvoorbeeld in het elektrisch maken van het wagenpark. We denken ook mee met de provincie Zuid-Holland en anderen voor oplossingen en maken ons hard voor ontwikkeling van natuur in een bufferzone rond de duinen. Het beschermen van de duinen is tenslotte een belangrijke motivatie achter onze inzet voor het Nationaal Park Hollandse Duinen. De stikstofproblematiek raakt ons ook in de vergunningverlening voor projecten die de leveringszekerheid van drinkwater moeten garanderen, zoals de renovatie in uitbreiding van de waterwinning in Berkheide. In overleg met het bevoegd gezag en betrokkenen als Stichting Duinbehoud en Staatsbosbeheer zoeken we hier naar oplossingen waarmee de noodzakelijke ingrepen kunnen plaatsvinden en we per saldo een kwaliteitsverbetering creëren voor de kwetsbare natuur in de duinen.

Mooi weer en coronamaatregelen zorgen voor drukte

Het jaar 2020 maakte duidelijk hoe belangrijk en geliefd de duingebieden zijn in het westen van Nederland. Vooral tijdens de mooie weekenden hebben we moeten zorgen voor een goede spreiding van de toestroom van recreanten. Uiteindelijk was dit niet alleen vanuit gezondheidsoogpunt belangrijk: wij moesten er ook voor zorgen dat de kwaliteit van de natuur en de rust voor de dieren niet te veel werden verstoord. Hiertoe hebben we onder meer nauw samengewerkt met de gemeente Wassenaar, om te komen tot een gezamenlijke aanpak en gelijkgerichte communicatie.

Ons bezoekerscentrum De Tapuit in Meijndel verwelkomde in 2020 63.626 (2019: 143.320) bezoekers. Dit is minder dan voorgaande jaren, omdat het centrum regelmatig moest worden gesloten vanwege de coronamaatregelen. In 2021 gaan we ons bezoekerscentrum vernieuwen.

Nieuw dagkaartensysteem ingevoerd voor Solleveld en Kijfhoek/Bierlap

Voor de gebieden Solleveld, bij Monster, en Kijfhoek en Bierlap in Meijndel hebben we in het verslagjaar een nieuw dagkaartensysteem ingevoerd. Omdat dit kwetsbare en unieke gebieden zijn, is het van belang om het aantal bezoekers te reguleren. Voorheen werkten we met passe-partouts. Met de invoering van het nieuwe dagkaartensysteem is het passe-partout komen te vervallen. Door dit nieuwe systeem kunnen enerzijds meer mensen genieten van deze bijzondere natuurgebieden, terwijl we anderzijds het maximale aantal bezoekers per dag beter kunnen reguleren. Om de rust te waarborgen en de natuur te beschermen, verkopen we per dag een maximaal aantal dagkaarten. Dat stelt ons ook in staat tot maatwerk voor de natuur, door in periodes dat de natuur extra kwetsbaar is een kleiner aantal mensen toe te laten. De dagkaarten zijn ook online te koop.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Resultaten in 2020*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Uitkijkpunten in Meijendel vernieuwd

Twaalf van de uitkijkpunten in Meijendel zijn in 2020 vernieuwd. Hierdoor worden ook de delen van het gebied die vanwege de waterwinning niet toegankelijk zijn, beter beleefbaar. De uitkijkpunten dragen bij aan meer bewustzijn van de relatie tussen duin en water. Zo vergroten we het maatschappelijke draagvlak voor waterwinning in de duinen.

Symposium Biodiversiteit uitgesteld

Door de coronamaatregelen verviel ons geplande symposium over biodiversiteit, dat het succesvolle 5.000-soortenproject feestelijk moest afsluiten.

In actie voor het Rozenkransje

In Meijendel is een project gestart om een bijzonder plantje te redden: het rozenkransje. Deze soort komt nog maar voor op zes locaties in Nederland, waarvan één in Meijendel. De achteruitgang wordt mede veroorzaakt door de bijzonderheid dat mannetjes en vrouwtjes op gescheiden planten staan. Is een van de geslachten uitgestorven op een plek, dan sterft uiteindelijk de soort daar uit. In Meijendel kwamen alleen nog mannelijke rozenkransjes voor. Om deze plantjes voor uitsterven te behoeden, is besloten om onze mannetjes te kruisen met vrouwtjes van enkele andere standplaatsen in Nederland. De zaden uit deze kruisingen zijn in april uitgezaaid in de buurt van onze mannetjes.



Dunea in een oogopslag
Voorwoord

Bestuursverslag

• Resultaten in 2020

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

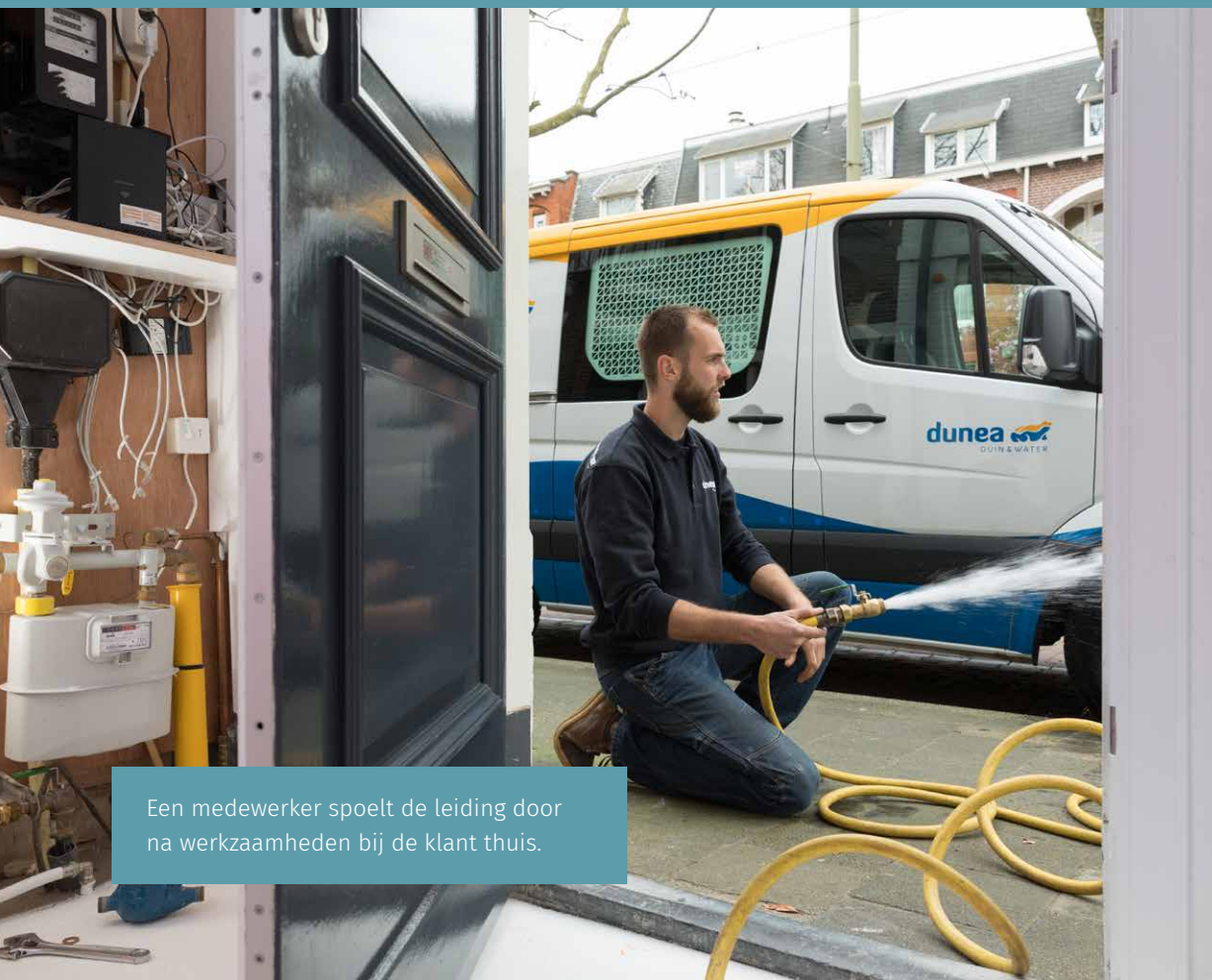


Duurzame inzetbaarheid van personeel

Dunea zet zich in voor duurzame inzetbaarheid van haar medewerkers, met aandacht voor instroom en doorstroom, opleiding en ontwikkeling, in een stimulerende en veilige omgeving.

Zeker in 2020 was de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers van groot belang: het thuiswerken heeft het nodige gevraagd, en voor onze collega's voor wie het werk 'buiten' doorging, was veiligheid des te belangrijker.

In het hoofdstuk **Medewerkers en organisatie** lichten we uitgebreider toe wat we in 2020 hebben gedaan op dit vlak en wat de plannen zijn voor 2021.



Een medewerker spoelt de leiding door na werkzaamheden bij de klant thuis.



“De Maas is van vitaal belang als drinkwaterbron”

Het jaar 2020 kende opnieuw een droge zomer. Onze drinkwaterproductie kwam niet in het gedrang, maar de droogte heeft wel gevolgen voor de Maas. Deze rivier is van vitaal belang: ze zorgt voor de drinkwatervoorziening voor 7 miljoen mensen in Nederland en België. De Nederlandse en Vlaamse drinkwaterbedrijven die Maaswater innemen voor de productie van drinkwater zijn verenigd in RIWA-Maas.

“Hoewel de waterkwaliteit de afgelopen decennia is verbeterd, staat de Maas als bron voor drinkwater onder druk door de veranderingen in het klimaat. De rivier is in droge periodes extra kwetsbaar voor verontreinigingen. Er stroomt dan minder water door de rivier. De concentraties van verontreinigingen zijn dan groter en stoffen spoelen nauwelijks meer weg. De zorg dat we in de toekomst vaker en met hevigere en langdurigere droogte te maken krijgen, wordt door de klimaatvoorspellingen van het KNMI bevestigd. Daar zullen we ons op moeten instellen.

Daarom zijn wij een onderzoek gestart naar de gevolgen van klimaatverandering op de afvoer van de Maas. Rijkswaterstaat en drinkwaterbedrijven zoals Dunea zijn hier ook bij betrokken. De uitkomsten moeten ons handvatten geven om de kwaliteit van de Maas nu en in de toekomst te kunnen waarborgen.”



Maarten van der Ploeg
directeur van RIWA-Maas

Financiële resultaten

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Dunea behaalde in 2020 een resultaat van € 7,0 miljoen. Dat betekende een daling van € 1,5 miljoen ten opzichte van 2019. In dit hoofdstuk lichten we onze financiële resultaten verder toe.

Resultaat 2020

Het resultaat na belasting over 2020 komt uit op € 7,0 miljoen (2019: € 8,5 miljoen). De daling van € 1,5 miljoen ten opzichte van 2019 is met name veroorzaakt door een stijging van € 4,7 miljoen in de bedrijfslasten (zie de toelichting hierna). Deze stijging wordt voor een groot deel gecompenseerd door een toename van de wateropbrengsten (€ 2,6 miljoen).

(bedragen x €1.000)	2020	2019	in EUR	%
Som der bedrijfsopbrengsten	147.432	144.396	3.036	2
Som der bedrijfslasten	135.496	130.829	4.667	4
Financieel resultaat	- 4.938	-5.071	133	-3
Resultaat na belasting	6.998	8.496	-1.498	-18

Bedrijfsopbrengsten

De bedrijfsopbrengsten bestaan voor 93,6% uit wateropbrengsten (2019: 93,8%) en zijn ten opzichte van 2019 gestegen met € 3,0 miljoen.

Wateropbrengsten

(bedragen x €1.000)	2020	2019	in EUR	%
Waterverkoop eigen voorzieningsgebied	75.778	71.861	3.917	5,5
Vastrecht	43.923	44.232	-309	-0,7
Bijdragen voor precarioheffing	12.632	13.063	-431	-3,3
Andere waterbedrijven (verkoop en gros)	4.754	4.831	-77	-1,6
Overige wateropbrengsten	959	1.504	-545	-36,2
Totaal Wateropbrengsten	138.046	135.491	2.555	1,9

Door de hogere afzet in m³ (+ € 3,0 miljoen) en het effect van afrekeningen over eerdere verbruiks jaren (+ € 0,9 miljoen) is de opbrengst waterverkoop gestegen met € 3,9 miljoen.

De opbrengst vastrecht is gedaald met € 0,3 miljoen. In 2020 is het effect van afrekeningen over eerdere verbruiks jaren nihil (2019: € 0,5 miljoen opbrengst). Dit resulteert in een daling van de opbrengsten met € 0,5 miljoen. Daarentegen zijn de opbrengsten met € 0,2 miljoen gestegen, doordat in 2020 over meer verbruiksadressen vastrecht in rekening is gebracht dan in 2019.

De overige wateropbrengsten zijn gedaald met € 0,5 miljoen. Dat is voornamelijk het gevolg van een lagere opbrengst van de deurincasso's, die door de coronamaatregelen minder hebben kunnen plaatsvinden.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

- Financiële resultaten

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Drinkwatertarief 2020

In 2020 is de tariefstructuur niet gewijzigd. Voor de levering van drinkwater betaalt de klant een vastrecht waarvan de hoogte is gebaseerd op de leveringscapaciteit van het verbruiksadres van de klant. Voor het drinkwaterverbruik betaalt de klant een vast tarief per m³. Dunea hanteert het principe 'kostendekkend' voor alle tarieven, waarbij het tarief voor drinkwater en de vastrechtstarieven zijn opgebouwd volgens de 'kostprijs-plus methode': kostprijs + een (winst)marge voor de dekking van de vermogenskosten. Jaarlijks worden de tarieven vastgesteld tijdens het begrotingsproces. De hoogte van de (winst)marge is voor Dunea bepalend voor hoe de financiële ratio's zich op termijn gaan ontwikkelen.

Voor het vastrecht is de marge voor 2020 vastgesteld op 13,7% (2019: 10,0%) en voor het tarief voor drinkwater op 5,0% (2019: 7,0%). Voor de overige tarieven opgenomen in de tarievenregeling is de opbouw in lijn met 2019, met een marge van 10% (2019: 10%). De (winst)marge van het vastrecht is hoger, omdat Dunea ernaar streeft 40% van de drinkwateropbrengsten te baseren op vaste inkomsten (vastrecht: tarief leveringscapaciteit) en 60% op de variabele inkomsten (drinkwater: m³-tarief). Hiermee zijn de vaste en variabele inkomsten beter in lijn met de kosten die moeten worden gedekt. Dunea is een kapitaalintensief bedrijf dat veel vaste kosten heeft om de infrastructuur van zowel de productie als de distributie te onderhouden. Er wordt jaarlijks een meerjareninvesteringsplan opgesteld met als onderdeel de investeringen voor infrastructuur om de kwaliteit en leveringszekerheid van het drinkwater te kunnen blijven waarborgen. Hiervoor is een blijvend gezonde inkomstenstructuur noodzakelijk.

In 2020 is het laagste vastrecht, dat voor meer dan 95% van onze klanten geldt, met € 59,47 gelijk gebleven ten opzichte van 2019. Datzelfde geldt voor het variabele tarief, dat met € 0,98 gelijk is gebleven.



In Meijndel werden twaalf uitkijkpunten vernieuwd, voor een betere beleefbaarheid van het gebied.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Financiële resultaten*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Drinkwatertarieven moeten op transparante wijze tot stand komen, non-discriminatoire zijn en de relevante kosten voor drinkwatertaken dekken volgens de wettelijke kaders zoals opgenomen in de Drinkwaterwet, het Drinkwaterbesluit en de Drinkwaterregeling. Met betrekking tot de totstandkoming van de drinkwatertarieven 2020 heeft de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) op basis van het adviesrapport van de Autoriteit Consument & Markt (ACM) geconcludeerd dat deze voldoen aan het wettelijk kader.

Meer informatie over de tarievenregeling is te vinden op onze [website](#).

Bedrijfslasten

(bedragen x €1.000)	2020	2019	in EUR	%
Kosten van grond- en hulpstoffen	3.941	3.158	783	24,8
Waterinkoop	2.997	2.008	989	49,3
Energiekosten	4.395	3.952	443	11,2
Kosten uitbesteed werk en overige externe kosten	11.646	9.590	2.056	21,4
Precario gemeenten	12.181	12.304	-123	-1,0
Lonen en salarissen	29.040	27.371	1.669	6,0
Sociale lasten	7.838	7.698	140	1,8
Afschrijving vaste activa (Terugname) bijzondere waardevermeerdering en desinvesteringen (im)				
materiële vaste activa	46	-296	342	-115,5
Overige bedrijfskosten	32.606	34.009	-1.403	-4,1
Totaal bedrijfslasten	135.496	130.829	4.667	3,6

De bedrijfslasten zijn gestegen met € 4,7 miljoen ten opzichte van 2019. Door de droogte en hogere waterafzet gedurende 2020 zijn de kosten van de waterinkoop gestegen met € 1,0 miljoen. De stijging wordt verder veroorzaakt door een stijging van €0,8 miljoen voor grond- en hulpstoffen en €0,4 miljoen in de energiekosten. Dit is inclusief € 0,9 miljoen hogere kosten als gevolg van aanvullend verwijderen van PFAS uit het slibafval. Daarnaast zijn de kosten voor uitbesteed werk met € 2,1 miljoen gestegen. Hierin zit ook een dotatie aan de voorziening Zanddepot Scheveningen (€ 0,9 miljoen), bedoeld voor sanering van verontreinigde grond in en rondom de spoelplassen. De additionele stijging van Kosten uitbesteed werk hangt samen met extra onderhoudskosten voor de natuur, de voorzuiveringsinstallatie GOBAM en overige installaties (€ 0,9 miljoen). Verder zijn de personeelskosten gestegen met € 1,7 miljoen als gevolg van een stijging van het aantal fte.

De stijging in het aantal fte hangt samen met lagere kosten voor externe inhuur (onderdeel van overige bedrijfskosten) op formatieplekken van € 1,1 miljoen. In 2020 is gemiddeld 96,2% van de formatieplekken intern ingevuld ten opzichte van 93,5% in 2019. De inhuur deskundigen (onderdeel van overige bedrijfskosten) is met € 0,7 miljoen gestegen door additionele inzet voor onder andere een dataplatform en Office 365. De overige bedrijfskosten zijn daarnaast gedaald door minder activiteiten voor buitenlandprojecten als gevolg van de pandemie (€ 0,7 miljoen) en ook waren de afschrijvingskosten debiteuren lager in verband met een opschoonactie in 2019 (€ 0,5 miljoen).

Investerings

In 2020 is € 45,6 miljoen geïnvesteerd in materiële vaste activa. Dit is € 6,6 miljoen meer dan in 2019. Daarnaast is voor € 42,4 miljoen aan projecten afgerond in 2020 en geactiveerd. De post Werken in uitvoering is ultimo 2020 op € 36,3 miljoen uitgekomen, een stijging van € 3,0 miljoen ten opzichte van 2019. De investeringen in 2020 hebben

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Financiële resultaten*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

voornamelijk betrekking op de volgende grote projecten die in 2020 zijn afgerond en opgestart:

- In 2020 is de renovatie van de langzame zandfilters op de productielocatie Scheveningen afgerond.
- Het project om de energievoorziening te vernieuwen op de productielocatie in Katwijk wordt begin 2021 afgerond, waarbij het grootste deel van de investeringsuitgave in 2020 heeft plaatsgevonden.
- Dunea heeft in 2020 gewerkt aan vernieuwing van de proces-automatisering op productielocatie Katwijk.
- In 2020 is Dunea gestart met de nieuwbouw voor de spoelwaterverwerking in Scheveningen.

Het totale investeringsniveau voor de periode 2021–2025 is ingeschat op € 244 miljoen, conform de meerjarenbegroting. De verwachting is dat de investeringen voor ons multi-bronnenprogramma en het programma Berkheide in de periode 2021-2025 zullen uitkomen op € 47 miljoen. Andere investeringen zijn onder andere bedoeld voor installaties, het programma distributie (hoofdleidingen, aansluitleidingen en transportleidingen), investeringen voor de koersdoelen Dunea klimaatneutraal en Waardevolle duinen (onder andere Hart van Meijndel toekomstbestendig, zonnepanelen).

Financiering en ratio's

In 2020 zijn twee nieuwe leningen afgesloten voor een totaalbedrag van € 55 miljoen. Met deze nieuwe leningen zijn de aflossingen van een aflopende lening gefinancierd. Het totaal van de leningenportefeuille is met € 2,5 miljoen licht gestegen ten opzichte van 2019 tot een totaal van € 242,3 miljoen. De ratio's waaraan Dunea moet voldoen, zijn niet veranderd door deze nieuwe leningen. De solvabiliteit is gestegen tot 39,4% (2019: 39,2%) door het toevoegen van het nettoresultaat aan het

eigen vermogen. De debt ratio ultimo 2020 is gedaald van 6,3 naar 6,1 doordat de operationele cashflow is gestegen in verhouding tot de gehele leningenportefeuille. De interest coverage ratio komt uit op 2,4; hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de minimale interest coverage ratio van 1. Waar we in de afgelopen jaren vooral hebben gestuurd op de solvabiliteit is in 2020 gebleken dat de debt ratio meer van belang is geworden, met name voor de externe financiers. De verwachting voor 2021 is dat een bedrag van € 26,8 miljoen nodig is om onze geplande investeringen voor 2021 te kunnen financieren. Dunea monitort de ontwikkeling van beide ratio's zodat tijdig bijgestuurd kan worden om de ratio's op het gewenste niveau te houden.

De verwachting van de banken is dat in 2021 de rente op een laag niveau zal blijven, met een kleine kans op stijging. Ook voor de jaren erna verwacht men geen grote stijgingen, hoewel dit afhankelijk is van de staat van de economie en eventueel ingrijpende maatregelen van de ECB of overheden. Wij volgen de renteontwikkeling op de voet om hierop tijdig te kunnen anticiperen.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten (zoals vorderingen en schulden) als afgeleide financiële instrumenten (derivaten) verstaan. Als onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering maakt Dunea gebruik van primaire financiële instrumenten. Er wordt geen gebruik gemaakt van afgeleide financiële instrumenten.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Financiële resultaten*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

WACC

Dunea gaat uit van het beginsel dat er evenwicht moet zijn tussen de opbrengsten en de kosten. In de Drinkwaterwet is ervoor gekozen de tariefstelling op een indirecte wijze te normeren. Deze wettelijke norm omvat de maximaal toegestane gemiddelde vermogenskosten, ofwel de zogenaamde WACC (weighted average cost of capital). Deze WACC wordt voor twee jaar vastgesteld door het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat. Voor 2020 en 2021 is de WACC vastgesteld op 2,75% (2019: 3,4%). Met name de lage rentestanden voor de kosten van het vreemd vermogen hebben voor deze daling gezorgd.

De verwachting is dat de WACC voor 2020 onder de gestelde norm zal uitkomen op 2,12%. De definitieve WACC wordt vastgesteld op basis van het Bedrijfsverslag dat vóór 1 oktober 2021 aan het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat wordt gerapporteerd. Het behaalde nettoresultaat van € 7,0 miljoen over 2020 is voldoende om te kunnen voldoen aan de convenanten die zijn opgenomen in de voorwaarden van de externe financieringen: een minimale solvabiliteit van 30%, een maximale debt ratio van 8 en een minimale interest coverage ratio van 1.

In 2020 heeft het dilemma rondom de financierbaarheid van de toekomstige investeringsopgave zoals beschreven in hoofdstuk Stakeholders en materialiteit de nodige aandacht gehad van Dunea. De ontwikkeling op de langere termijn van de WACC, de toekomstige investeringsopgave en financierbaarheid hiervan, en de impact op de tarieven zal verder inzichtelijk moeten worden gemaakt in 2021.

Continuïteit

In 2020 hebben de coronacrisis en -maatregelen geen financiële gevolgen gehad voor de continuïteit van Dunea. De liquiditeitspositie en inbaarheid van debiteuren is nauwgezet in de gaten gehouden. Dit heeft niet geleid tot een verhoogd risico. In de tweede helft van 2020 is ook een deel van de aflopende leningen met succes geherfinancierd.

Vooruitblik

In 2021 zal Dunea zich verder voorbereiden om de toekomstige investeringsopgave te kunnen financieren, waarbij rekening gehouden moet worden met de ontwikkelingen in de financiële markt, maar ook met de mogelijkheden van Dunea om voldoende eigen vermogen op te te kunnen opbouwen, maar ook de winstgevendheid op peil te houden binnen de huidige grenzen van de maximale vermogenskosten. (Lees hier meer over op pagina 27.) Voor 2021 zijn we gestart om het tarievenbeleid zo in te richten dat we de ruimte in de WACC optimaal kunnen benutten. Dit zorgt na een jarenlange daling van het drinkwatertarief voor een lichte stijging van de tarieven. In 2021 stijgt het laagste tarief vastrecht naar € 60,36. Het variabel tarief stijgt van € 0,98 in 2020 naar € 1,00 in 2021. Per saldo stijgt voor 2021 het integrale drinkwatertarief voor een gemiddeld huishouden, exclusief de toeslag op het vastrecht voor de precarioheffing, Belasting op Leidingwater (BOL) en BTW, van € 1,57 naar € 1,60 per m³.

Meer informatie over de tarievenregeling is te vinden op onze [website](#).

In de tweede helft van 2021 wordt bekend of de drinkwatertarieven van Dunea ook voor 2021 voldoen aan het wettelijke kader. Het onderzoek door de ILT in samenwerking met de ACM loopt nog.

Medewerkers en organisatie

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Aantal medewerkers (in fte)



524
↑ (2019 500)

Gemiddelde leeftijd



48,1
↓ (2019 48,6)

Ziekteverzuim



3,9%
↓ (2019 4,9%)

Voltijd- en deeltijdcontracten naar geslacht



Voltijd
31,1%
↓ (2019 33,6%)

Deeltijd
68,9%
↓ (2019 69,4%)



85,9%
↓ (2019 86,4%)

14,1%
↑ (2019 13,6%)

Verhouding man/vrouw



25,8%
↑ (2019 24,70%)



74,2%
↓ (2019 75,30%)

Man/vrouw in leidinggevende functies



8
↑ (2019 6*)



14
↕ (2019 14*)

* Ultimo 2019 waren 2 leidinggevende posities vacant.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

- Medewerkers en organisatie

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Onze medewerkers zijn onmisbaar in het realiseren van onze strategische doelstellingen. Wij vinden het belangrijk dat zij zich als vakbekwame professionals voortdurend blijven ontwikkelen; duurzame inzetbaarheid van ons personeel is ook een van de materiële onderwerpen die voor onze stakeholders en voor Dunea van belang zijn. Ook in 2020 hebben we hieraan veel aandacht besteed, waarbij de pandemie voor de nodige uitdagingen zorgde. In dit hoofdstuk schetsen we de belangrijkste ontwikkelingen.

Grote impact corona

Voor onze organisatie waren de coronapandemie en de -maatregelen bepalend in 2020. In deze situatie hebben wij samen de organisatie goed draaiende weten te houden en zijn we zelfs gegroeid in aantal medewerkers.

Tijdens de eerste coronagolf veranderde het werken voor bijna al onze collega's. Een groot deel van hen moest van de ene op de andere dag thuis aan het werk, vaak samen met het gezin, waarbij ook thuisonderwijs tijd vroeg. Technisch gezien ging de overgang heel soepel. Zelfs werk waarvan we altijd dachten dat het lastig vanuit huis te doen was (bijvoorbeeld het klantcontact), bleek te doen vanuit een thuissituatie – met positieve resultaten.



Kernwaarden

Betrokken

Betrouwbaar

Veerkrachtig

Verfrissend

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• Medewerkers en
organisatie

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie



Collega's interviewden elkaar
op afstand onder het mom
van 'een glas water met...!'

Ook voor de collega's van wie het werk niet vanuit huis kan worden gedaan, werd het werken anders. Werklocaties en voorzieningen moesten worden aangepast, evenals procedures. Er mocht bijvoorbeeld niet langer met een collega samen in een Dunea-bus worden gereden en er waren extra persoonlijke beschermingsmaatregelen nodig. Voor het werken achter de voordeur bij de klant hebben we meegewerkt aan een protocol voor veilig werken op locatie, in samenwerking met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de sector. Dit protocol hebben wij vervolgens zelf ook ingevoerd.

Communicatief was er veel aandacht voor het bevorderen van verbinding tussen collega's. We hebben periodiek een speciale coronanieuwsbrief gemaakt en gedeeld, met een blog van de algemeen directeur, nieuws rondom veilig werken en vooral veel ruimte voor de persoonlijke ervaringen van werken in coronatijd. Collega's interviewden elkaar op afstand onder het mom van 'een glas water met...!'

Na een periode in de zomer waarin we elkaar weer iets vaker konden treffen, kwam in het najaar de volgende strenge lockdown. Opnieuw werd een beroep gedaan op de veerkracht van onze medewerkers. Wij vinden het bijzonder dat het onze collega's zo goed is gelukt om alle werkzaamheden onder deze lastige omstandigheden voort te zetten. De duinwachters, die de drukte in de duinen in goede banen moesten leiden. Onze collega's buiten en op de productielocaties, die hun werk voortzetten. Onze collega's die liever op kantoor zouden werken, maar een manier vonden om ook vanuit huis goed werk te kunnen leveren. Ouders met schoolgaande kinderen, die alle ballen tegelijk in de lucht moesten houden. Alleenstaande collega's, die het tijdens de lockdowns extra lastig hadden. Ondanks deze lastige omstandigheden is het gelukt onze kerntaken te blijven uitvoeren.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

- Medewerkers en organisatie

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Nieuwe koers ondersteund vanuit HRM

In 2020 is de koers voor de komende jaren opgesteld. Een van de vijf koersdoelen is Aantrekkelijk Werk: met aantrekkelijk werkgeverschap en optimale inzet van betrokken en bevlogen medewerkers willen we Dunea's kerntaken uitvoeren. Via social media laden we ons werkgeversmerk steeds meer; zowel via de officiële Dunea-kanalen, als via onze eigen collega's. Zij spelen ook een belangrijke rol in het aanbrengen van nieuwe collega's.

In het koersdoel Aantrekkelijk Werk staan drie strategische lijnen centraal:

1. Basis op orde

We hebben een goed/betrouwbaar inzicht in welke capaciteit en competenties we nu en in de toekomst nodig hebben. Met verdere ontwikkeling van competenties, samenwerken, leiderschap en een ondersteunende werkomgeving geven we hier invulling aan.

2. Aantrekkelijke en wendbare medewerkers

In 2025 zijn Dunea-medewerkers in staat zich continu aan te passen aan veranderende omstandigheden. Zij werken actief aan het versterken van hun arbeidsmarktwaarde. Zij werken productief samen met collega's en externe partners.

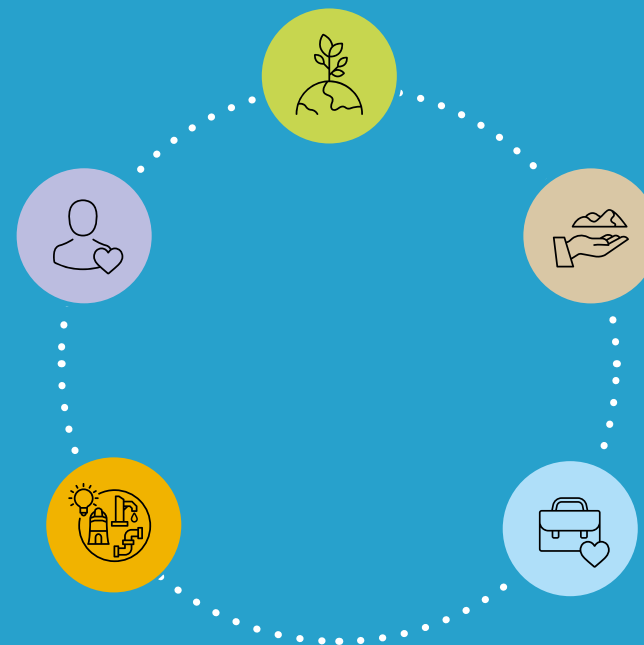
3. Aantrekkelijke werkgever

Door medewerkers, ex-medewerkers en de externe arbeidsmarkt wordt Dunea herkend als aantrekkelijke werkgever, vanwege de inhoud van het werk en de werkomgeving en cultuur.

Op deze strategische lijnen worden in de komende jaren initiatieven voortgezet en opgestart om te blijven aansluiten bij de behoeften van Dunea's diversiteit aan medewerkers. Voorbeelden hiervan zijn het

Nieuwe koers ook intern bekendgemaakt

De nieuwe koers is intern gelanceerd, onder ander met een film en webinars waarbij medewerkers vragen konden stellen en ideeën konden delen. Daarnaast is en wordt er regelmatig aandacht aan besteed in teamoverleggen en onze interne communicatiekanalen.



Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

- Medewerkers en organisatie

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

continu beschikken over een actuele strategische personeelsplanning, een doorontwikkeling van hybride werken en de werkomgeving, de introductie van een leermanagementsysteem en het invoeren van een hernieuwd vitaliteitsprogramma.

In-, door- en uitstroom

Om te zorgen voor een optimale inzet van medewerkers hebben we in 2020 veel aandacht besteed aan het veranderende werken tijdens de coronacrisis. Daarnaast hebben we onze activiteiten op het gebied van werving & selectie, ontwikkeling en strategische personeelsplanning onverminderd voortgezet.

Dit heeft er mede in geresulteerd dat er in het verslagjaar 22 collega's zijn doorgestroomd naar openstaande vacatures binnen Dunea. Daarmee lieten zij ook een vacature achter. Er stroomden in totaal 67 nieuwe collega's in. De relatieve eenvoud waarmee het is gelukt om vacatures snel te vervullen in een lastige arbeidsmarkt, zeker op het gebied van technische profielen, heeft bijgedragen aan het op peil houden van de benodigde inzet voor het uitvoeren van Dunea's kerntaken. Omdat het aantal uitstromers een stuk lager lag, is het aantal medewerkers in 2020 per saldo gegroeid.

We zijn er trots op dat het gelukt is om in een onzekere tijd zo veel collega's te laten doorstromen en nieuwe collega's te mogen verwelkomen. Om hen een goede start te kunnen laten maken – vaak vrijwel volledig thuiswerkend – ontvingen zij het Dunea-magazine 'Welkom bij Dunea', met feiten, cijfers en verhalen van trotse collega's over onze geschiedenis, organisatie en ambities.

Strategische personeelsplanning

Met de inzet van strategische personeelsplanning brengen we in kaart welke capaciteit en competenties we nu en in de toekomst nodig hebben. Door dit systematisch bij onze leidinggevenden uit te vragen, zijn we beter in staat om vroegtijdig in te schatten waar een mogelijke discrepantie in de toekomst ontstaat. Hoe eerder we hierop kunnen bijsturen – bijvoorbeeld door opleiden of werven – hoe groter de kans dat we ook in de toekomst de juiste mensen op de juiste plek hebben. We kijken hierbij naar onze huidige medewerkers; naar hun ontwikkelbaarheid, ambitie en inzetbaarheid. Maar we kijken ook naar ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en naar nieuwe functies die we in de toekomst verwachten. In 2020 zijn de gegevens geactualiseerd; vanaf 2021 zal de strategische personeelsplanning twee keer per jaar worden geüpdatet.

Aandacht voor diversiteit

Dunea wil in haar medewerkersbestand een afspiegeling van de maatschappij zien. We zijn blij dat het in 2020 is gelukt om ook vrouwelijke duinwachters aan te trekken. Het streven is om dit ook in de meer technische beroepen te realiseren. De realiteit is echter dat het aanbod van vrouwelijke kandidaten voor deze vakgebieden in Nederland veel kleiner is dan van mannelijke. In samenwerking met onder meer 'Den Haag werkt' zijn binnen Dunea 10 medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

- Medewerkers en organisatie

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Gezondheid en veiligheid

Als werkgever wil Dunea interessant werk bieden in een prettige en veilige werkomgeving. Veiligheid is in de koers ook expliciet als randvoorwaarde benoemd.

Er deden zich in het verslagjaar vier ongevallen met letsel en verzuim voor. De incidenten frequentie ratio kwam uit op 4,13 (doel: <10).

Er zijn diverse audits gedaan op verschillende locaties, die hebben geleid tot onder andere het verbeteren van terreinafscheidingen en het creëren van een veilige werkplek. Op het gebied van beveiliging is een traject opgestart om de inbraakbeveiliging verder te optimaliseren. We hebben informatiebeveiligingsbeleid en een roadmap om vorm te geven aan de Informatiebeveiliging (IB) en een ingerichte IB-organisatie. Alle medewerkers van Dunea zijn verantwoordelijk voor een veilige (digitale) werkomgeving. Via een online platform informeren we medewerkers over basisonderwerpen en actualiteiten. Door de situatie met corona was bewustzijn extra belangrijk, omdat de manier waarop we voorheen werkten veranderde.

In 2020 is ook ingezoomd op het belang om incidenten en fysiek, digitaal en sociaal onveilige situaties altijd te melden. Dankzij deze meldingen kunnen we als organisatie leren en ons werk nog veiliger maken. Leidinggevend en sturen op veiligheid en nemen dit op in hun jaarplanafspraken. Directie en management hebben gedurende het jaar regelmatig aandacht hieraan besteed, in bijeenkomsten, overleggen en blogs en artikelen.

Na een relatief hoog verzuim in 2018 en de nasleep daarvan in 2019 was de ambitie voor 2020 om op een ziekteverzuimpercentage van 4,0% of lager uit te komen. Deze ambitie is ook gehaald. Het ziekteverzuimpercentage over 2020 was 3,9%. De meldingsfrequentie (gemiddeld aantal

ziekmeldingen per medewerker) lag met 0,8 aanzienlijk lager dan in voorgaande jaren. Tijdens de eerste coronagolf was het ziekteverzuim laag (circa 3,2%). In de laatste maanden van 2020 is het verzuim weer licht gestegen, passend bij de gebruikelijke seizoenstrend. We streven ernaar dit percentage in 2021 verder omlaag te brengen.

Corona had ook een directe impact op de vraagstukken rondom gezondheid en veiligheid. Additionele maatregelen zijn genomen om de werkzaamheden zo veilig mogelijk voort te zetten, zoals het werken via strikte protocollen, het verstrekken van persoonlijke beschermingsmiddelen, het uitstellen van niet-noodzakelijke werkzaamheden achter de voordeur en het inrichten van een '1,5-meter'-kantoor. Om ondersteuning te bieden bij het op een ergonomisch verantwoorde wijze thuiswerken, werden onder meer digitale workshops georganiseerd door Dunea's vitaliteitsdienstverlener. Ruim 100 collega's namen deel aan deze workshops. Deze vitaliteitsdienstverlener is ook beschikbaar voor individuele coaching op het gebied van gezondheid en vitaliteit. De wekelijkse trainingen in de Fit & Vitaal-ruimte konden in 2020 fysiek niet plaatsvinden, maar digitaal gingen deze trainingen door zodat collega's thuis konden deelnemen.

Data-gedreven werken

Dunea heeft de ambitie om meer integraal te gaan sturen op data-gedreven processen. Digitalisering is expliciet opgenomen in de koers(doelen) en digitaliseringsdoelstellingen zijn onderdeel van de uitvoeringsplannen. Om digitalisering te versnellen, is gestart met de integratie en professionalisering van Kwaliteits-, Proces- en Data-management. In 2020 is onder andere de Datavisie ontwikkeld en de Digitale Transformatie Board geïntroduceerd om digitalisering Dunea-breed te coördineren.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

- Medewerkers en organisatie

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Opleiding en ontwikkeling

Ontwikkelafspraken, onder meer over opleidingen, zijn een belangrijk onderdeel binnen de beoordelings- en ontwikkelcyclus. Deze maken medewerkers met hun leidinggevende. Uit het medewerkersonderzoek van mei 2020 komt naar voren dat ruim 90% aangeeft voldoende scholing en opleiding te krijgen voor het goed kunnen uitvoeren van de werkzaamheden.

We bieden organisatie-brede opleidingen aan, die voor alle medewerkers relevant zijn. Om het bewustzijn op het gebied van informatiebeveiliging te vergroten, hebben we in 2020 online trainingen over dit onderwerp aangeboden. Leidinggevendsten stimuleren hun teams deze te volgen. Ook voeren we regelmatig campagnes uit om kennis en gedrag te toetsen. Omdat Dunea in 2020 is overgegaan op Office 365, hebben we ook hiervoor een online cursus aangeboden.

Daarnaast waren er trainingen in het kader van de afronding van ons programma WAVE, waarmee de organisatie (samen)werkt via één centraal ERP-systeem. In het verslagjaar gingen de laatste processen over op dit systeem. In de periode dat veel van onze collega's thuiswerkten, zagen we ook een toename in het volgen van online cursussen via GoodHabit. Deze zijn gericht op het ontwikkelen van algemene vaardigheden, zoals vitaliteit, persoonlijke kracht en doelgericht werken, naast meer technische vaardigheden zoals Business Engels of Excel.



Een medewerker legitimeert zich bij
aanvang van een klantbezoek.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

- Medewerkers en organisatie

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Medewerkerbetrokkenheid

In mei 2020 is een medewerkersonderzoek gedaan. De respons was hoog: ruim 75% van onze collega's heeft zijn of haar stem laten horen. Opvallend is de hoge score op medewerkersbetrokkenheid (rapportcijfer 7,8). Duneanen zijn onveranderd trots op 'hun' water en 'hun' natuur: 92% is trots op wat Dunea voor haar klanten doet. Medewerkers voelen zich over het algemeen gehoord en ervaren ruimte om verbeteringen in hun werk aan te brengen.

Er is ook ruimte voor verbetering. Uit het onderzoek bleek dat het inzicht in elkaars activiteiten en het efficiënt samenwerken nog verder kunnen groeien. De collega's van de verschillende domeinen en processen hebben de eigen resultaten besproken en acties daaraan verbonden. Daarbij hebben zij de samenwerking gezocht, om dit aandachtspunt al meteen op te volgen. We zullen dit onderzoek jaarlijks herhalen, zodat we de ontwikkeling kunnen meten.

Beloningsbeleid

Dunea hanteert een marktconform beloningsbeleid. Naast goede primaire arbeidsvoorwaarden is er een ruime verlofregeling – inclusief mogelijkheden om extra verlof aan te kopen – voor een goede werk-privébalans. Dunea vindt ontwikkeling belangrijk: naast een studiekostenvergoeding heeft iedere medewerker de beschikking over een employability-budget. Ook stelt Dunea een vergoeding van sportabonnement en/of een bijdrage aan de aanschaf van een fiets of duurzame producten (zoals zonnepanelen of een laadpaal) beschikbaar.

Alle medewerkers van Dunea - met uitzondering van de Algemeen Directeur - vallen onder de cao Waterbedrijven. In 2020 gold er een eenjarige cao, die liep van 1/1/2020 tot en met 31/12/2020. Eind 2020 zijn de gesprekken tussen de Werkgeversvereniging Waterbedrijven (WWb) en de vakorganisaties over een volgende cao weer opgestart.

Vooruitblik

In 2021 en daarna blijven werving & selectie, ontwikkeling van medewerkers en strategische personeelsplanning van groot belang. Voor 2021 wordt een kleine groei van het aantal medewerkers verwacht; daarnaast zal er sprake zijn van reguliere in-, door- en uitstroom. De druk op de technische vacatures zal ook in 2021 blijven bestaan. Het is niet goed in te schatten welk effect corona zal hebben op de bereidheid om van werkgever te wisselen.

Ook vraagstukken en uitdagingen zoals hoe we straks werken na corona, wat dit betekent voor leidinggevend en medewerkers, de inrichting van de kantooromgeving en de verschillende werkplekken, en hoe we onze vitaliteit en duurzame inzetbaarheid behouden en vergroten zijn onderwerpen die in 2021 hoog op de agenda staan. Daarnaast zullen we een veiligheidsenquête uitvoeren, om gericht verder te kunnen bouwen aan het veiligheidsbewustzijn, zowel op fysiek als digitaal vlak.

Verder schaffen we in 2021 een leermanagementsysteem aan waarmee de opleidingsinspanningen eenvoudiger inzichtelijk kunnen worden gemaakt. Dit systeem maakt het voor medewerkers ook makkelijker om opleidingen en trainingen te kiezen en te boeken.

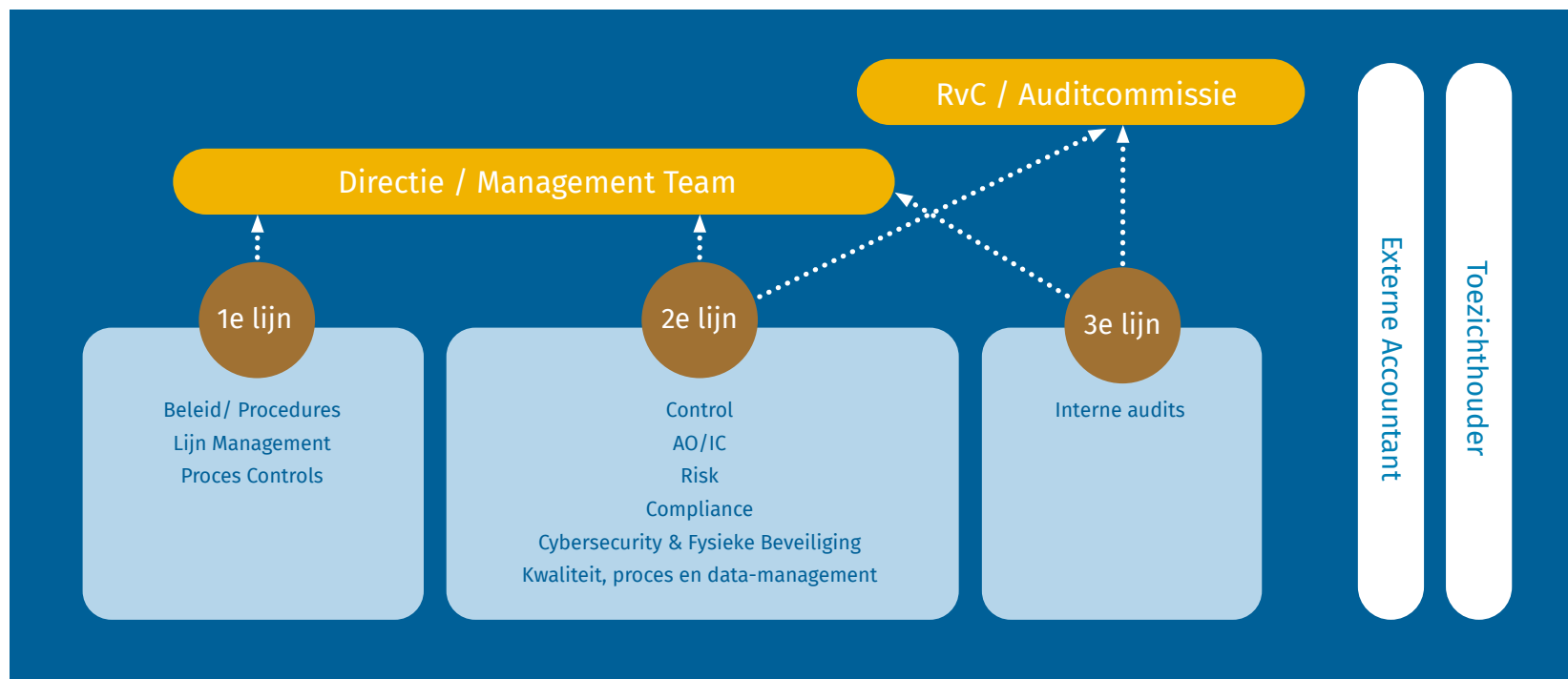
Risicomanagement

- Dunea in een oogopslag
- Voorwoord
- Bestuursverslag**
- Governance
- Jaarrekening
- Overige gegevens
- Aanvullende informatie

Met haar risicomanagement voldoet Dunea aan de Corporate Governance Code. Deze code stelt dat het bestuur van een organisatie verantwoordelijk is voor het identificeren en beheersen van de risico's verbonden aan de bedrijfsstrategie en -activiteiten. In dit hoofdstuk lichten we toe hoe wij ons risicomanagement hebben ingericht.

Risicogovernance en -raamwerk

Dunea hanteert het three lines of defense-model als risicomanagement-model. Dit ziet er schematisch als volgt uit:



Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Risicomanagement*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

De managers en medewerkers van de verschillende domeinen en processen binnen Dunea zijn als eerste lijn eindverantwoordelijk voor de keuzes die ze maken, de risico's die ze in de dagelijkse praktijk aangaan en hoe ze deze risico's op een adequate wijze willen beheersen. De domeinen en processen worden specifiek voor financiële verslagleggings- en belastingrisico's ondersteund door een control-raamwerk. De eerste lijn is daarmee de belangrijkste schakel in onze risicobeheersing. De directie en het MT zijn eindverantwoordelijk voor het risicomanagementproces, samen met de verantwoordelijke managers.

De risicomanagementrol in de tweede lijn is verantwoordelijk voor het opzetten, ondersteunen en monitoren van een goed proces van risicobeheersing, altijd ter ondersteuning van de business. Deze rol is deels belegd bij de Compliance Officer en deels bij de Business Controllers binnen het domein Finance & Control, onder toezicht van de Domeinmanager Finance & control (F&C). Zij stemmen onderling af en hebben regelmatig overleg met de andere tweedelijnsfuncties, zoals de AO/IC-adviseurs, de CISO (Chief Information Security Officer), het cluster Control en de manager Kwaliteit-, proces- en datamanagement.

Dunea heeft geen onafhankelijke interne auditfunctie, maar onder de verantwoordelijkheid van de manager Kwaliteit-, proces- en datamanagement worden primair operationele audits uitgevoerd op kritische en risicovolle processen. Op deze manier geeft Dunea invulling aan de derde lijn van het three lines of defense-model. Uiteraard hebben ook de externe accountant en de toezichthouder een monitorenrol binnen ons risicomanagement: zij vormen de vierde en vijfde lijn.



Door het programma WAVE zijn binnen- en buitendiensten beter met elkaar verbonden en kunnen werkzaamheden efficiënter worden ingepland.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Risicomanagement*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Risicomanagementproces

De invulling van ons risicomanagementproces is gebaseerd op het COSO Enterprise Risk Management Integrated Framework (COSO-ERM).

Het risicomanagementproces bestaat uit verschillende stappen. Allereerst worden in samenwerking met directie, MT, leidinggevenden en een aantal sleutelfunctionarissen de meest relevante risico's geïventariseerd die verbonden zijn aan de strategie, de doelstellingen en de activiteiten van Dunea. Hierbij wordt onder meer rekening gehouden met geconstateerde zwaktes, misstanden, onregelmatigheden en signalen, en met geleerde lessen en bevindingen van de interne controle, de interne auditrol en de externe accountant.

De volgende stap is de analyse van de kans dat deze risico's zich voordoen en de impact die ze hebben op de bedrijfsvoering van Dunea (bruto-risico's). De risico's worden geprioriteerd aan de hand van hoe groot het risico wordt ingeschat. Vervolgens wordt gekeken naar de aanwezigheid en effectiviteit van bestaande beheersmaatregelen voor de individuele risico's, in welke mate deze maatregelen de aanwezige risico's verminderen/mitigeren (netto-risico's) en hoe het risico zich ontwikkelt over tijd. Op basis van de ontwikkeling van het risico en de mate waarin Dunea het risico kan beïnvloeden, wordt de risicotolerantie op de relevante risico's bepaald. De gewogen netto-risico's worden vervolgens in een risicomatrix weergegeven. Dit maakt de verhouding, de impact en de ontwikkeling van deze risico's ten opzichte van elkaar inzichtelijk.

Ten slotte wordt de gewenste risicorespons vastgesteld: op welke manier wil Dunea met het risico omgaan, dat wil zeggen accepteren we het risico, wensen we het te vermijden of te verminderen, of besluiten we om het risico te mitigeren door dit te verleggen naar een derde partij. Waar nodig worden verbeteringen in de interne risicobeheersings- en controlesystemen doorgevoerd. Acties die hieruit voortvloeien, worden gemonitord, onder andere door periodiek de risicoanalyse te updaten.

Alle relevante risico's worden opgenomen in het risicoregister. Ook wordt op hoofdlijnen vermeld welke maatregelen zijn getroffen en wat de impact is van het overgebleven risico. Op basis van het monitoren van marktontwikkelingen en op basis van genomen beslissingen worden nieuwe risico's in beeld gebracht en bestaande risico's bijgesteld in het register. Dat doen we twee keer per jaar; in november 2020 is het register voor het laatst geüpdatet. Twee keer per jaar worden de strategie en de risico's besproken met de Raad van Commissarissen. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders worden de voornaamste risico's jaarlijks door de bestuurder toegelicht. In de overlegstructuur van het management en van de Raad van Commissarissen staat risicomanagement minstens twee keer per jaar als vast punt op de agenda.

Strategische risico's

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• Risicomanagement

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Dunea's risicoprofiel

Conform het COSO-model hebben we onze risico's ingedeeld in vier categorieën: strategische risico's, operationele risico's, financiële risico's en compliance-risico's.

De in 2020 opnieuw uitgevoerde bedrijfs-brede risicoanalyse heeft niet geleid tot grote veranderingen ten opzichte van 2019.

De belangrijkste bruto-risico's van iedere categorie die in 2020 binnen Dunea zijn geïdentificeerd, worden hierna kort toegelicht, inclusief de risicotolerantie die Dunea heeft voor deze risico's.

Risico	Maatregelen	Risicotolerantie ¹
Leveringszekerheid onder druk vanwege capaciteitsproblemen bronnen als gevolg van klimaatverandering en een toenemende vraag	Uitvoering programma Berkheide voor realisatie van extra capaciteit. Multibronnenprogramma in volle gang, versnellen waar mogelijk. Op korte termijn is de Lek als volwaardige innamebron bijgeschakeld	Nihil/laag
Leveringszekerheid onder druk door gedwongen verleggingen van transportinfrastructuur	Strategie omgevingsmanagement bodem + infra, veiligstellen zakelijk rechten; Multi-bronnenprogramma (bronnen dichterbij huis)	Laag
Tegenstrijdige belangen tussen kortetermijn- en langetermijnvisie belangrijke stakeholders en Dunea	Creëren bewustwording publiek belang drinkwatervoorziening en uitdagingen waar Dunea voor staat bij stakeholders.	Laag
Kwaliteitseffecten drinkwater door verontreiniging bronnen door nieuwe, onbekende, opkomende stoffen	Creëren bewustwording bronbescherming bij vergunningverleners en andere stakeholders; Onderzoeksprogramma naar alternatieve bronnen: multi-bronnenprogramma	Nihil/laag
Negatieve druk nieuwe producten & diensten op drinkwatertaak.	Strikte scheiding tussen wettelijke en niet-drinkwater activiteiten, beoordeling governance en processen Risicocommissie; deskundig personeel; samenwerking E/G-partners	Laag
Afname biodiversiteit van het duin door toenemende recreatie en stikstofproblematiek	Gesprek stakeholders intensiveren; oplossingsrichtingen bieden, waaronder stikstofcompensatie	Laag

1. De risicotolerantie geeft uitdrukking aan de impact die Dunea bereid is aan te gaan in relatie tot het betreffende risico.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Risicomanagement*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Operationele risico's

Risico	Maatregelen	Risicotolerantie
Overstromingsrisico pompstation Bergambacht	Multi-bronnenprogramma; overstromingsbestendige inrichting pompstation; strategisch omgevingsmanagement veiligheid en crisismanagement (Deltaprogramma)	Nihil/Laag
Leveringszekerheid onder druk door uitval kritische (IT-)systemen	Beheren/monitoring assets met meerjarenplan; Beveiligings- en crisismanagement procesautomatisering; redundante systemen	Nihil/laag
Onvoldoende gekwalificeerd personeel en kennisverlies organisatie	Eerder werven personeel om kennisoverdracht mogelijk te maken; investeren/uitbreiden kennis personeel; strategische personeelsplanning; uitbesteding/samenwerking specialistische kennis	Laag
Onvoldoende beheersing processen	Vastleggen processen en controls in framework; interne auditrol en -plan professionaliseren; datamanagement	Laag

Financiële risico's en financiële verslaggevingsrisico's

Risico	Maatregelen	Risicotolerantie
Versnelde afschrijving activa/stijging vervangingskosten door toename gedwongen vroegtijdige aanpassingen of veranderingen in beleid	Creëren bewustwording publiek belang drinkwatervoorziening bij stakeholders; multi-utility-samenwerking beheer; flexibeler leidingnet; veiligstellen zakelijke rechten Dunea	Gemiddeld
Financierbaarheid van toekomstige investeringsopgaven	Monitoring ratio's lening convenanten; optimaal benutten ruimte winstgevendheid; tijdige tariefsverhoging	Laag

Compliance-risico's

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Risicomanagement*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Risico	Maatregelen	Risicotolerantie
Non-compliance (nieuwe/veranderende) wet- en regelgeving	Monitoring; beïnvloeding/afstemming in Vewin ² -verband, periodiek overleg toezichthouder, beoordeling Risicocommissie nieuwe projecten	Laag
Aangaan (buitenlandse) samenwerkingsovereenkomsten	Screening tegenpartijen; bevoegdhedenregeling; beoordeling projecten door Risicocommissie	Gemiddeld
Fraude/belangenverstrengeling/corruptie door te ruime bevoegdheden/onvoldoende controls	Voldoende functiescheiding; intern beheersingssysteem; periodieke fraude-risicoanalyse; klokkenluidersregeling; awareness onderdelen Gedragscode	Nihil/laag

Voor een verdere toelichting op de overige financiële risico's waaronder het rente-, liquiditeits- en kredietrisico en risico's omtrent financiële instrumenten verwijzen wij naar pagina 113 in de jaarrekening.

2. Vewin staat voluit voor Vereniging van Waterbedrijven in Nederland. Vewin behartigt de belangen van haar leden, de tien Nederlandse waterbedrijven, in Den Haag en Brussel. Het gaat hierbij voornamelijk om wet- en regelgeving, maar ook voorstellen en ideeën met betrekking tot de watervoorziening.

Risicomatrix³

Dunea in een oogopslag
Voorwoord

Bestuursverslag

• Risicomanagement

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Strategische risico's

1. Tegenstrijdige belangen tussen korte termijn en langetermijnvisie belangrijke stakeholders en Dunea
5. Kwaliteitseffecten door verontreiniging van de bron door nieuwe, onbekende, opkomende stoffen
6. Leveringszekerheid onder druk door capaciteitsproblemen bronnen als gevolg van klimaatverandering + toenemende vraag
8. Risico negatieve druk nieuwe producten & diensten op drinkwatertaak (niet-drinkwater activiteiten)
12. Leveringszekerheid onder druk door gedwongen verleggingen van transportinfrastructuur.
14. Afname biodiversiteit duinen

Operationele risico's

3. Voldoende gekwalificeerd personeel en kennisverlies organisatie
4. Leveringszekerheid die onder druk komt te staan door uitval kritische (IT) systemen (PA)
10. Overstromingsrisico PS Bergambacht
11. Onvoldoende beheersing processen

Compliance risico's

2. Non-compliance (nieuwe/veranderende) wet- en regelgeving
7. Fraude/belangenverstrengeling/corruptie/diefstal
9. Aangaan (buitenlandse) samenwerkingsovereenkomsten

Financiële risico's

13. Versnelde afschrijving/stijging vervangingskosten door toename gedwongen vroegtijdige aanpassingen dan wel door veranderingen in beleid
15. Financierbaarheid van toekomstige investeringsopgaven

Potentiële kans op gebeurtenis

Impact/ schade tov. doelstellingen Dunea



- Strategisch
- Operationeel
- Financieel
- Compliance
- ↑ Risico gestegen
- → Risico gelijk gebleven
- ↓ Risico gedaald

3. De vermelde risico's zijn netto-risico's.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Risicomangement*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Overige aandachtsgebieden in 2020

Corona

Als gevolg van de coronapandemie hebben we voor Dunea geen aanvullende materiële strategische, operationele of compliance-risico's gesignaleerd. Gedurende het jaar hebben we de risico's gemonitord, waarbij de conclusie was dat de continuïteit van onze bedrijfsvoering niet in gevaar is gekomen noch nadelig is beïnvloed.

Brexit

In 2019 heeft Dunea naar de mogelijke impact van de Brexit gekeken. Toen hebben we noodzakelijke maatregelen getroffen, met name op het gebied van inkoop. In 2020 zijn verder geen grote risico's geconstateerd.

Controlemaatregelen financiële verslaggeving

In de risico-control matrix (RCM) zijn risico's met betrekking tot de financiële verslaggeving en controlemaatregelen beschreven. De beschreven controlemaatregelen omvatten zowel handmatige als geautomatiseerde controlemaatregelen. In 2020 is opnieuw voortgang geboekt met de implementatie van de controlemaatregelen. In 2020 is de RCM daarnaast verder uitgebreid met specifieke controlemaatregelen ten aanzien van belastingrisico's.

Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging is een belangrijk onderwerp voor Dunea. Onze bedrijfsprocessen zijn voor een groot deel gedigitaliseerd, waardoor we afhankelijker zijn van onze IT. Door de coronapandemie is die afhankelijkheid alleen maar toegenomen. Op het gebied van informatiebeveiliging nemen we maatregelen om onze bedrijfsinformatie te beschermen. Daarbij maken we onderscheid tussen procesautomatisering en kantoorautomatisering. Voor beide hebben we verschillende maatregelen genomen. Afgelopen jaar is er een audit uitgevoerd op onze procesautomatisering om aan te tonen dat we aan onze zorgplicht

vanuit de Wbni voldoen. Vanuit kantoorautomatisering is er vooral aandacht geweest voor de gevolgen van corona. Digitaal werken was in 2020 de norm, waardoor we afhankelijker zijn geworden van digitalisering. Bestaande risico's op het gebied van Informatiebeveiliging werden daardoor ook groter. We hebben de risico's geïnventariseerd en daarop geacteerd.

Interne audits en continue verbetering

In 2020 zijn interne audits uitgevoerd op het Dunea-brede klachtenproces, kwaliteitsborging watermeters, systeemevaluatie en brand(bestrijding) in de duinen. Daarnaast wordt actief gestuurd op Lean Management-procesverbetering en data(kwaliteits)verbeteringen. In 2020 zijn daarbij onder andere verbeteringen gerealiseerd in de processen meteropname, watermeterregistratie, klantcontact, aansluitleiding en materiaalstroom hoofdleidingen.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

• *Risicomanagement*

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

In control-verklaring

De directie is verantwoordelijk voor de inrichting en effectiviteit van de systemen voor risicobeheersing en interne controle. De risicobeheersings- en controlesystemen hebben in het verslagjaar naar behoren gewerkt. Er zijn ten aanzien van deze systemen en de werking daarvan geen tekortkomingen geconstateerd die niet al in beeld waren of waarvoor reeds maatregelen zijn getroffen. Er zijn daarom in 2020 geen substantiële wijzigingen in het risicomanagementsysteem doorgevoerd.

De directie verklaart daarom dat:

- het jaarverslag in voldoende mate inzicht geeft in tekortkomingen en in de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen;
- voornoemde systemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat;

- het naar de huidige stand van zaken gerechtvaardigd is dat de financiële verslaggeving is opgesteld op going concern-basis;
- in het jaarverslag de materiële risico's en onzekerheden zijn vermeld, die relevant zijn ter zake van de verwachting van de continuïteit van de vennootschap voor een periode van twaalf maanden na opstelling van het verslag.

Kiwa-certificering
ISO 9001 en 14001



In 2020 heeft de jaarlijkse audit van Kiwa plaatsgevonden en heeft ons managementsysteem voor kwaliteit en milieu een her-certificering gekregen. In een meerdaags bezoek hebben twee auditors van KIWA een steekproef van onze processen getoetst aan de normen van ISO 9001 voor kwaliteitsmanagement en ISO 14001 voor milieumanagement. Tijdens deze audit is extra aandacht besteed aan het procesgericht werken en de Regeling Kwaliteitsborging Watermeters (RKW).

Governance

Dunea in een oogopslag
Voorwoord
Bestuursverslag

Jaarrekening
Overige gegevens
Aanvullende informatie

Corporate governance
Personalia directie en Raad van Commissarissen
Bericht van de Raad van Commissarissen



Duinwachers spelen een belangrijke rol in de bescherming van onze duingebieden. Deze Natura2000 gebieden herbergen een grote rijkdom aan soorten.

Corporate Governance

Dunea in een oogopslag
 Voorwoord
 Bestuursverslag
Governance
 Jaarrekening
 Overige gegevens
 Aanvullende informatie

Als waterbedrijf dat voorziet in een van de belangrijkste levensbehoeften van mensen heeft Dunea een belangrijke maatschappelijk waarde. Vanuit deze rol voelen wij ons verantwoordelijk voor een transparante bedrijfsvoering en regels voor goed bestuur, goed toezicht en adequate verantwoording. In dit hoofdstuk lichten we toe hoe onze governance is ingericht.

Algemeen

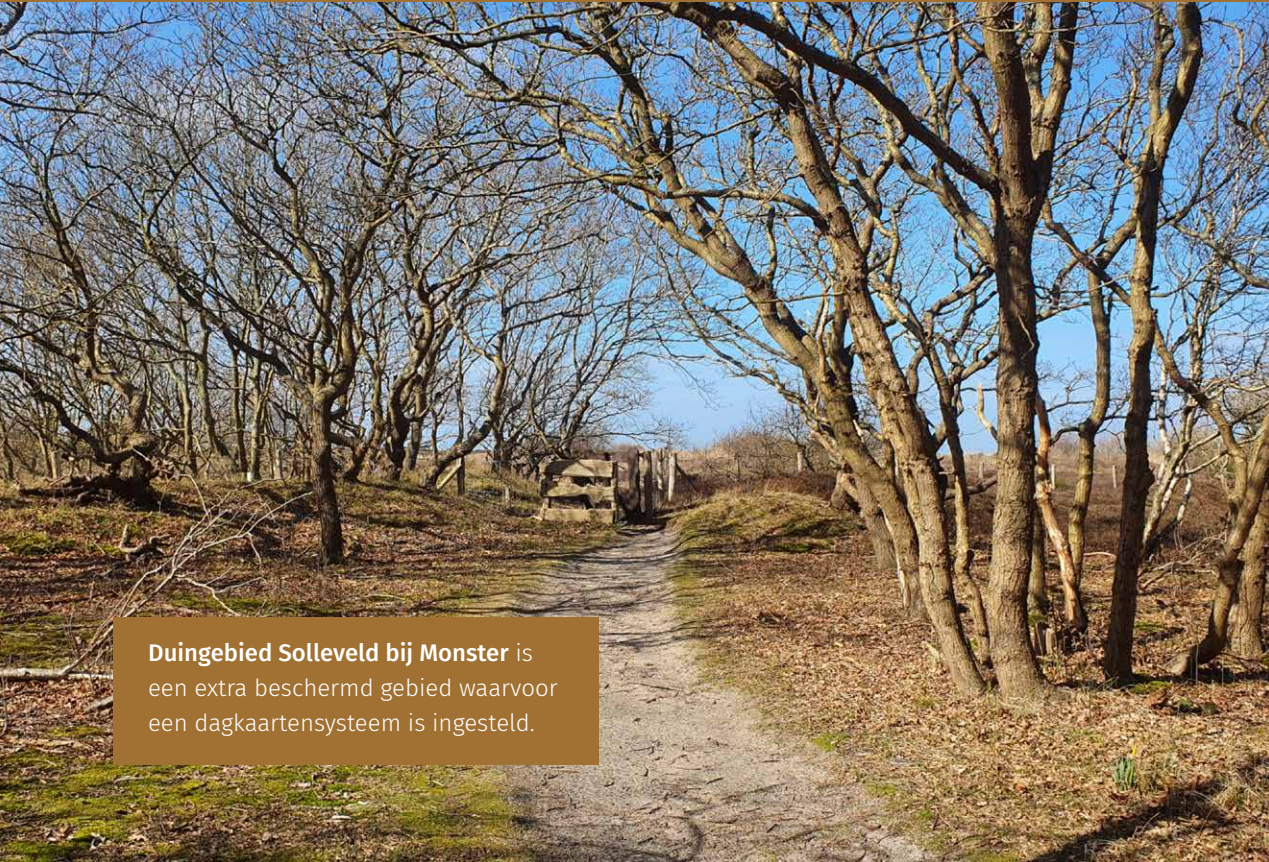
Dunea N.V. is een naamloze vennootschap waar de dochterbedrijven Stichting Nationaal Park Hollandse Duinen en Dunea Warmte & Koude B.V. deel van uitmaken. Daarnaast heeft Dunea N.V. een aantal deelnemingen.

Hoewel de Nederlandse Corporate Governance Code (hierna: de Code) alleen voor Nederlandse beursvennootschappen verplicht is, kiest Dunea er mede gezien haar maatschappelijke rol voor om de Code op vrijwillige basis toe te passen. Wij passen de principes en best practices uit de Code toe voor zover deze van toepassing zijn en baseren ons daarbij op het 'pas toe of leg uit'-principe.

Afwijkingen van de Corporate Governance Code

Jaarlijks wordt gemonitord of Dunea voldoet aan alle best practice-bepalingen uit de Nederlandse Corporate Governance Code. Dunea wijkt na doorgevoerde aanpassingen in 2020 op één onderwerp af van de Code: > 1.3.6 Interne auditdienst

Het uitgangspunt van de Code is dat vennootschappen een interne auditfunctie inrichten. Vanwege de omvang van onze organisatie hebben we de interne controles en rapportages verdeeld over verschillende controlefuncties binnen Dunea. De externe accountant controleert en rapporteert hierover via de jaarlijkse Management Letter en het accountantsverslag. Op deze manier zijn directie, Raad van Commissarissen en Auditcommissie voldoende aangesloten bij het interne auditproces en kan daarop voldoende toezicht worden uitgeoefend.



Duingebied Solleveld bij Monster is een extra beschermd gebied waarvoor een dagkaartensysteem is ingesteld.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

• *Corporate Governance*

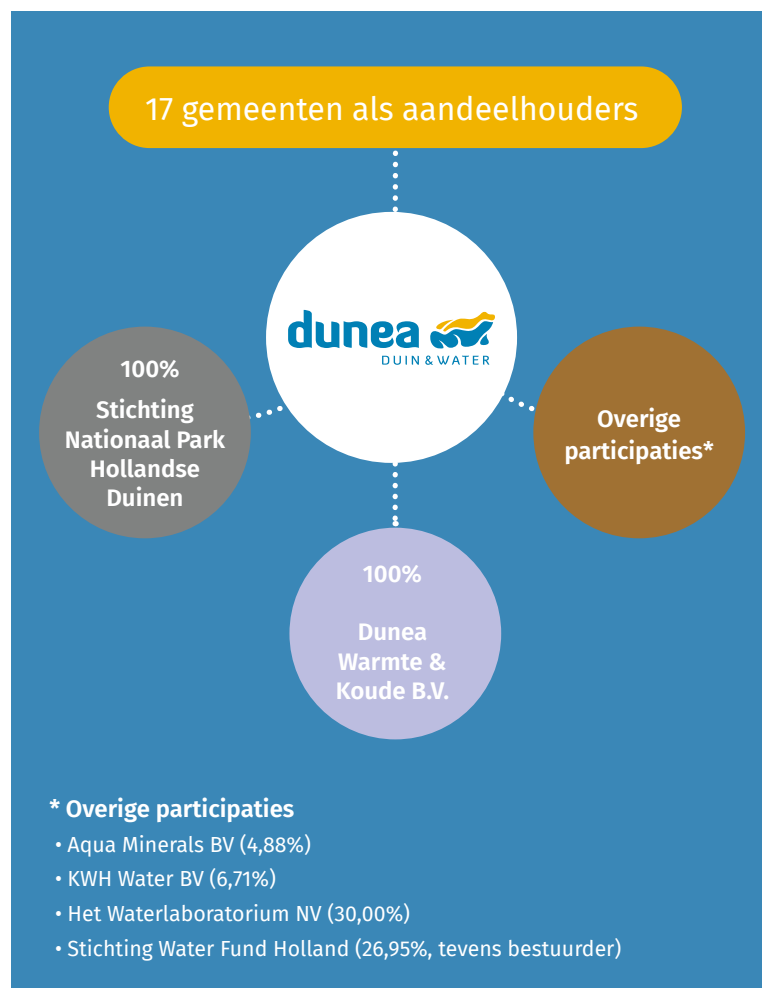
Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Onze governance-structuur

De juridische structuur van Dunea en haar dochterondernemingen en deelnemingen ziet er als volgt uit:



De directie en de Raad van Commissarissen zijn bij de besluitvorming verantwoordelijk voor de afweging van de voor Dunea relevante belangen. De continuïteit van Dunea als drinkwaterbedrijf staat hierbij voorop. Dunea streeft er ook naar om open en actief te communiceren met haar belanghebbenden, in lijn met de achterliggende gedachte van de Code.

Directie

De directie, op dit moment bestaande uit één statutair bestuurder (hierna te noemen: directie), is belast met het dagelijkse bestuur van Dunea en het vormgeven van de koers en het beleid van Dunea en haar dochterondernemingen. De directie wordt hierbij ondersteund door de divisie managers 'Duin en Water' en 'Klant- en Bedrijfsondersteuning' gezamenlijk vormen zij het managementteam. Voor het dagelijks bestuur van dochteronderneming Dunea Warmte & Koude B.V. is door de directie een aparte bestuurder aangesteld. De directie van Dunea legt ten minste twee keer per jaar verantwoording en rekenschap af aan de aandeelhouders over het gevoerde beleid, de (meerjaren)begroting, de tarievenregeling en het jaarverslag tijdens de halfjaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders.

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken binnen Dunea en de aan haar verbonden ondernemingen. De Raad van Commissarissen staat de directie met raad ter zijde en richt zich daarbij naar het belang van Dunea.

De Raad van Commissarissen bestaat uit vijf personen. De verantwoordelijkheden en bevoegdheden staan beschreven in het Reglement Raad van Commissarissen, dat is gepubliceerd op onze website.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

- *Corporate Governance*

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Bij de uitoefening van haar toezichtrol laat de Raad van Commissarissen zich adviseren door subcommissie(s). De Raad van Commissarissen kent de volgende commissies:

Auditcommissie

De Auditcommissie adviseert de Raad van Commissarissen bij het uitvoeren van de verantwoordelijkheden op het terrein van toezicht. De Auditcommissie ziet toe op het proces van financiële verslaggeving, het systeem van interne beheersing en de beheersing van risico's zoals het toezicht op de naleving van de relevante wet- en regelgeving en de werking van gedragscodes en het controleproces.

Remuneratiecommissie

De Remuneratiecommissie heeft onder meer als taak het werven en selecteren van leden van de Raad en statutaire directie, alsmede het beoordelen van het gehanteerde bezoldigingsbeleid voor de Raad en de directie. Verder heeft de Remuneratiecommissie als taak jaarlijks het functioneren van de directie, alsmede van de Raad van Commissarissen te evalueren.

Diversiteit

Dunea streeft een evenwichtige verdeling na van mannen en vrouwen binnen de directie, het managementteam en de Raad van Commissarissen. Diversiteit in leeftijd, geslacht, kennis en competenties is een belangrijk selectiecriteria bij de (her)benoeming van nieuwe leden van de directie en de Raad van Commissarissen. Deze criteria zijn vastgelegd in het reglement en de profielschets van de Raad van Commissarissen.

Algemene Vergadering van Aandeelhouders

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) zijn de 17 aandeelhoudende gemeenten in ons leveringsgebied vertegenwoordigd. De jaarlijkse AVA wordt binnen zes maanden na afloop van het boekjaar

gehouden. Op de agenda staan in ieder geval de vaststelling van het jaarverslag, de meerjarenbegroting en de tarievenregeling. Daarnaast verleent de AVA decharge aan de directie en Raad van Commissarissen voor respectievelijk het gevoerde beleid en het gehouden toezicht. De AVA is verantwoordelijk voor de formele benoeming van leden van de Raad van Commissarissen en de vaststelling van de bezoldiging van de directie, op basis van het voorstel van de Raad van Commissarissen. In totaal zijn 4 miljoen aandelen uitgegeven met elk een nominale waarde van €5. Conform de statuten kan per aandeel één stem worden uitgebracht. Een gedetailleerde verdeling van de aandelen per gemeente is te vinden op pagina 131.

Extern toezicht

Als een van de tien drinkwaterbedrijven in Nederland valt Dunea onder het toezicht van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Jaarlijks toetst de ILT onze drinkwatertarifiering aan de richtlijnen van de Drinkwaterwet. De ILT beoordeelt ook het bedrijfsverslag van Dunea, waarin de uitsplitsing staat tussen wettelijke en niet-wettelijke activiteiten. Op basis hiervan wordt de gerealiseerde vermogensvoet definitief vastgesteld. Verder beoordeelt zij een keer per drie jaar de brede benchmark (prestatievergelijking tussen de verschillende drinkwaterbedrijven) waar naast efficiency ook leveringszekerheid, de kwaliteit van het drinkwater en het milieu-onderdeel van uitmaken. Voor het toetsen van de tarifiering van het drinkwater wordt de ILT geadviseerd door de Autoriteit Consument en Markt (ACM).

Ook heeft Dunea conform de wettelijke verplichting in 2020 opnieuw haar leveringsplan voor de komende vier jaar ter goedkeuring aan de ILT voorgelegd. Dit plan is in december door de ILT goedgekeurd.

[Dunea in een oogopslag](#)

[Voorwoord](#)

[Bestuursverslag](#)

Governance

• [Corporate Governance](#)

[Jaarrekening](#)

[Overige gegevens](#)

[Aanvullende informatie](#)

Compliance en integriteit

Het in strijd handelen met wet- en regelgeving brengt risico's met zich mee ten aanzien van de 'license to operate' van Dunea: het kan de reputatie en integriteit van Dunea schaden. Daarom hecht Dunea groot belang aan een gestructureerde inbedding van compliance in de organisatie. Hiertoe heeft Dunea een Compliance Officer aangesteld, die zorgt dat in lijn met wet- en regelgeving, gedragscodes en beleid wordt gehandeld door de organisatie, haar medewerkers en derde partijen die namens Dunea handelen. De doelstellingen, taken en bevoegdheden van de Compliance Officer zijn vastgelegd in een Compliance Charter en een Compliance-programma. De Compliance Officer rapporteert halfjaarlijks aan de Raad van Commissarissen.

Integriteit staat bij Dunea hoog in het vaandel. Om integer handelen te bevorderen, stimuleren wij een integere cultuur en gewenst gedrag. In onze gedragscode **De Deal van Dunea** hebben we hiervoor afspraken en regels vastgelegd, die nader zijn uitgewerkt in onderliggende codes en regelingen, waaronder een gedragscode voor werken in het duin, één voor werken met elektronische communicatiemiddelen en een regeling voor het melden van incidenten en misstanden (klokkenluidersregeling). De naleving van de gedragscode is leidend bij de beoordeling van het handelen van Dunea en haar medewerkers. Constateringen van het in strijd handelen met de beginselen van de gedragscode worden vastgelegd door de Compliance Officer in het compliance-register en worden gerapporteerd aan de directie. In overleg met directie en het management worden vervolgens passende beheersmaatregelen genomen.

Personalia directie en Raad van Commissarissen

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Directie



De heer drs. W.M.E. Drossaert
(1967)

Nationaliteit

Nederlandse

Functie

Algemeen directeur

Datum in dienst

1 september 2015

Relevante nevenfuncties

Bestuurder Stichting Nationaal Park Hollandse Duinen, Voorzitter
Werkgeversvereniging Waterbedrijven, Bestuur Netherlands Water
Partnership, Voorzitter RIWA Maas, Algemeen bestuur VNO-NCW, Auditor
ITK Hoger Onderwijs

Raad van Commissarissen



Jhr. mr. J.P. Backer
(1953)

Nationaliteit
Nederlandse

Functie
Voorzitter

Eerste benoeming
2017

Lopende termijn
tot en met juni 2021

Beroep
Zelfstandig adviseur juridische en publiek/private vraagstukken Roodhoorn Consultants B.V.

Relevante nevenfuncties
Lid bestuur Stichting Luchtman (Koninklijke Brill N.V.), Voorzitter Raad van Toezicht Maag Lever Darm Stichting, Lid Raad van Toezicht Stichting Voortgezet Onderwijs Haaglanden, Lid bestuur Stichting Fundatie Notelaers, Lid Eerste Kamer der Staten Generaal



De heer G.J. Doornbos
(1948)

Nationaliteit
Nederlandse

Functie
Deskundige water(keten) beheer, voorzitter Remuneratiecommissie

Eerste benoeming
2017

Lopende termijn
tot en met juni 2021

Beroep
Adviseur

Relevante nevenfuncties
Voorzitter Stichting Veldleeuwrik, Voorzitter Gebiedscoöperatie Buytenland van Rhoo, Voorzitter Waterkwaliteitstafels Ministerie Infrastructuur en Waterstaat, Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Brak, Waarnemend dijkgraaf Hollandse Delta (interim)



Mevrouw mr. W. van Dijk
(1966)

Nationaliteit
Nederlandse

Functie
Deskundige innovatie/digitalisering, compliance/ riskmanagement, cybersecurity en ondernemingsraad

Eerste benoeming
2020

Lopende termijn
tot en met november 2024

Beroep
Algemeen Directeur Lelystad Airport

Relevante nevenfuncties
Director Security, Safety & Environment Amsterdam Airport Schiphol

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

- *Personalia directie en Raad van Commissarissen*
- Jaarrekening
Overige gegevens
Aanvullende informatie

Raad van Commissarissen (vervolg)



De heer drs. L.A.S. van der Ploeg RA RC EMFC
(1970)

Nationaliteit

Nederlandse

Functie

Vicevoorzitter en voorzitter Auditcommissie, deskundige financieel-economische zaken

Eerste benoeming

2014

Lopende termijn

tot en met juni 2022

Beroep

CFO VolkerWessels Bouw- en Vastgoedontwikkeling B.V.

Relevante nevenfuncties

Voorzitter Raad van Commissarissen Haag Wonen; Voorzitter Raad van Commissarissen NSI NV; Lid Curatorium van Erasmus School of Accounting & Assurance; Lid Permanente Educatie Commissie/ Vereniging Toezichthouders Woningcorporaties



Mevrouw ir. A. van der Rest
(1953)

Nationaliteit

Nederlandse

Functie

Deskundige energie en natuurbeheer

Eerste benoeming

2018

Lopende termijn

tot en met juni 2022

Beroep

Voormalig manager Veiligheid Gezondheid en Milieu bij Shell Nederland B.V.

Relevante nevenfuncties

Voorzitter bestuur CE Delft; Voorzitter Commissie Milieu, Verduurzaming en Energie VNO, Penningmeester IVN Den Haag

“Ook op afstand konden we samenwerken om meer mensen toegang te bieden tot veilig drinkwater”

In Homa Bay County, Kenia, werkt Dunea samen met de lokale partner HomaWasco aan SDG6: meer mensen toegang bieden tot veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen. Vanwege de reisbeperkingen wordt kennis nu online overgedragen en helpen we op afstand om het werk ter plekke zo veel mogelijk door te laten gaan.

Wytze Boonsma, programmamanager Dunea Internationaal: “Dunea heeft bijgedragen aan een goede internetverbinding en smartphones. Ook zijn vanuit de projectbegroting brommers gefinancierd, zodat de monteurs van HomaWasco hun werk kunnen blijven doen. Door de avondklok rijden er in Kenia geen taxi's of openbaar vervoer na 20.00 uur. Daardoor kunnen medewerkers storingen niet op tijd verhelpen, ondanks het feit dat ze tot de vitale sector behoren. Met eigen vervoer lukt dit wel. In samenwerking met Amref hebben we daarnaast in vijf steden openbare faciliteiten gemaakt om handen te wassen. Belangrijk in de strijd tegen COVID-19 in een land waar water niet zo vanzelfsprekend voor iedereen beschikbaar is. Ook zijn er weer vijf basisscholen voorzien van WASH at Schools: veilig drinkwater door aanleg van een boorput met mini-watertoren en veilige sanitaire voorzieningen in de vorm van toiletten en handenwas-faciliteiten. Dit is vooral van erg groot belang voor meisjes, die anders tijdens hun menstruatieperiode thuis moeten blijven.”



Wytze Boonsma
Programmamanager
Dunea Internationaal

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Bericht van de Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken van Dunea en de aan haar verbonden ondernemingen.

De Raad van Commissarissen (verder aangeduid als “de Raad”) staat de directie met raad ter zijde en richt zich daarbij naar het belang van Dunea. In dit verslag legt de Raad van Commissarissen verantwoording af over het door haar uitgeoefende toezicht in het verslagjaar.

Toezicht

Onderwerpen besproken in 2020

In 2020 is tijdens de vergaderingen van de Raad van Commissarissen in het bijzonder aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

Coronapandemie

De Raad is verheugd om te hebben kunnen constateren dat de bedrijfsvoering van Dunea niet in het geding is geweest en dat Dunea haar kerntaken ondanks de soms moeilijke omstandigheden heeft kunnen blijven uitvoeren.

Tarievenregeling 2021

Een van de meest interessante discussies die in 2020 hebben plaatsgevonden, had betrekking op de reactie van enkele aandeelhouders ten aanzien van de initieel voorgestelde Tarievenregeling 2021, waarin een tariefstijging van 3% was voorgesteld. Na het toezenden van de vergaderstukken in november 2020 is gebleken dat enkele bestuursadviseurs c.q.

aandeelhouders zich hier niet geheel mee konden verenigen. De Raad was zich bewust van de dilemma's waarvoor de directie geplaatst was, maar was volledig overtuigd van het nut en de noodzaak van de initieel voorgestelde tariefsverhoging. Het alternatief, dat de Raad niet als wenkend perspectief beschouwt, zou uitstel van investeringen zijn geweest. Dit zou de leveringszekerheid op termijn aantasten, wat contrair zou zijn aan eerder gemaakte strategische keuzes. De Raad begrijpt, onderkent en waardeert de betrokkenheid van de aandeelhouders bij dit onderwerp. Aangezien de bedrijfscontinuïteit van Dunea alsmede de leveringszekerheid richting klanten voorop staat, en aangezien de Raad er veel aan was gelegen om een mogelijke impasse te voorkomen, heeft de Raad zich uiteindelijk kunnen verenigen met een gewijzigd voorstel dat recht doet aan de belangen van betrokken partijen.

Meerjarenbegroting 2021-2025

De Raad is door deelname aan een aantal strategische sessies intensief betrokken geweest bij de Meerjarenbegroting 2021-2025. In bedrijfsbezoeken, contacten met stakeholders (waaronder wethouders) en Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders is de Raad als toezicht-houder betrokken geweest bij belangrijke keuzes voor de toekomst. Daarbij staat leveringszekerheid voor de meer dan 1,3 miljoen klanten in het voorzieningsgebied voorop. Tegen de achtergrond van klimaatverandering, de risico's van lage waterstand en verontreiniging van de rivier de Maas steunt de Raad de keuze voor het multi-bronnenprogramma, waarin ook de aandeelhouders zijn gekend. De Raad heeft ook kennis kunnen nemen van de ontwikkeling en formulering van de nieuwe koersdoelen, waarmee de langetermijnvisie van Dunea concreter is gemaakt.

Herbenoeming Algemeen directeur

Op 1 september 2020 liep de vijfjarige benoemingstermijn van de heer Drossaert af. Nadat hij had aangegeven beschikbaar te zijn voor een nieuwe termijn en de Raad van mening was dat de heer Drossaert een uitstekende kandidaat is om ook de komende jaren eindverantwoordelijk

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

- *Bericht van de Raad van Commissarissen*

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

te zijn voor de bedrijfsvoering van Dunea, heeft de Raad zijn herbenoeming met een positief advies voorgedragen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Met de herbenoeming van de heer Drossaert acht de Raad voor de komende jaren de continuïteit gewaarborgd; Dunea kan bogen op zijn in de sector ruim opgedane kennis en ervaring, en zijn toekomstvisie. Het doet de Raad deugd dat de aandeelhouders unaniem met de voordracht hebben ingestemd, zodat met ingang van 1 september 2020 de heer Drossaert is herbenoemd als algemeen directeur voor een termijn van vier jaar.

Oprichting warmtedochter Dunea Warmte & Koude B.V.

De Raad is in 2020 nauw betrokken geweest bij de processen in aanloop naar de oprichting van dochteronderneming Dunea Warmte & Koude B.V. Daarbij is ook nadrukkelijk aandacht geweest voor de statuten. De Raad is van mening dat Dunea met de oprichting van deze dochter uitdrukking geeft aan haar betrokkenheid om een rol te spelen in de energietransitie.

De oprichting van Dunea Warmte & Koude B.V. heeft geleid tot een kleine tekstuele aanvulling in het Reglement van de Raad van Commissarissen, waarin is toegevoegd dat (ook) aan Dunea N.V. gelieerde ondernemingen in het vervolg zijn onderworpen aan het toezicht van de Raad.

Benoeming nieuwe accountant

Aan de termijn waarvoor accountantskantoor PwC was benoemd, inclusief verlengingsmogelijkheid, kwam in 2020 een einde. De Raad is betrokken geweest bij de openbare aanbestedingsprocedure voor deze rol. Namens de Raad heeft mevrouw Van der Rest zitting gehad in de beoordelingscommissie die zich heeft gebogen over de aanbiedingen van geïnteresseerde accountantskantoren. Bij de besluitvorming is een zorgvuldig proces gevolgd, waarbij zowel naar kwaliteit als naar prijs is gekeken. Op basis van de gewogen beoordelingen en scores heeft de Raad aan de aandeelhouders voorgesteld om KPMG Accountants N.V. met ingang van het verslagjaar 2020 voor de duur van vier jaar tot

accountant te benoemen. De aandeelhouders hebben met deze voordracht ingestemd.

Compliance

In 2020 is de Raad door de Compliance Officer voorzien van rapportages. Deze rapportages zijn daarvoor besproken in de Auditcommissie, waarbij de Auditcommissie in het bijzonder aandacht heeft gehad voor de monitoring van lopende interne beheersmaatregelen als de implementatie van nieuwe interne beheersmaatregelen. Dit alles om de bedrijfscontinuïteit te optimaliseren en mogelijke versturende aspecten en, (fraude)risico's maximaal te mitigeren of waar mogelijk geheel uit te sluiten. Ook het risicoregister, waarin de latente bedrijfsrisico's zijn opgenomen, hebben we hierbij nadrukkelijk in ogenschouw genomen.

Stichting Nationaal Park Hollandse Duinen

De Raad is geïnformeerd over de ontwikkelingen inzake Stichting Nationaal Park Hollandse Duinen. De Raad is in hoopvolle afwachting van de toekenning van de officiële status van Nationaal Park Nieuwe Stijl door het ministerie van LNV. Deze toekenning zal de ambitie onderstrepen die Dunea regelmatig heeft uitgesproken om een duinbeheerder van wereldklasse te zijn.

Buitenlandse projecten

De Raad maakt ook graag melding van de drinkwaterprojecten in het buitenland waaraan Dunea een bijdrage levert. Hiermee ondersteunt Dunea de verbetering van de toegang tot drinkwater in delen van de wereld waar dit minder vanzelfsprekend is. Het doet de Raad deugd dat Dunea zich inzet om haar kennis en kunde op het gebied van drinkwaterwinning met andere continenten te delen opdat lokale (drinkwater)partijen hiermee voor de toekomst betere mogelijkheden krijgen voor drinkwaterwinning.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

- *Bericht van de Raad van Commissarissen*

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Overleg met de Ondernemingsraad

De Raad heeft twee keer per jaar overleg met de Ondernemingsraad in aanwezigheid van de directie. Dit overleg heeft een informeel karakter en biedt een goede gelegenheid aan betrokkenen om elkaar te informeren over actuele organisatorische en personele ontwikkelingen. Op deze manier houdt de Raad voeling met de organisatie. De Raad heeft er alle vertrouwen in dat mevrouw Van Dijk als nieuwe werknemerscommissaris de goede contacten met de Ondernemingsraad zal voortzetten.

Vergaderingen en aanwezigheid

De Raad heeft in 2020 in totaal tien keer regulier vergaderd, waarvan het merendeel digitaal. Toen de situatie dat toeliet, heeft de Raad in juni een keer met vier leden fysiek vergaderd, met inachtneming van de vereiste voorzorgsmaatregelen.

Acht van de vergaderingen van de Raad kenden, in aanwezigheid c.q. deelname van de directie, een besluitvormend karakter. Bij twee van deze vergaderingen heeft één commissaris, met kennisgeving, niet deelgenomen, maar heeft de betreffende commissaris voorafgaand aan de vergadering input geleverd aan de voorzitter. Bij de overige besluitvormende vergaderingen was sprake van voltalligheid.

De laatste bijeenkomst, in december, heeft in het teken gestaan van de zelfevaluatie van de Raad (zie verderop in dit verslag).

In 2020 is de Raad daarnaast een keer in een informele setting bijeengekomen om zich te laten informeren over de ontwikkelingen binnen Dunea. Hierbij waren vier van de vijf leden van de Raad aanwezig. Deze bijeenkomst is gecombineerd met een werkbezoek aan productielocatie Brakel, waarbij de Raad kennis heeft gemaakt met de nieuwe directeur van de opgerichte dochtervennootschap Dunea Warmte & Koude B.V.

Verslag commissies Raad van Commissarissen

De Raad heeft twee commissies: de Auditcommissie en de Remuneratiecommissie. De taken en verantwoordelijkheden van de commissies staan beschreven in het hoofdstuk Corporate Governance.

De samenstelling van de commissies was in 2020 als volgt:

Auditcommissie

De heer Van der Ploeg (voorzitter), mevrouw Van der Rest en mevrouw Zorko (tot 1 oktober 2020).

Remuneratiecommissie

De heer Doornbos (voorzitter), de heer Backer en mevrouw Van der Rest.

Verslag van de Auditcommissie

De Auditcommissie is in 2020 vier keer bijeengekomen, hierbij was alle keren sprake van voltalligheid. Bij drie vergaderingen was tevens de externe accountant aanwezig. In aanwezigheid van de accountant zijn onder andere de Management Letter 2019, het jaarverslag 2019 en het controleplan 2020 besproken. Verder hebben de domeinmanager Finance & Control en de Compliance Officer aan alle vergaderingen van de Auditcommissie deelgenomen.

De verslagen van de vergaderingen van de Auditcommissie zijn besproken in de vergaderingen van de Raad. Vanuit de Auditcommissie heeft mevrouw Van der Rest zitting genomen in de beoordelingscommissie die betrokken was bij de inschrijvingen in het kader van de gevoerde aanbestedingsprocedure voor accountantsdiensten.

De Auditcommissie, die de Raad informeert, is goed op de hoogte van de processen die binnen de organisatie spelen, dankzij diverse controle-

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

- *Bericht van de Raad van Commissarissen*

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

methodieken en informatievoorzieningsprocessen. Hierbij moet worden gedacht aan de Management Letter en de financiële besluitvormingsstukken (jaarverslag, begroting, meerjarenbegroting, tarievenregeling) die (eerst) in de Auditcommissie worden behandeld. Daarbij is AO/IC in de organisatie ingebed, is de Compliance Officer aanwezig en vindt controle van en rapportage over bevindingen door een externe accountant plaats. De inrichting van een separate internal auditfunctie is naar het oordeel van de Raad niet nodig, omdat via deze rollen en actoren voldoende toezicht kan worden uitgeoefend op de processen.

Verslag van de Remuneratiecommissie

De Remuneratiecommissie is in 2020 drie keer in voltalligheid bijeengekomen. In verband met de beëindiging van de commissariaatswerkzaamheden van mevrouw Zorko heeft de Remuneratiecommissie in samenwerking met de Ondernemingsraad de profielschets voor de nieuw te werven commissaris opgesteld en een extern werving- en selectiebureau in de arm genomen. De nieuwe commissaris, mevrouw Van Dijk, is benoemd per 1 december 2020. De Remuneratiecommissie spreekt haar waardering uit voor de wijze waarop de samenwerking met de Ondernemingsraad in dit kader heeft plaatsgevonden.

Verder heeft de Remuneratiecommissie de Raad geadviseerd inzake de voordracht tot herbenoeming van de algemeen directeur de heer Drossaert. Voorafgaand aan de voordracht heeft de Remuneratiecommissie hierover met de heer Drossaert een gesprek gevoerd. De Remuneratiecommissie is van oordeel dat de heer Drossaert zijn taken en verantwoordelijkheden op kundige wijze heeft uitgevoerd en heeft er alle vertrouwen in dat de heer Drossaert dit in zijn volgende benoemingstermijn zal blijven doen. De Remuneratiecommissie heeft de voordracht tot herbenoeming van de heer Drossaert tot algemeen directeur met een positief advies aan de Raad van Commissarissen voorgelegd.



Met deze pompen wordt voorgezuiverd rivierwater vanuit Bergambacht naar de duinen gepompt.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

- *Bericht van de Raad van Commissarissen*

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Kwaliteitsborging

Samenstelling, diversiteit en onafhankelijkheid

De Raad van Commissarissen bestaat uit de volgende leden:

- dhr. jhr. mr. J.P. Backer (voorzitter)
- dhr. drs. L.A.S. van der Ploeg RA RC EMFC (vicevoorzitter)
- dhr. G.J. Doornbos
- mw. ir. A. van der Rest
- mw. mr. W. Van Dijk.

In 2020 is de samenstelling van de Raad gewijzigd als gevolg van het vertrek van mevrouw Zorko. Mevrouw Zorko heeft met ingang van 1 oktober 2020 een andere functie aanvaard, die zich niet goed liet verenigen met de voortzetting van een commissariaat bij Dunea N.V. De Raad is mevrouw Zorko erkentelijk voor haar bijdrage als (werknemers)commissaris en het door haar uitgeoefende toezicht, de door haar aangereikte inzichten omtrent cybersecurity en de goede relatie die zij met de Ondernemingsraad heeft onderhouden.

In overleg met de Ondernemingsraad heeft de Remuneratiecommissie het proces begeleid van de werving en selectie van een nieuwe (werknemers)commissaris. De Raad meent dat met mevrouw mr. W. van Dijk een geschikte opvolgster is gevonden. In de vergadering van aandeelhouders van 19 november 2020 hebben de aandeelhouders ingestemd met het voorstel van de Raad om mevrouw mr. W. van Dijk met ingang van 1 december 2020 te benoemen als commissaris voor de duur van vier jaar. Mevrouw Van Dijk heeft ervaring en affiniteit met automatisering, digitalisering en robotisering.

Van 1 oktober 2020 tot 1 december 2020 bestond de Raad uit vier commissarissen, die gedurende deze periode gezamenlijk de taken van de vertrokken c.q. te werven commissaris hebben waargenomen. Met de benoeming van mevrouw Van Dijk is de Raad weer compleet en

geëquipeerd voor de toekomstige uitdagingen. De samenstelling van de Raad voldoet aan de profielschets en de doelstellingen van het diversiteitsbeleid, die zijn vastgesteld en zijn te vinden op onze [website](#). Van de vijf leden is 40% vrouw, waarmee wordt voldaan aan de gewenste genderdiversiteit.

Naar het oordeel van de Raad is gedurende het gehele jaar 2020 voldaan aan de eisen die aan de onafhankelijkheid van de Raad en haar individuele leden is gesteld, zoals bedoeld in de artikelen 2.1.7 tot en met 2.1.9. van de Corporate Governance Code.

Voor meer informatie over de leden van de Raad van Commissarissen wordt verwezen naar pagina 77.

Diversiteitsprofiel

2019	Geboortejaar	Expertise/ervaring	Geslacht
J.P. Backer	1953	voorzitter	Man
L.A.S. van der Ploeg	1970	deskundige financiële en bedrijfseconomische aspecten	Man
W. van Dijk	1966	deskundige innovatie /digitalisering, compliance/ riskmanagement, cybersecurity en ondernemingsraad	Vrouw
G.J. Doornbos	1948	deskundige water(keten)-beheer	Man
A. van der Rest	1953	deskundige duurzaamheid, natuur en energietransitie	Vrouw

[Dunea in een oogopslag](#)

[Voorwoord](#)

[Bestuursverslag](#)

Governance

- [Bericht van de Raad van Commissarissen](#)

[Jaarrekening](#)

[Overige gegevens](#)

[Aanvullende informatie](#)

Aftreed- en herbenoemingschema

Naam	Datum benoeming	Jaar eventuele herbenoeming	Laatste termijn eindigt in
J.P Backer	1 juli 2017	2021	-
L.A.S. van der Ploeg	1 juli 2014	2018	2022
W. van Dijk	1 december 2020	2024	-
G.J. Doornbos	1 juli 2017	2021	-
A. Van der Rest	1 juli 2018	2022	-

Zelfevaluatie

Zowel de Raad als de directie heeft input geleverd voor de zelfevaluatie.

De uitkomsten zijn in een bijeenkomst met de directie en de Raad besproken. Deze bespreking heeft geleid tot de volgende conclusies:

- de governance-structuur functioneert voldoende en de onderlinge verhoudingen zijn prettig;
- de organisatie en de Raad worden uitgedaagd tot het maken van duidelijke en goed onderbouwde keuzes;
- de rol van de Auditcommissie wordt goed ingevuld;
- de Raad ziet ruimte om meer onderwerpen, met name die de lange termijn betreffen, proactief te agenderen.

Overige zaken

Jaarverslag 2020


Conform artikel 16 van de statuten van de vennootschap bieden wij u hierbij het door de directie opgestelde jaarverslag van Dunea aan, met daarin opgenomen de jaarrekening over het boekjaar 2020. Het jaarverslag 2020 en het verslag van het door de directie gevoerde beleid zijn in de vergadering van 20 mei 2021 (P.M.) aan de Raad van Commissarissen voorgelegd. Het jaarverslag is gecontroleerd en van een goedkeurende verklaring voorzien door onze accountant KPMG. Deze verklaring is te vinden op pagina 125. Wij hebben het jaarverslag in aanwezigheid van de directie en de accountant besproken. De directie zal het jaarverslag 2020 op 24 juni 2021 presenteren aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Dankwoord

De Raad spreekt haar dank en complimenten uit richting de directie en alle medewerkers die zich – in de buitengewone omstandigheden in het verslagjaar – professioneel en betrokken voor Dunea hebben ingezet. Dunea is uitstekend toegerust om het nieuwe strategische plan succesvol uit te voeren en de maatschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden.

Zoetermeer, 20 mei 2021

Raad van Commissarissen
Joris Backer, voorzitter



“Samen optrekken voor extra drinkwater met winst voor de natuur”

In duingebied Berkheide wordt hard gewerkt aan optimalisatie en uitbreiding van de waterwinning. Dunea zet daarmee een noodzakelijke stap voor de drinkwatervraag van morgen. We combineren de ingrepen en aanpassingen aan de waterwinningen met het verbeteren van kwaliteit van de natuur, met als doel de vochtige duinvalleien te herstellen en biodiversiteit te versterken.

Het verbeteren van de kwaliteit van de natuur doen we op eigen terrein, maar we kijken ook over grenzen heen. Dunea werkt in Berkheide nauw samen met partner Staatsbosbeheer, dat het aangrenzende deel van het gebied beheert. We combineren het project 'winning 6.2' voor drinkwater en natuur met het project 'Bendel' voor herstel van een vochtige duinvallei. Er worden bomen en struiken weggehaald en het grondwaterpeil wordt beter bereikbaar gemaakt voor de planten en dieren die van een vochtige, voedselarme duinomgeving houden.

Voor Staatsbosbeheer is dit een van de eerste projecten van het Programma Versneld Natuurherstel van het Ministerie van LNV. Dit heeft als doel om de gevolgen van stikstof in Natura 2000-gebieden tegen te gaan. Jaap Wilting, Teamleider Stad en Duin, Staatsbosbeheer: “Het is belangrijk om als natuurbeheerders samen op te trekken. Door het gelijktijdig uitvoeren van werkzaamheden ten behoeve van waterwinning en natuurontwikkeling hebben we de verstoring van de natuur en de impact op recreanten weten te minimaliseren. Zo werken we samen om natuurgebieden robuuster te maken.”



Jaap Wilting

*Teamleider Stad en Duin,
Staatsbosbeheer*

Jaarrekening 2020

Dunea in een oogopslag
Voorwoord
Bestuursverslag
Governance

Overige gegevens
Aanvullende informatie



In de GOBAM-installatie in Bergambacht wordt een deel van het voorgezuiverde rivierwater behandeld met ozon en UV-straling. Hierdoor worden organische verontreinigingen uit het water gezuiverd.

Jaarrekening 2020

Balans per 31 december 2020	89
Winst-en-verliesrekening over 2020	91
Totaaloverzicht resultaat over 2020	92
Kasstroomoverzicht over 2020	93
Toelichting	
Algemeen	94
Grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening	96
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	98
Grondslagen voor de bepaling van het resultaat	102
Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht	104
Toelichting op de balans per 31 december 2020	105
Toelichting op de winst-en-verliesrekening over 2020	115

Balans per 31 december 2020

(Na bestemming van het resultaat)

x € 1.000	Toelichting	31-12-2020	31-12-2019	x € 1.000	Toelichting	31-12-2020	31-12-2019
Activa				Vlottende activa			
Vaste activa				Voorraden			
	Immateriële vaste activa 1				Voorraden materialen 4		
	Ontwikkelingskosten	127	0			1.353	1.164
		127	0			1.353	1.164
	Materiële vaste activa 2				Onderhanden projecten 5		
	Gebouwen en terreinen	57.779	56.339		Onderhanden projecten	0	64
	Machines en installaties	484.030	477.283			0	64
	Andere vaste bedrijfsmiddelen	2.694	2.080		Vorderingen 6		
	Werken in uitvoering	36.294	33.245		Debiteuren	7.524	6.457
	Niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbaar	1.979	2.051		Belastingen	794	214
		582.776	570.998		Overige vorderingen	51	62
					Overlopende activa	5.506	4.663
						13.875	11.396
	Financiële vaste activa 3				Liquide middelen 7		
	Deelnemingen	2.687	2.619			3	8
	Overige vorderingen	122	186				
		2.809	2.805		Totaal	600.943	586.435

Balans per 31 december 2020

(Na bestemming van het resultaat)

x € 1.000	Toelichting	31-12-2020	31-12-2019	x € 1.000	Toelichting	31-12-2020	31-12-2019
Passiva							
Eigen vermogen				Vreemd vermogen			
				Langlopende schulden	13		
Geplaatst kapitaal	8	20.000	20.000	Leningen		230.000	187.333
Agioreserve	9	3.097	3.097	Egalisatierekening bijdragen van derden		71.658	69.612
Wettelijke reserve	10	754	578	Vooruitontvangen bedragen		1.439	1.574
Overige reserve	11	212.902	206.080			303.097	258.519
		236.753	229.755				
Vorzieningen	12	4.650	5.598	Kortlopende schulden	14		
				Kortlopend deel leningen		12.333	52.333
				Schulden aan kredietinstellingen		12.962	9.718
				Schulden aan leveranciers		5.252	6.283
				Belastingen en premies sociale verzekeringen		3.716	3.485
				Schulden ter zake van pensioenen		482	454
				Vooruitontvangen waterverbruik		2.577	3.450
				Overige schulden		402	552
				Overlopende passiva		18.719	16.288
						56.443	92.563
				Totaal		600.943	586.435

Winst-en-verliesrekening over 2020

x € 1.000	Toelichting	2020	2019	x € 1.000	Toelichting	2020	2019
	Bedrijfsopbrengsten 15				Resultaat deelnemingen 3		
	Wateropbrengsten	138.046	135.491		Resultaten uit deelnemingen	50	174
	Opbrengsten van werken voor derden	2.963	3.108				
	Netto-omzet	141.009	138.599		Financiële baten en lasten 17		
	Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf	4.281	3.680		Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	4	7
	Overige bedrijfsopbrengsten	2.142	2.117		Rentelasten en soortgelijke lasten	-4.992	-5.252
	Som der bedrijfsopbrengsten	147.432	144.396		Financieel resultaat	-4.938	-5.071
	Bedrijfslasten 16				Resultaat voor belasting	6.998	8.496
	Kosten van grond- en hulpstoffen	3.941	3.158		Vennootschapsbelasting 18	0	0
	Waterinkoop	2.997	2.008		Resultaat na belasting	6.998	8.496
	Energiekosten	4.395	3.952				
	Kosten uitbesteed werk en overige externe kosten	11.646	9.590				
	Precario gemeenten	12.181	12.304				
	Lonen en salarissen	29.040	27.371				
	Sociale lasten	7.838	7.698				
	Afschrijving vaste activa (Terugname) Bijzondere waardeverminderingen en desinvesteringen	30.806	31.035				
	(im)materiële vaste activa	46	-296				
	Overige bedrijfskosten	32.606	34.009				
	Som der bedrijfslasten	135.496	130.829				
	Bedrijfsresultaat	11.936	13.567				

Totaaloverzicht resultaat over 2020

x € 1.000	2020	2019
Resultaat na belastingen	6.998	8.496
Rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen	0	0
Totaalresultaat van de rechtspersoon	6.998	8.496

Kasstroomoverzicht over 2020

(Opgesteld volgens de indirecte methode)

x € 1.000	Toelichting	2020	2019
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>			
	Bedrijfsresultaat	11.936	13.567
Aanpassing voor:			
	Afschrijvingen 16 G	30.806	31.035
	Bijzondere waardeverminderingen en desinvesteringen materiële vaste activa 2	46	-296
	Mutatie voorziening dubieuze debiteuren 16 H	-166	250
	Mutatie overige voorzieningen 12	-948	-2.600
	Mutatie vooruitvangen bedragen 13	-135	-135
		29.603	28.254
Veranderingen in werkkapitaal			
	Mutatie voorraden 4	-189	-382
	Mutatie onderhanden projecten 5	64	332
	Mutatie kortlopende vorderingen 6	-2.321	-1.486
	Mutatie operationele schulden 14	-353	-1.356
	Mutatie werkkapitaal	-2.799	-2.892
	Kasstroom uit bedrijfsoperaties	38.740	38.929
	Betaalde interest 17	-5.378	-5.464
	Kasstroom uit operationele activiteiten	33.362	33.465

x € 1.000	Toelichting	2020	2019
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>			
	Investerings immateriële vaste activa 1	-127	0
	Investerings materiële vaste activa 2	-44.237	-39.061
	Ontvangen bijdragen 13	4.893	5.916
	Overige mutaties materiële vaste activa 2	139	32
	Investerings financiële vaste activa 3	-18	0
	Aflossingen financiële vaste activa 3	72	44
	Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-39.278	-33.069
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>			
	Nieuwe langlopende leningen 13	55.000	70.000
	Betaalde aflossingen 14	-52.333	-14.667
	Nieuwe kortlopende leningen 14	0	0
	Mutatie werkkapitaal	2.667	55.333
	Stand kort krediet en liquide middelen 1 januari 14	-9.710	-65.439
	Mutatie kort krediet en liquide middelen 31 december	-3.249	55.729
	Stand kort krediet en liquide middelen 31 december	-12.959	-9.710

Algemeen

Dunea N.V. is statutair en feitelijk gevestigd te Zoetermeer aan het Plein van de Verenigde Naties 11, 2719 EG te Zoetermeer en geregistreerd onder inschrijvingsnummer 27122974 bij de Kamer van Koophandel.

Activiteiten

De activiteiten van Dunea bestaan voornamelijk uit:

- het voorzien in de behoeften aan drinkwater en industriewater binnen het distributiegebied, alsmede drinkwater het voorzien in de behoeften aan drinkwater en gros en industriewater buiten het distributiegebied; alles met inachtneming van de eisen van verantwoord natuurbeheer van het aan de zorgen van de vennootschap toevertrouwd duingebied;
- het verantwoord natuurbeheer van het aan de zorgen van de vennootschap toevertrouwd duingebied, een en ander met inachtneming van de eisen van verantwoorde waterwinning;
- het beheren van andere onderdelen van de waterketen zoals riolering en afvalwaterzuivering zowel binnen als buiten het distributiegebied
- het oprichten van, het op enigerlei wijze deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van en het toezicht houden op vennootschappen en ondernemingen die activiteiten verrichten die (mede gelet op de energietransitie) passen bij de activiteiten van een drinkwaterbedrijf, of vennootschappen en ondernemingen welke dienstbaar zijn aan deze activiteiten.

Stelselwijzigingen

In het boekjaar is een stelselwijziging met betrekking tot de waardering van voorzieningen doorgevoerd. Deze stelselwijziging is het gevolg van wijzigingen in RJ 252 Voorzieningen. De voorzieningen worden tot en met 2019 gewaardeerd tegen de nominale waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting per balansdatum af te wikkelen, tenzij anders was vermeld. Vanaf 2020 worden voorzieningen gewaardeerd tegen de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting per balansdatum af te wikkelen, tenzij de tijdswaarde van geld niet materieel is. Voor de voorzieningen die per 1 januari 2020 zijn opgenomen, is de tijdswaarde van geld niet materieel. Daardoor heeft de stelselwijziging geen impact op de waarde van het eigen vermogen en de voorzieningen per 1 januari 2020 en tevens geen impact op het resultaat over 2020.

Foutherstel

De post Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf is in voorgaande jaarrekeningen in mindering gebracht op de post Lonen en salarissen. Dit is niet in overeenstemming met het Besluit modellen jaarrekening. Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf dient gepresenteerd te worden als onderdeel van de bedrijfsopbrengsten. Dit is met ingang van de jaarrekening 2020 aangepast. Voor 2020 betreft het een bedrag van € 4,3 miljoen. De vergelijkende cijfers zijn eveneens aangepast (€ 3,7 miljoen). Bij het opmaken van de jaarrekening over 2020 is vastgesteld dat in de reservering voor verlofdagen ten onrechte geen rekening is gehouden met een opslag voor sociale lasten en pensioenlasten. In de jaarrekening 2020 is deze opslag alsnog verwerkt. Het eigen vermogen per 1 januari 2019 is herrekend alsof de fout niet heeft plaatsgevonden. Het effect hiervan is als rechtstreekse mutatie verwerkt in het eigen vermogen. De vergelijkende cijfers zijn als gevolg hiervan aangepast. Het fouterstel resulteert in de volgende effecten:

x € 1.000	Oorspronkelijk gerapporteerd	Impact fouterstel	Aangepast gerapporteerd
Balans per 1 januari 2019			
Algemene reserve	197.826	-1.704	196.122
Overlopende passiva	14.880	1.704	16.584
Balans per 31 december 2019			
Algemene reserve	207.821	-1.741	206.080
Overlopende passiva	14.547	1.741	16.288
Winst-en-verliesrekening over 2019			
Bedrijfsopbrengsten:			
Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf	0	3.680	3.680
Bedrijfslasten:			
Lonen en salarissen	23.691	3.680	27.371
Sociale lasten	7.661	37	7.698

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Dunea zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Consolidatie

Dunea heeft gedurende 2020 onderstaande deelnemingen:

Deelnemingen

	Waarderingsgrondslag	Percentage 2020	Percentage 2019	Statutaire zetel
Aquaminerals	kostprijs	4,67%	4,88%	Nieuwegein
Dunea Warmte & Koude B.V.	netto vermogenswaarde	100,00%	n.v.t.	Zoetermeer
Water Fund Holland B.V.	netto vermogenswaarde	26,95%	26,95%	Nieuwegein
KWH B.V.	kostprijs	6,71%	6,71%	Nieuwegein
Stichting NPHD	netto vermogenswaarde	100,00%	100,00%	s-Gravenhage
Het Waterlaboratorium N.V.	netto vermogenswaarde	30,00%	30,00%	Haarlem

AquaMinerals B.V., Water Fund Holland B.V., KWH B.V. en Het Waterlaboratorium N.V. worden niet geconsolideerd, omdat Dunea N.V. geen overheersende zeggenschap in deze deelnemingen heeft.

Stichting Nationaal Park Hollandse Duinen is opgericht in 2018. Dunea N.V. is enig bestuurder van de stichting. De stichting is in materiële zin van te verwaarlozen betekenis waardoor consolidatie achterwege is gebleven op grond van artikel 2:407 lid 1 BW.

Dunea Warmte & Koude BV is opgericht in 2020. Dunea N.V. is enig bestuurder van de vennootschap. De vennootschap is in materiële zin van te verwaarlozen betekenis waardoor consolidatie achterwege is gebleven op grond van artikel 2:407 lid 1 BW.

Grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is van toepassing. Bij de waardering van activa en passiva is de continuïteitsveronderstelling toegepast.

In de balans, de winst-en-verliesrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Benaming

In de winst-en-verliesrekening zijn benamingen toegepast die in de bedrijfstak gebruikelijk zijn.

Weergave bedragen

De in de toelichting vermelde bedragen zijn, tenzij anders vermeld, in duizenden euro's.

Vergelijking met voorgaand jaar

Het saldo van onderhanden projecten is per 31 december 2020 gepresenteerd onder de 'Overlopende activa' (projecten met een positief saldo, € 0,1 miljoen) en 'Overlopende passiva' (projecten met een negatief saldo, € 0,2 miljoen). Deze wijze van presenteren sluit beter aan bij de aard van de projecten. De vergelijkende cijfers zijn niet aangepast, gezien de relatief geringe impact op de balans.

Waardering

Activa en passiva worden tegen historische kostprijs opgenomen, tenzij anders vermeld in de grondslagen.

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en het actief een kostprijs of een waarde heeft waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet

in de balans opgenomen activa. Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar alle waarschijnlijkheid in de praktijk zullen voordoen en niet op basis van voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich zullen voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie.

Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat activa worden opgenomen waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar

kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Leasing

De onderneming kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een lease-overeenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het lease-object geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Classificatie van de lease vindt plaats op het tijdstip van het aangaan van de betreffende leaseovereenkomst.

Als de onderneming optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verlies-rekening gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Financiële instrumenten

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de onderneming beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de onderneming het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen. Als sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt,

wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd. Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten (zoals vorderingen en schulden), als afgeleide financiële instrumenten (derivaten) verstaan.

In de toelichting op de afzonderlijke posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht als die afwijkt van de boekwaarde. Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de toelichting op de langlopende schulden.

Primaire financiële instrumenten

Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost onder de 'Grondslagen voor de waardering van activa en passiva'.

Afgeleide financiële instrumenten

Dunea heeft geen afgeleide financiële instrumenten.

Verbonden partijen

Voor de identificatie van verbonden partijen wordt aangesloten bij de definitie uit de RJ. Dunea onderkent onder andere de volgende verbonden partijen: aandeelhouders, deelnemingen, directie en commissarissen. Transacties met verbonden partijen van betekenis en die niet onder normale marktomstandigheden plaatsvinden, worden toegelicht in de jaarrekening.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden in de balans verwerkt indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot dat actief zullen toekomen aan de onderneming en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Immateriële vaste activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de kostprijs. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om het actief in de staat te krijgen die noodzakelijk is voor het beoogde gebruik. Na eerste verwerking worden immateriële vaste activa gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen. Voor de wijze van vaststelling of voor vaste activa sprake is van een bijzondere waardevermindering, wordt verwezen naar de paragraaf 'Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa'.

Uitgaven voor ontwikkelingsprojecten worden geactiveerd als onderdeel van de vervaardigingsprijs als het waarschijnlijk is dat het project commercieel en technisch succesvol zal zijn (dat wil zeggen: als het waarschijnlijk is dat economische voordelen zullen worden behaald) en de kosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. Voor de geactiveerde ontwikkelingskosten is een wettelijke reserve onder het eigen vermogen gevormd ter hoogte van het geactiveerde bedrag. De afschrijving van de geactiveerde ontwikkelingskosten vangt aan zodra de commerciële productie is gestart en vindt plaats over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Onderzoekskosten worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden in de balans verwerkt indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot dat actief zullen toekomen aan de onderneming en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. Materiële vaste activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de kostprijs.

De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om het actief op zijn plaats en in de staat te krijgen die noodzakelijk is voor het beoogde gebruik. Na eerste verwerking worden materiële vaste activa gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen. Voor de wijze van vaststelling of voor vaste activa sprake is van een bijzondere waardevermindering, wordt verwezen naar de paragraaf 'Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa'.

De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van gebruikte grond- en hulpstoffen en overige kosten welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, waaronder bouwrente. De bouwrente wordt berekend over het gemiddeld geïnvesteerde bedrag tot het moment van ingebruikname.

De bijdragen die Dunea van derden ontvangen voor het aan- en/of verleggen van aansluit- en hoofdleidingen, worden verantwoord bij de langlopende schulden, onder de post Egalisatierekening bijdragen van derden. Deze bijdragen vallen vrij gedurende de economische levensduur van deze activa. Bijdragen die ontvangen worden van derden voor het aan- en/of verleggen van transportleidingen worden in mindering gebracht op de kostprijs van het actief.

De jaarlijkse afschrijvingen op de materiële vaste activa bedragen een vast percentage van de kostprijs. Dit percentage is gebaseerd op de verwachte economische levensduur van de activa. Op investeringen wordt afgeschreven vanaf het moment dat deze beschikbaar zijn voor het beoogde gebruik. Met een restwaarde wordt geen rekening gehouden. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Kosten voor groot onderhoud worden in de boekwaarde van het materieel vaste actief verwerkt ("componentenbenadering"). Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd als zij de gebruiksduur van het object verlengen en/of leiden tot toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot het object.

Boekwinsten en -verliezen uit de verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de 'Overige bedrijfsopbrengsten'.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengst-waarde.

Financiële vaste activa (deelnemingen)

Deelnemingen waarin door Dunea invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. De nettovermogenswaarde van de deelneming wordt bepaald op basis van de grondslagen zoals Dunea deze in de eigen jaarrekening toepast. Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is. Bij de vaststelling of er sprake is van een deelneming waarin de onderneming invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid, wordt het geheel van feitelijke omstandigheden en contractuele relaties (waaronder eventuele potentiële stemrechten) in aanmerking genomen.

Indien de deelnemende rechtspersoon een actief of een passief overdraagt aan een deelneming die volgens de vermogensmutatiemethode wordt gewaardeerd, wordt de winst of het verlies voortvloeiend uit deze overdracht naar rato van het relatieve belang dat derden hebben in de deelnemingen verwerkt (proportionele resultaatsbepaling). Een verlies dat voortvloeit uit de overdracht van vlottende activa of een bijzondere waardevermindering van vaste activa wordt wel volledig verwerkt. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, worden geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

De niet gerealiseerde winst wordt geëlimineerd uit het resultaat van de onderneming. Deze correctie wordt verwerkt door eliminatie op het resultaat deelneming en deze eliminatie in de balans in mindering te brengen op de waarde van de deelneming.

Wanneer de waardering van een deelneming volgens de vermogensmutatiemethode nihil is geworden, wordt de methode niet langer toegepast en blijft de deelneming – bij ongewijzigde omstandigheden – op nihil gewaardeerd. Wanneer Dunea geheel of ten delen instaat voor de schulden van de deelneming respectievelijk een feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt

voor het aandeel in eventuele verdere verliezen van de deelneming een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt aan de creditzijde van de balans wordt opgenomen.

Dunea houdt bij de waardering van deelnemingen volgens de vermogensmutatiemethode rekening met een wettelijke reserve, wanneer Dunea geen overheersende zeggenschap heeft in de deelneming. De wettelijke reserve wordt gevormd ter hoogte van het aandeel van Dunea in de resultaten en rechtstreekse vermogensvermeerderingen van de deelneming sinds de eerste waardering van de deelneming op nettovermogenswaarde. De reserve wordt verlaagd met dividend waarop Dunea recht heeft verkregen, rechtstreekse vermogensverminderingen en uitkeringen waarvan door Dunea onbeperkt ontvangst kan worden bewerkstelligd.

De deelnemingen waarin Dunea geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid uitoefent, worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.

De langlopende vorderingen op deelnemingen en de overige vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er externe dan wel interne indicaties zijn dat een actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. De realiseerbare waarde van het actief wordt geschat wanneer zich een indicatie voordoet dat een actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. De realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Indien de realiseerbare waarde van een actief lager is dan de boekwaarde, wordt de boekwaarde verlaagd tot de realiseerbare waarde. Deze verlaging is een bijzonder waardeverminderingverlies. Dit verlies wordt direct als last verantwoord in de winst-en-verliesrekening. Een bijzonder waardeverminderingverlies wordt gepresenteerd onder de overige waardeveranderingen van vaste activa in de winst-en-verliesrekening.

De opbrengstwaarde is het bedrag waartegen een actief maximaal kan worden verkocht, onder aftrek van nog te maken kosten. De opbrengstwaarde wordt bepaald aan de hand van een verkoopovereenkomst of wordt op basis van een marktprijs bepaald op een liquide (actieve) markt, te corrigeren voor nog te maken kosten.

De bedrijfswaarde is de contante waarde van de aan een actief of samenstel van activa toe te rekenen geschatte toekomstige kasstromen die kunnen worden verkregen met de uitoefening van het bedrijf.

Een bijzonder waardevermindingsverlies wordt uitsluitend teruggenomen indien er een wijziging in de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde heeft plaatsgevonden sinds de verantwoording van het laatste bijzondere waardevermindingsverlies. De terugname wordt beperkt tot maximaal het bedrag dat nodig is om het actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs op het moment van de terugname, als geen sprake geweest zou zijn van een bijzondere waardevermindering. De terugname van een bijzonder waardevermindingsverlies wordt direct als bate in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Vorraden

De voorraden materialen zijn vrijwel geheel bestemd voor de aanleg, het onderhoud en de vernieuwing van materiële vaste activa. Voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs is de verkrijgings- of vervaardigingsprijs vermeerderd met overige direct toerekenbare kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De voorraad wordt gewaardeerd volgens FIFO-methode ('first in, first out'). De lagere opbrengstwaarde is het bedrag waartegen een actief maximaal kan worden verkocht, onder aftrek van nog te maken kosten. De beoordeling of sprake is van een lagere opbrengstwaarde vindt op individuele basis plaats. Voor het verschil tussen kostprijs en lagere opbrengstwaarde wordt een voorziening gevormd. De afwaardering wordt in het resultaat verwerkt

Onderhanden projecten

De post onderhanden projecten bestaat uit het saldo van gerealiseerde projectkosten, toegerekende winst, verwerkte verliezen en reeds gedeclareerde termijnen.

In de waardering van onderhanden projecten worden de kosten die direct betrekking hebben op het project, de kosten die toerekenbaar zijn aan projectactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan het project en andere kosten die contractueel aan de opdrachtgever kunnen worden toegerekend, begrepen.

De toerekening van opbrengsten, kosten en winstneming op onderhanden projecten geschiedt naar rato van de verrichte prestaties bij de uitvoering van het werk ('percentage of completion'-methode). De mate waarin prestaties van een onderhanden project zijn verricht wordt bepaald aan de hand van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de geschatte totale projectkosten. Verwerking vindt plaats zodra een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat van een onderhanden project.

Het resultaat van een project kan betrouwbaar worden ingeschat als de totale projectopbrengsten, de vereiste projectkosten om het project af te maken en de mate waarin het onderhanden project is voltooid, betrouwbaar kunnen worden vastgesteld, het waarschijnlijk is dat de economische voordelen naar Dunea zullen toevloeien en de aan het onderhanden project toe te rekenen projectkosten duidelijk te onderscheiden zijn en op betrouwbare wijze te bepalen zijn.

Indien het resultaat van een onderhanden project niet betrouwbaar kan worden ingeschat, worden de projectopbrengsten slechts verwerkt in de winst-en-verliesrekening tot het bedrag van de gemaakte projectkosten dat waarschijnlijk kan worden verhaald. De projectkosten worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening in de periode waarin ze zijn gemaakt.

Onder projectopbrengsten wordt verstaan de in het contract overeengekomen opbrengsten vermeerderd met eventuele opbrengsten op grond van meer- of minderwerk, claims en vergoedingen, indien en voor zover het waarschijnlijk is dat de opbrengsten zullen worden gerealiseerd en betrouwbaar kunnen worden bepaald. De projectopbrengsten worden bepaald op de reële waarde van de tegenprestaties die is of zal worden ontvangen.

Uitgaven die verband houden met projectkosten die na de balansdatum tot te verrichten prestaties leiden, worden als onderdeel van de overlopende activa verwerkt indien het waarschijnlijk is dat ze in een volgende periode zullen leiden tot opbrengsten. Verwerking van de projectkosten in de winst-en-verliesrekening vindt plaats als de prestaties in het project worden geleverd en zijn gerealiseerd. Verwachte verliezen op onderhanden projecten worden onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Het bedrag van het verlies wordt bepaald ongeacht of het project reeds is aangevangen, het stadium van realisatie van het project of het bedrag aan winst dat wordt verwacht op andere, niet gerelateerde projecten.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen, waarbij vorderingen die langer open staan dan twee jaar minimaal voorzien worden.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde en staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de vennootschap. Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de onderneming, worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Eigen vermogen

Financiële instrumenten die op grond van de juridische realiteit worden aangemerkt als eigenvermogensinstrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Uitkeringen aan houders van deze instrumenten worden in mindering op het eigen vermogen gebracht na aftrek van eventueel hiermee verband houdend voordeel uit hoofde van belasting naar de winst.

Agioreserve

De door de aandeelhouders ingebrachte bedragen boven het nominaal aandelenkapitaal worden verantwoord als agio. Hieronder worden tevens begrepen additionele vermogensstortingen door bestaande aandeelhouders zonder uitgifte van aandelen of uitgifte van rechten tot het nemen of verkrijgen van aandelen van de onderneming. Kosten en kapitaalbelasting verbonden aan de plaatsing van aandelen die niet worden geactiveerd, worden onder aftrek van belastingeffecten, ten laste van het agio gebracht. Indien en zover het agio ontoereikend is, worden de bedragen ten laste van de overige reserves gebracht.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting per balansdatum af te wikkelen, tenzij de tijdswaarde van geld niet materieel is. Als de tijdswaarde van geld niet materieel is, dan wordt de voorziening gewaardeerd op nominale waarde. In de toelichting op de balans bij punt 12. Voorzieningen is per voorziening toegelicht op welke wijze deze gewaardeerd is.

Voor een beschrijving van de aard en de belangrijkste veronderstellingen en onzekerheden van de voorzieningen wordt verwezen naar **12. Voorzieningen**.

Schulden

Schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Onder de langlopende schulden neemt Dunea de schulden en vooruit ontvangen bedragen met een resterende looptijd van meer dan één jaar op.

De Egalisatierekening bijdragen van derden is opgenomen onder de langlopende schulden. Deze post wordt gewaardeerd tegen de van derden ontvangen bijdragen voor het aan- en/of verleggen van aansluit- en hoofdleidingen, verminderd met de cumulatieve amortisatie. De amortisatietermijn van de egalisatierekening is gelijkgesteld aan de afschrijvingstermijn van de investeringen in aansluit- en hoofdleidingen. De amortisatie wordt verantwoord onder de afschrijvingen.

Onder de kortlopende schulden worden de schulden opgenomen die binnen een termijn van één jaar vervallen. Hieronder vallen onder meer de aflossingen op langlopende leningen die binnen één jaar vervallen. De effectieve rente wordt direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

De opbrengsten worden verantwoord wanneer deze zijn gerealiseerd.

Opbrengsten uit het leveren van goederen worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de goederen zijn overgedragen aan de koper. Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

De kosten worden bepaald op basis van historische kostprijs en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Voorzienbare verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Bedrijfsresultaat

Het bedrijfsresultaat berekent Dunea als het verschil tussen de som van de bedrijfsopbrengsten en de som van de bedrijfslasten.

Bedrijfsopbrengsten

De bedrijfsopbrengsten bestaan uit:

- Wateropbrengsten;
- Opbrengsten van werken voor derden;
- Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf;
- Overige bedrijfsopbrengsten.

De wateropbrengsten betreft de opbrengst van waterverbruik, vastrecht, bijdrage voor precarioheffing, verkoop en gros (levering aan andere waterbedrijven) en overige wateropbrengsten. De wateropbrengsten zijn exclusief omzetbelasting en belasting op leidingwater. Per balansdatum vindt een raming plaats van de nog te factureren wateropbrengsten met betrekking tot het verslagjaar. Deze geraamde opbrengsten worden verwerkt in het verslagjaar. Het verschil tussen de geraamde opbrengsten en de gefactureerde opbrengsten wordt verwerkt in het volgende verslagjaar.

De opbrengsten van werken voor derden bestaan uit uitgevoerde werkzaamheden in opdracht van derden waaronder onderhoudswerkzaamheden aan brandkranen en rioolbeheer.

De geactiveerde productie voor het eigen bedrijf betreffen de geactiveerde uren van medewerkers die werken aan investeringsprojecten welke na afronding op de balans geactiveerd zijn en waarover wordt afgeschreven.

De overige opbrengsten bestaan onder andere uit huur- en pachtopbrengsten, subsidieopbrengsten (exploitatiesubsidies) en opbrengsten uit verkoop van vaste activa. Huuropbrengsten worden lineair in de winst-en-verliesrekening opgenomen op basis van de duur van de huurovereenkomst. Vergoedingen ter stimulering van het sluiten van huurovereenkomsten worden als integraal deel van de totale huuropbrengsten verwerkt.

Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening verantwoord in hetzelfde jaar als waarin de gesubsidieerde bestedingen zijn verantwoord, de gedeelde opbrengsten blijken, dan wel het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Bedrijfslasten

De bedrijfslasten bestaan uit:

- Kostprijs van de omzet;
- Lonen, salarissen en sociale lasten;
- Afschrijving vaste activa;
- Bijzondere waardeverminderingen en desinvesteringen vaste activa;
- Overige bedrijfskosten.

De kostprijs van de omzet bestaat uit kosten van grond- en hulpstoffen, inkoop en gros (levering door andere waterbedrijven), energiekosten, kosten van uitbesteed werk en precario gemeenten. Dit zijn kosten die direct verband houden met:

- Het produceren en distribueren van het water;
- Het in stand houden van de materiële vaste activa ten behoeve van het waterproces;
- Het onderhouden van de natuurgebieden.

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden volgens de CAO-WWB en bedrijfsregelingen van Dunea verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap.

Voor de beloningen met bijvoorbeeld opbouw van rechten, sabbatical leave en bonussen worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding wordt verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de

verplichtingen kan worden gemaakt. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden respectievelijk ten laste of ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

De pensioenregeling wordt gefinancierd door afdrachten aan het pensioenfonds ABP. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioen-uitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of, en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijks aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor Dunea en worden in de balans opgenomen in een voorziening. Ultimo 2020 waren er geen pensioenvorderingen en -verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

Financieel baten en lasten

Rentebaten en -lasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva.

Dunea berekent bouwrente over het gemiddeld geïnvesteerde bedrag tot het moment van ingebruikname van het materieel vast actief. De geactiveerde bouwrente wordt in mindering gebracht op de verantwoorde financiële lasten.

Resultaat deelnemingen

De resultaat deelnemingen betreft het resultaat uit deelnemingen waarin Dunea invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid heeft en dividenden van deelnemingen waarin Dunea geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid heeft.

Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over belastbaar resultaat. Voor compensabele verliezen wordt een actieve belastinglatentie gevormd, voor zover het waarschijnlijk is dat deze verliezen verrekenbaar zijn met toekomstige fiscale winsten.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en kort krediet. Het kort krediet wordt gebruikt voor het reguliere betalingsverkeer binnen Dunea waarbij het saldo gedurende het jaar ook fluctueert tussen een positief en een negatief saldo.

Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Toelichting op de balans per 31 december 2020

bedragen x € 1.000, tenzij anders vermeld.

Vaste activa

1. Immateriële vaste activa

De samenstelling van de immateriële vaste activa en het overzicht van de mutaties in 2020 zijn als volgt:

	Ontwikkelingskosten
Aanschafwaarde	0
Cumulatieve afschrijvingen, waardeverminderingen e.d.	0
Boekwaarde per 31 december 2019	0
Investeringen	127
Boekwaarde per 31 december 2020	127
Aanschafwaarde	127
Cumulatieve afschrijvingen, waardeverminderingen e.d.	0
Boekwaarde per 31 december 2020	127

De ontwikkelingskosten betreffen kosten die gemaakt zijn als onderdeel van het project Multibronnen. De kosten zien toe op de Pilot Brak grondwater, waarin brak grondwater als alternatief voor rivierwater als bron voor het drinkwater wordt onderzocht. De proefinstallatie is naar verwachting gereed in het derde kwartaal van 2021. Het project heeft een looptijd tot 1 juli 2025.

2. Materiële vaste activa

De samenstelling van de materiële vaste activa en het overzicht van de mutaties in 2020 zijn als volgt:

	Totaal	Gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Werken in uitvoering	Niet aan bedrijfsuitoefening dienstbaar
Aanschafwaarde	1.359.083	102.336	1.213.613	6.108	33.245	3.781
Cumulatieve afschrijvingen, waardeverminderingen e.d.	-788.085	-45.997	-736.330	-4.028	0	-1.730
Boekwaarde per 31 december 2019	570.998	56.339	477.283	2.080	33.245	2.051
Investerings	45.616	0	0	0	45.616	0
Activeringen	0	3.539	37.214	1.675	-42.428	0
Afschrijvingen	-33.653	-2.099	-30.467	-1.015	0	-72
Desinvesteringen vaste activa - Aanschafwaarde	-421	0	-74	-347	0	0
Desinvesteringen vaste activa - Cum. afschrijvingen	375	0	74	301	0	0
Overige mutaties	-139	0	0	0	-139	0
Boekwaarde per 31 december 2020	582.776	57.779	484.030	2.694	36.294	1.979
Aanschafwaarde	1.404.139	105.875	1.250.753	7.436	36.294	3.781
Cumulatieve afschrijvingen, waardeverminderingen e.d.	-821.363	-48.096	-766.723	-4.742	0	-1.802
Boekwaarde per 31 december 2020	582.776	57.779	484.030	2.694	36.294	1.979
Afschrijvingspercentages		3%-20%	2%-20%	5%-33%	n.v.t.	3%-5%

Op terreinen wordt niet afgeschreven.

In de categorie 'Gebouwen en terreinen' is voor een boekwaarde van € 22,6 miljoen aan gronden opgenomen waarover Dunea wel de economische eigendom heeft, maar niet de juridische eigendom.

De samenstelling van de boekwaarde van werken in uitvoering per 31 december 2020 is (in €):

Gebouwen en terreinen	0,5 miljoen
Machines en installaties	35,7 miljoen
Andere vaste bedrijfsmiddelen	0,1 miljoen
	36,3 miljoen

Onderverdeeld naar investeringsprojecten (in €):

Leidingnet	14,7 miljoen
Energievoorziening Katwijk	5,6 miljoen
Recycling spoelwaterverwerking Katwijk	3,2 miljoen
Nieuwbouw spoelwaterverwerking Scheveningen	5,4 miljoen
Vernieuwing procesautomatisering Katwijk	1,7 miljoen
Diversen	5,7 miljoen
	36,3 miljoen

In de post activeringen is circa € 0,1 miljoen bouwrente begrepen betreffende afgeronde en reeds geactiveerde investeringen. In de post investeringen is voor een totaalbedrag van € 0,5 miljoen aan bouwrente tegen een rentepercentage van 2,31% opgenomen met betrekking tot werken in uitvoering.

De aangegane verplichtingen voor de werken in uitvoering zijn opgenomen onder de niet uit balans blijvende verplichtingen.

3. Financiële vaste activa

De samenstelling van de financiële vaste activa en het overzicht van de mutaties in 2020 zijn als volgt:

	Deel- nemingen	Overige vorderingen	Totaal
Boekwaarde per 31 december 2019	2.619	186	2.805
Mutaties:			
Aflossing op leningen u/g	0	-16	-16
Mutatie resultaat deelneming	50	0	50
Storting aandelenkapitaal	18	0	18
Hypothecaire aflossingen	0	-48	-48
Boekwaarde per 31 december 2020	2.687	122	2.809

Deelnemingen

	31-12-2019	Storting aandelen- kapitaal	Mutatie resultaat deel- neming	31-12-2020
Aquaminerals	24	0	0	24
Dunea Warmte & Koude B.V.	0	18	0	18
Water Fund Holland B.V.	0	0	0	0
KWH B.V.	566	0	0	566
Stichting NPHD	0	0	0	0
Het Waterlaboratorium N.V.	2.029	0	50	2.079
	2.619	18	50	2.687

Overige vorderingen

De samenstelling van de overige vorderingen is als volgt:

	31-12-2020	31-12-2019
Leningen u/g aan personeel onder hypothecair verband	82	130
Leningen u/g overig	40	56
Totaal overige vorderingen	122	186

Het af te lossen deel van de hypothecaire leningen in 2021 bedraagt € 20k (2020: € 28k) en is opgenomen onder de overige kortlopende vorderingen.

Het af te lossen deel van de leningen u/g overig in 2021 bedraagt € 16k (2020: € 16k) en is opgenomen onder de overige kortlopende vorderingen.

Een overzicht van de leningen ultimo 2020 met een looptijd van één jaar en langer, gegroepeerd naar de resterende looptijd:

	< 10 jaar	10-20 jaar	Totaal
Leningen u/g aan personeel onder hypothecair verband	82	0	82
Leningen u/g overig	40	0	40
Totaal overige vorderingen	122	0	122

Het gemiddelde rentepercentage voor leningen u/g onder hypothecair verband bedraagt 1,01% (2019: 1,81%). De hypothecaire leningen hebben een rentevaste periode van vijf jaar. De rente wordt per uitgegeven hypothecaire lening elke vijf jaar herzien als de marktrente lager is dan de verschuldigde rente.

De overige leningen bestaan uit twee leningen met een vast rentepercentage van 4,5%. Op één van deze leningen met een (oorspronkelijke) looptijd van 10 jaar is een pandrecht gevestigd.

Vlottende activa

4. Voorraden

	31-12-2020	31-12-2019
Voorraad materialen	1.353	1.164
Totaal voorraden	1.353	1.164

Op de voorraden is geen voorziening voor incurantheid gevormd.

5. Onderhanden projecten

	31-12-2020	31-12-2019
Onderhanden projecten	0	64
Totaal onderhanden projecten	0	64

Het saldo van onderhanden projecten is per 31 december 2020 gepresenteerd onder de 'Overlopende activa' (projecten met een positief saldo, € 0,1 miljoen) en 'Overlopende passiva' (projecten met een negatief saldo, € 0,2 miljoen). Deze wijze van presenteren sluit beter aan bij de aard van de projecten. De vergelijkende cijfers zijn niet aangepast.

6. Vorderingen

De vorderingen bestaan uit:

	31-12-2020	31-12-2019
Debiteuren	7.524	6.457
Belastingen	794	214
Overige vorderingen	51	62
Overlopende activa	5.506	4.663
Totaal vorderingen	13.875	11.396

Voor debiteuren is een voorziening opgenomen van € 1,1 miljoen (2019 = € 1,3 miljoen). In 2020 is een dotatie op de voorziening verwerkt van € 0,3 miljoen (2019: € 0,4 miljoen dotatie). Aan de voorziening zijn kosten van € 0,5 miljoen onttrokken (2019: € 0,1 miljoen).

In het saldo debiteuren is € 0,3 miljoen (2019: € 0,3 miljoen) opgenomen aan transacties met verbonden partijen. Het betreft hier in het geheel openstaande saldi met aandeelhouders van Dunea. Deze transacties met verbonden partijen zijn onder normale marktvoorwaarden aangegaan en vallen onder de reguliere bedrijfsuitoefening van Dunea. Er hebben geen transacties plaatsgevonden die niet-marktconform zijn met verbonden partijen.

De overlopende activa bestaan voornamelijk uit nog te factureren bedragen € 3,5 miljoen (2019: € 2,4 miljoen) en vooruitbetaalde kosten € 1,4 miljoen (2019: € 1,9 miljoen).

Het totaal van de kortlopende vorderingen heeft een resterende looptijd korter dan 1 jaar.

7. Liquide middelen

Deze post is als volgt samengesteld

	31-12-2020	31-12-2019
Kas	3	8
Totaal liquide middelen	3	8

Het totaal van liquide middelen bestaat uit een deel kasgeld en het saldo van verschillende bankrekeningen. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

Eigen vermogen

8. Geplaatst kapitaal

Het geplaatste en gestorte deel van het maatschappelijk kapitaal bestaat uit vier miljoen gewone aandelen en is per ultimo 2020 in handen van zeventien gemeenten.

Deze gemeenten vormen het voorzieningsgebied van Dunea. Voor de verdeling van de gewone aandelen naar gemeenten wordt verwezen naar pagina 131 van het jaarverslag.

De nominale waarde van een gewoon aandeel bedraagt € 5,-.

Geplaatst en gestort kapitaal	2020	2019
Stand 1 januari	20.000	20.000
Mutaties geplaatst en gestort kapitaal	0	0
Stand 31 december	20.000	20.000

9. Agioreserve

Het verloop van de agioreserve is als volgt:

Agioreserve	2020	2019
Stand 1 januari	3.097	3.097
Mutaties agioreserve	0	0
Stand 31 december	3.097	3.097

De agioreserve is in 1990 gevormd bij de oprichting van Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (in 2009 is de naam gewijzigd in Dunea). Na overname in 1995 van EWR (Energie en Watervoorziening Rijnland) alsmede de waardewijziging per aandeel van fl. 10,00 naar € 5,00 in 2000, is de agioreserve tot het huidige saldo gemuteerd.

10. Wettelijke reserve

De wettelijke reserve bestaat uit een wettelijke reserve op deelnemingen en een wettelijke reserve voor ontwikkelingskosten.

Het verloop van de wettelijke reserve is als volgt:

Wettelijke reserve	Deel-nemingen	Ontwikke-lingskosten	2020	2019
Stand 1 januari	578	0	578	0
Dotatie	49	127	176	578
Vrijval	0	0	0	0
Overige mutaties	0	0	0	0
Stand 31 december	627	127	754	578

11. Overige reserve

De overige reserve bestaat uit de algemene reserve en overige reserves die door de directie met goedkeuring van de Aandeelhoudersvergadering en de Raad van Commissarissen zijn gevormd.

Het verloop van de overige reserve is als volgt:

Overige reserve	Algemene reserve	Reserve warmte-activiteiten	2020	2019
Stand 1 januari	197.680	8.400	206.080	197.826
Stelselwijziging 2019	0	0	0	2.040
Fouterstel	0	0	0	-1.704
Herrekende stand 1 januari	197.680	8.400	206.080	198.162
Resultaat bestemming	6.998	0	6.998	8.496
Dotatie aan wettelijke reserves	-176	0	-176	-578
Vrijval uit wettelijke reserves	0	0	0	0
Stand 31 december	204.502	8.400	212.902	206.080

De reserve warmte-activiteiten is in 2019 gevormd ter financiering van het startkapitaal van Dunea Warmte & Koude B.V.

In artikel 17 van de statuten van de vennootschap is bepaald dat aan de aandeelhouders geen uitkeringen ten laste van de winst of de reserves mogen geschieden.

Voorstel aan Algemene Vergadering voor bestemming van het resultaat over het boekjaar 2020

De directie stelt met goedkeuring van de Raad van Commissarissen voor om het resultaat over 2020 van € 6.998k toe te voegen aan de Algemene reserve.

Het voorstel is in het eigen vermogen op de balans verwerkt.

12. Voorzieningen

Dit betreft voorzieningen voor:

Voorzieningen	Stand per 31-12-2019	Onttrekking	Vrijval	Dotatie	Stand per 31-12-2020
Amoveringskosten	2.529	540	5	1.040	3.024
Voorziening beheer, natuur en drinkwatergebied	577	0	0	0	577
Personeelsbeloningen	309	67	11	16	247
Herstructurering	2.183	893	672	98	716
Overige voorzieningen	0	0	0	86	86
Totaal	5.598	1.500	688	1.240	4.650

Het kortlopend deel van de voorzieningen is € 1,5 miljoen.

De voorzieningen zijn op nominale waarde gewaardeerd, omdat de tijdswaarde van geld niet materieel is.

De voorziening voor amoveringskosten is gevormd voor sloopkosten van gebouwen en productiemiddelen die niet meer in gebruik zijn en voor het saneren van bodemverontreinigingen. In 2020 is er voortgang geweest bij de uitvoering van geplande werkzaamheden met als resultaat een onttrekking van € 0,5 miljoen. De dotatie van € 1,0 miljoen betreft het afvoeren van verontreinigde grond voor project Zanddepot Scheveningen.

De voorziening beheer, natuur en drinkwatergebied betreft de natuurvoorziening pilot Zandmotor. De voorziening is gevormd voor een verlieslatend contract en is bepaald als het verschil tussen de netto contante waarde en de nominale waarde van de oorspronkelijke inschatting van de kosten voor de afwikkeling van het contract. De ontvangen afkoopsom is bepaald op basis van de inschatting van de kosten voor het beheer en onderhoud van de Zandmotor en is als vooruit ontvangen bedrag opgenomen onder de langlopende schulden op de balans.

De voorziening personeelsbeloningen is ter dekking van toekomstige vergoedingen op grond van de overgangsregeling van de cao voor jubileavergoedingen vanaf 1 januari 2016. Tot en met 2020 viel ook de voorziening voor ontslagvergoedingen hieronder, welke een looptijd had van 2016 tot en met 2017.

De voorziening voor herstructurering bestaat uit de geschatte kosten die voortvloeien uit de aanspraken van medewerkers op de aan het sociaal plan verbonden kosten van individuele ontslagregelingen. Daarnaast zijn in de voorziening de geschatte kosten voor het eigen risicodragerschap met betrekking tot de WW opgenomen.

13. Langlopende schulden

Langlopende schulden	Leningen	Egalisatie-rekening Bijdragen derden	Vooruit-ontvangen bedragen	Totaal
Stand 1 januari 2020	187.333	69.612	1.574	258.519
Af: Overgebracht naar kortlopende schulden	-12.333	0	0	-12.333
Bij: Ontvangen bijdragen van derden	0	4.893	0	4.893
Af: Vrijval naar resultaat	0	-2.847	-135	-2.982
Bij: Nieuwe langlopende leningen	55.000	0	0	55.000
Stand 31 december 2020	230.000	71.658	1.439	303.097

In 2020 zijn drie nieuwe langlopende leningen, totaal voor een bedrag van € 55 miljoen, afgesloten met een looptijd van vijftien jaar. Voor een totaal bedrag van € 20 miljoen is een vaste rente van 0,71% overeengekomen. Voor het resterende bedrag van € 35 miljoen is een vaste rente van 0,74% overeengekomen. De vaste rente geldt voor de hele looptijd van de leningen.

De reële waarde van de leningen ultimo 2020, inclusief het kortlopende deel, is € 297,2 miljoen (nominale waarde: € 242,3 miljoen).

Voor een aantal langlopende leningen zijn voorwaarden opgenomen over de hoogte van de solvabiliteit en de debt ratio (verhouding netto schuldpositie tot de operationele cashflow). Dunea voldoet aan deze voorwaarden met een solvabiliteit van 39,4% ten opzichte van een minimumnorm van 30,0% (2019 = 39,2%) en een debt ratio van 6,1 ten opzichte van een maximumnorm van 8,0 (2019 = 6,3).

Een overzicht van de leningen ultimo 2020 met een looptijd van één jaar en langer, gegroepeerd naar de resterende looptijd en het huidige percentage:

Percentages lopende leningen	1-5 jaar	6-10 jaar	>10 jaar	Totaal
<1,0%	0	30.000	119.000	149.000
<4,0%	0	21.000	0	21.000
<4,5%	0	0	60.000	60.000
Totaal	0	51.000	179.000	230.000

Onder de vooruit ontvangen bedragen is een afkoopsom met betrekking tot het Convenant Pilot Zandmotor opgenomen. De afkoopsom is een vooruit ontvangen bedrag dat in 20 jaar vrijvalt. Daarmee is de afkoopsom ultimo 2036 volledig vrijgevallen. Deze post valt over de looptijd in de exploitatie vrij in Lonen en salarissen en Kosten uitbesteed werk. Het verschil tussen de netto contante waarde en de nominale waarde van de oorspronkelijke inschatting van de kosten is verantwoord als voorziening voor een verlieslatend contract.

Financiële instrumenten

Renterisico

Om het renterisico te beheersen wordt veelal met vaste renteaftspraken gewerkt. Het financiële beleid is erop gericht om op de korte termijn de effecten van renteschommelingen op het resultaat te beperken en om op lange termijn de markttrentes te volgen. Dunea maakt geen gebruik van financiële derivaten zoals interest rate swaps om de financiële risico's die verbonden zijn aan bedrijfsactiviteiten te beheersen.

Liquiditeitsrisico

Dunea stuurt onder andere op de convenanten die door de financiers van Dunea worden geëist. Hiermee blijft Dunea toegang houden tot de vermogensmarkt. Tevens wordt continu een liquiditeitsplanning van twaalf maanden vooruit aangehouden waarbij eventuele risico's direct worden opgelost. Daarnaast wordt in de kredieten een interne buffer aangehouden waardoor Dunea te allen tijde aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Uit interne analyses blijkt dat de situatie rondom COVID-19 niet tot een hoger liquiditeitsrisico leidt.

Kredietrisico

Verkoop van water vindt plaats op basis van een betaaltermijn van drie weken. Als afnemers niet binnen deze gestelde termijn hebben betaald, dan treedt de procedure volgens de tarievenregeling van Dunea in werking. De tarievenregeling is beschikbaar op de website van Dunea.

Bij nieuwe leveranciers vindt een analyse van de kredietwaardigheid plaats. Hiermee wordt gewaarborgd dat de leverancier ook aan zijn verplichtingen kan voldoen. Dit is vooral een risico wanneer sprake is van termijnbetalingen bij projecten.

14. Kortlopende schulden

De kortlopende schulden bestaan uit:

	31-12-2020	31-12-2019
Kortlopend deel leningen	12.333	52.333
Schulden aan kredietinstellingen	12.962	9.718
Schulden aan leveranciers	5.252	6.283
Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.716	3.485
Schulden ter zake van pensioenen	482	454
Vooruitontvangen waterverbruik	2.577	3.450
Overige schulden	402	552
Overlopende passiva	18.719	16.288
Totaal kortlopende schulden	56.443	92.563

Voor rekening-courantkredieten zijn bij de banken overeenkomsten gesloten voor een bedrag van € 90 miljoen. Het rentepercentage voor rekening-courantkredieten is 1-maand Euribor met vaste opslag. Dit percentage kan dagelijks wijzigen. Voor de rekening-courantkredieten is een voorwaarde opgenomen over de hoogte van de Interest coverage ratio. Dunea voldoet aan deze voorwaarde met een Interest coverage ratio van 2,391 ten opzichte van een minimumnorm van 1,000 (2019 = 2,583).

In het saldo schulden aan leveranciers is € 0,7 miljoen (2019: € 0,6 miljoen) opgenomen aan transacties met verbonden partijen. Het saldo bestaat volledig (2019: 53%) uit transacties met deelnemingen van Dunea. Er hebben geen transacties plaatsgevonden die niet-markt-conform zijn met verbonden partijen.

De belasting en premies sociale verzekeringen bestaan uit af te dragen grond- en leiding-waterbelasting € 2,4 miljoen (2019: € 2,4 miljoen) en af te dragen loonbelasting € 1,3 miljoen (2019: € 1,1 miljoen).

Het vooruitontvangen waterverbruik bestaat voor € 71,3 miljoen (2019: € 75,6 miljoen) uit ontvangen voorschotten en voor € 68,7 miljoen (2019: € 72,1 miljoen) uit de inschatting van het nog af te rekenen verbruik, vastrecht en precario.

De overlopende passiva per 31 december 2019 zijn aangepast als gevolg van fouterstel. Dit leidt ertoe dat de overlopende passiva voor € 1,7 miljoen hoger zijn opgenomen dan gerapporteerd in de jaarrekening 2019.

De overlopende passiva betreffen vooral de reservering voor vakantiedagen van het personeel van Dunea € 9,0 miljoen (2019: € 8,6 miljoen), nog te ontvangen inkoopfacturen € 3,8 miljoen (2019: € 2,7 miljoen), nog te betalen precario € 3,7 miljoen (2019: € 3,5 miljoen) en nog te betalen rente van geldleningen € 1,0 miljoen (2019: € 1,4 miljoen). Onderdeel van de overlopende passiva zijn kosten voor projecten welke in 2019 onder de Onderhanden projecten werden verantwoord maar vanaf 2020 hier zijn gecategoriseerd conform de RJ.

Het totaal van de kortlopende schulden heeft een resterende looptijd korter dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

De niet uit de balans blijkende rechten komen uit op € 0,4 miljoen (2019 = € 0,5 miljoen) en betreffen de pachtopbrengsten van het pannekoekhuis en de kiosk.

Dit bedrag kan als volgt worden onderverdeeld:

- Voor 2021 € 0,1 miljoen
- Voor 2022-2025 € 0,3 miljoen
- Vanaf 2026 nihil

De pachtovereenkomsten hebben verschillende looptijden.

De niet uit de balans blijkende verplichtingen komen uit op € 8,7 miljoen (2019 = € 9,5 miljoen) en betreffen de huren van de kantoorgebouwen in Zoetermeer (operational lease) en de lopende meerjarige onderhoudscontracten en licentieovereenkomsten.

Dit bedrag kan als volgt worden onderverdeeld:

- Voor 2021 € 3,3 miljoen
- Voor 2022-2025 € 4,9 miljoen
- Vanaf 2026 € 0,5 miljoen

De huurovereenkomsten hebben verschillende looptijden. Per ultimo 2020 bedragen de verplichtingen € 3,4 miljoen, waarvan € 1,4 miljoen betrekking heeft op 2021. In 2020 is € 1,4 miljoen verantwoord in de winst-en-verliesrekening met betrekking tot huurkosten als gevolg van deze huurovereenkomsten. Voor de huur van de kantoorgebouwen zijn bankgaranties afgegeven voor in totaal € 0,4 miljoen.

Daarnaast is er per ultimo 2020 een bedrag van € 5,3 miljoen aan lopende verplichtingen in verband met onderhoudscontracten, waarvan € 1,9 miljoen betrekking heeft op 2021.

De aangegane verplichtingen voor de werken in uitvoering waren per 31 december 2020 € 15,9 miljoen.

Toelichting op de winst-en-verliesrekening over 2020

bedragen x € 1.000, tenzij anders vermeld.

15. Bedrijfsopbrengsten

De bedrijfsopbrengsten zijn in Nederland gegenereerd.

A. Wateropbrengsten

	2020	2019
Waterverkoop eigen voorzieningsgebied	75.778	71.861
Vastrecht	43.923	44.232
Bijdrage voor precarioheffing	12.632	13.063
Andere waterbedrijven (verkoop en gros)	4.754	4.831
Overige wateropbrengsten	959	1.504
Totaal wateropbrengsten	138.046	135.491

In de waterverkoop eigen voorzieningsgebied is de aanpassing van de inschatting van het in het voorgaande boekjaar opgenomen nog te factureren verbruik en niet in rekening gebracht verbruik verantwoord voor € 0,7 miljoen positief (2019: € 0,2 miljoen negatief).

Verkoopvolume eigen voorzieningsgebied (x 1.000 m³)

	2020	2019
Afzetvolume	81.236	78.133
Niet in rekening gebracht verbruik (NIRG)	-4.630	-4.563
Totaal verkoopvolume eigen voorzieningsgebied	76.606	73.570

Verkoop en gros

	2020	2019
Verkoop en gros (euro's)	4.754	4.831

Verkocht aan (x 1.000 m³)

	2020	2019
Evides	1.385	1.222
Oasen	3.336	3.489
Overig	77	88
Totaal verkoopvolume en gros	4.798	4.799

B. Opbrengsten van werken voor derden

	2020	2019
Opbrengsten van werken voor derden	2.963	3.108
Totaal opbrengsten werken voor derden	2.963	3.108

Dunea doet op aanvraag werken voor derde partijen. Voor 2020 heeft dit met name betrekking op opbrengsten voor de aanleg van aansluitleidingen, bijdragen voor brandkranen en opbrengsten voor rioolbeheer.

C. Overige bedrijfsopbrengsten

	2020	2019
Overige bedrijfsopbrengsten	2.142	2.117
Totaal overige bedrijfsopbrengsten	2.142	2.117

Onder de overige bedrijfsopbrengsten zijn onder andere begrepen:

- De huur- en pacht opbrengsten (2020 = € 0,2 miljoen; 2019 = € 0,3 miljoen)
- De subsidie-opbrengsten (2020 = € 1,3 miljoen; 2019 = € 1,4 miljoen)
- De opbrengst uit verkoop van vaste activa (2020 = € 0,1 miljoen; 2019 = € 0,1 miljoen)

De subsidie-opbrengsten betreffen met name tegemoetkomingen voor buitenland-activiteiten (2020: € 0,5 miljoen, 2019: € 0,7 miljoen) en natuurprojecten (2020: € 0,8 miljoen, 2019: € 0,7 miljoen).

16. Bedrijfslasten

A. Kosten van grond- en hulpstoffen

	2020	2019
Chemicaliën en filtermateriaal	2.582	2.717
Grondwaterbelasting	281	281
Afvoer slib en overig afval	1.078	160
Totaal grond- en hulpstoffen	3.941	3.158

B. Waterinkoop

	2020	2019
Inkoop en gros	2.997	2.008

Ingekocht van (x 1.000 m³)

	2020	2019
Evides	1.464	1.292
Waternet	2.267	1.111
Totaal inkoop en gros	3.731	2.403

C. Energiekosten

	2020	2019
Electriciteitskosten	4.278	3.846
Kosten voor gasverbruik	72	95
Overige energiekosten	45	11
Totaal energiekosten	4.395	3.952

D. Kosten uitbesteed werk

	2020	2019
Kosten uitbesteed werk en materiaalverbruik waterproces	9.351	8.432
Kosten uitbesteed werk en materiaalverbruik natuurproces	2.295	1.158
Totaal kosten uitbesteed werk en materialen	11.646	9.590

De kosten betreffen door derden verrichte werkzaamheden en geleverde materialen voor zover deze in directe relatie staan tot de hoofdprocessen van Dunea. De hoofdprocessen zijn:

- Het waterproces, zijnde winning, transport, infiltratie, zuivering, distributie en verkoop van water;
- Het natuurbeheerproces.

E. Precario gemeenten

	2020	2019
Alphen aan den Rijn (kern Benthuisen)	40	40
Den Haag	4.314	4.324
Hillegom	133	261
Katwijk	791	791
Lansingerland	201	201
Leiden	1.733	1.735
Leidschendam-Voorburg	166	166
Lisse	563	562
Noordwijk	1.240	1.228
Oegstgeest	433	433
Pijnacker-Nootdorp	0	0
Rotterdam (Nesselande)	30	32
Rijswijk	256	253
Teylingen	851	851
Voorschoten	242	242
Wassenaar	522	522
Zoetermeer	255	255
Zuidplas	411	408
Totaal precariorechten	12.181	12.304

De post gemeentelijke precariobelasting betreft vergoedingen die de gemeenten in het voorzieningsgebied van Dunea in rekening brengen waardoor Dunea het recht heeft om de gemeentegrond voor het leidingnet te gebruiken. De precariobelasting is gering gedaald ten opzichte van 2019 door de versnelde afbouwregeling van gemeente Hillegom.

F. Lonen, salarissen en sociale lasten

	2020	2019
Lonen en salarissen	29.040	27.371
Pensioenlasten	4.216	4.057
Overige sociale lasten	3.622	3.641
Totaal lonen, salarissen en sociale lasten	36.793	35.032

De post Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf is in voorgaande jaarrekeningen in mindering gebracht op de post Lonen en salarissen. Dit is niet in overeenstemming met het Besluit modellen jaarrekening. Geactiveerde productie voor het eigen bedrijf dient gepresenteerd te worden als onderdeel van de bedrijfsopbrengsten. Dit is met ingang van de jaarrekening 2020 aangepast. Voor 2020 betreft het een bedrag van € 4,3 miljoen. De vergelijkende cijfers zijn eveneens aangepast (€ 3,7 miljoen).

Pensioenlasten

De regeling wordt onder het Nederlandse pensioenstelsel gefinancierd door afdrachten aan het pensioenfonds ABP. Deelname aan het pensioenfonds ABP is verplicht gesteld in de CAO Waterbedrijven waaronder Dunea N.V. valt. De opbouw van de pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar gefinancierd door middel van (ten minste) kostendeekkende premiebetalingen. De pensioenregeling is een middelloonregeling met voorwaardelijke toeslagverlening voor zowel actieve als inactieve deelnemers (slapers en gepensioneerden). De toeslagverlening is afhankelijk van het beleggingsrendement.

De jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken bedraagt in 2020 24,9% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise (ad € 14.200). Het maximum pensioengevend salaris is voor 2020 gemaximeerd op € 110.111. De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt 17,43% van het pensioengevend salaris. Daarnaast is de werkgever premieplichtig voor de inkoop van het voorwaardelijke pensioen. De premie van dit voorwaardelijk pensioen is 2,6% en komt volledig voor rekening van de werkgever. De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het bedrijfstakpensioenfonds op basis van de dekkingsgraad en verwachte rendementen.

De beleidsdekkingsgraad van het ABP bedraagt per 31 december 2020 93,2% volgens opgave van het fonds (2019: 95,8%). Op basis van het uitvoeringsreglement heeft Dunea bij een tekort in het fonds geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan door hogere toekomstige premies.

Personeel

Gemiddeld aantal personeelsleden in fte's:

	2020	2019
Directie en stafdiensten	22	18
Divisie Duin & Water	274	258
Divisie Klant & Bedrijfsondersteuning	194	189
Totaal gemiddeld aantal personeelsleden in fte's	490	465

Van de hierboven vermelde medewerkers zijn er geen medewerkers in het buitenland werkzaam (2019: nihil).

WNT-verantwoording 2020 Dunea N.V.

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Dunea N.V. van toepassing zijnde regelgeving.

Het bezoldigingsmaximum in 2020 voor Dunea N.V. is € 201.000,-. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Specificatie van de bezoldiging van de bestuurders:

Naam functionaris

(bedragen x € 1,-)

Functiegegevens

Aanvang en einde functievervulling in 2020

Omvang dienstverband (in fte)

Dienstbetrekking

Individueel WNT-maximum

Dhr drs. W.M.E. Drossaert

Algemeen directeur

1/1 - 31/12

1,0

ja

€ 201.000

Bezoldiging 2020

Beloning plus belastbare vergoedingen

Beloningen betaalbaar op termijn

Totaal bezoldiging

Toepasselijk WNT-maximum

Motivering overschrijding

€ 178.320

€ 22.529

€ 200.849

€ 201.000

N.v.t

Bezoldiging 2019

Aanvang en einde functievervulling in 2019

Omvang dienstverband (in fte)

Dienstbetrekking

Beloning plus belastbare vergoedingen

Beloningen betaalbaar op termijn

Totaal bezoldiging

Toepasselijk WNT-maximum

Motivering overschrijding

1/1 - 31/12

1,0

ja

€ 172.620

€ 21.364

€ 193.984

€ 194.000

N.v.t

Het individuele WNT-maximum voor de leden van de Raad van Commissarissen bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

Specificatie van de bezoldiging van de Raad van Commissarissen:

(bedragen x € 1,-)	Dhr Jhr. mr. J.P. Backer	Dhr G.J. Doornbos	Mevrouw W. van Dijk	Dhr drs. L.A.S. van der Ploeg RA RC EMFC	Mw Ir. A. van der Rest	Mw P.M. Zorko
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1-31/12	1/1-31/12	1/12-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-30/9
Bezoldiging						
Totale bezoldiging	15.200	12.700	1.060	12.700	12.700	9.525
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	30.150	20.100	1.702	20.100	20.100	15.048
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2019						
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	N.v.t.	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1-31/12	1/1-31/12	N.v.t.	1/1-31/12	1/1-31/12	1/7-31/12
Bezoldiging						
Totale bezoldiging	14.800	12.300	N.v.t.	12.300	12.300	6.150
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	29.100	19.400	N.v.t.	19.400	19.400	9.780

Specificatie van de bezoldiging van niet-topfunctionarissen:

(bedragen x € 1,-)	Divisiemanager
Functiegegevens	
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 - 6/9
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	216.359
Beloningen betaalbaar op termijn	14.514
Totale bezoldiging	230.873
Individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	201.000

De overschrijding van het drempelbedrag bezoldiging is toe te wijzen aan de uitkering van het saldo verlofuren Inzetbaarheidsbudget. In de CAO Waterbedrijven is het recht op deze uren vastgelegd. Bijzonder aan deze verlofsoort is dat er geen verjaringstermijn aan gekoppeld is. De uren zijn bedoeld voor een goede werk-prive balans en worden veelal gebruikt om voorafgaand aan pensionering langdurig verlof op te nemen. Door overgangs-/garantie bepalingen in deze cao, bouwden medewerkers boven een bepaalde leeftijd langjarig additionele verlofrechten op, zowel in dit Inzetbaarheidsbudget als in reguliere bovenwettelijke verlofuren. De betreffende functionaris bouwde conform de bepalingen in de cao tot 388 uur per jaar aan verlof op ten opzichte van de reguliere 252 uur die een fulltime werkende jongere collega jaarlijks toegekend kreeg. In de senior managementfunctie van desbetreffende functionaris was een jaarlijkse opname van deze uren (omgerekend 10 weken per jaar) niet mogelijk en wenselijk. Het saldo is daarmee ieder jaar gegroeid.

G. Afschrijving vaste activa, (terugname) bijzondere waardeverminderingen en desinvesteringen (im)materiële vaste activa

	2020	2019
Gebouwen en terreinen	2.099	2.014
Machines, installaties inclusief leidingen	30.467	30.796
Overige vaste bedrijfsmiddelen	1.015	859
Niet aan productieproces dienstbaar	72	100
Totaal afschrijvingskosten exclusief amortisatie	33.653	33.769
Amortisatie egalisatierekening bijdragen van derden	-2.847	-2.734
Totaal afschrijvingskosten	30.806	31.035
Desinvesteringen vaste activa	46	41
(Terugname) bijzondere waardeverminderingen vaste activa	0	-337
Totaal desinvesteringen vaste activa en (terugname) bijzondere waardevermindering vaste activa	46	-296

H. Overige bedrijfskosten

	2020	2019
Overige personeelskosten	5.822	7.132
Mobiliteitskosten	671	746
Erfpachten en zakelijke rechten	21	35
Huisvestingskosten	2.989	2.916
Belastingen, verzekeringen en bankkosten	1.171	1.130
Communicatiekosten en portiekosten	7.458	7.813
Contributies, donaties en abonnementen	1.517	1.458
Kantoor- en laboratoriumkosten	3.954	3.563
Inhuur deskundigen en automatiseringskosten	7.501	6.869
Afschrijving dubieuze debiteuren	290	798
Diverse bedrijfskosten	1.212	1.549
Totaal overige bedrijfskosten	32.606	34.009

De diverse bedrijfskosten betreffen met name buitenlandactiviteiten.

In onderstaand overzicht zijn, conform artikel 2:382A BW, opgenomen de ten laste van Dunea gebrachte accountantshonoraria:

(bedragen x € 1,-)	2020	2019
Controle van de jaarrekening	134.627	222.500
Andere controlewerkzaamheden	18.300	38.603
Fiscale advisering	0	0
Andere niet-controlediensten	0	0
Tot accountantnetwerk behorende onderdelen	0	0
Totaal accountantshonoraria	152.927	261.103

De genoemde honoraria zijn gebaseerd op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, ongeacht of de werkzaamheden door de externe accountant en de accountantsorganisatie reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht.

De jaarrekening 2020 is gecontroleerd door KPMG N.V. De jaarrekening 2019 is gecontroleerd door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

17. Financiële baten en lasten

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten

De rentebaten en soortgelijke opbrengsten zijn voor 2020 € 4k (2019: € 7k).

De rentebaten betreffen ontvangen rente op verstrekte (hypothecaire) leningen.

Rentelasten en soortgelijke lasten

	2020	2019
Rente overige langlopende leningen o/g	5.472	5.686
Overige rentelasten waaronder kortlopende leningen	1	64
Geactiveerde bouwrente op investeringsprojecten	-481	-498
Totaal rentelasten	4.992	5.252

Het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille bedraagt 1,88% (2019: 2,43%).

De gehanteerde rentevoet voor de geactiveerde bouwrente aan investeringsprojecten bedraagt 2,31% (2019: 3,15%).

18. Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 is Dunea vennootschapsbelastingplichtig.

	2020
Resultaat vóór belastingen	7.083
Vershil tussen commerciële en fiscale waardering materiële vaste activa	35
Vershil tussen commerciële en fiscale waardering financiële vaste activa en langlopende schulden	2.550
Fiscale winstberekening	9.668
Vrijgestelde voordelen overheidsondernemingen	-9.792
Deelnemingsvrijstelling	-50
Belastbaar bedrag	-174
Effectief belastingtarief	0,0%
Toepasselijk belastingtarief	25,0%

Er zijn compensabele verliezen ten bedrage van € 1,0 miljoen (2019: € 0,9 miljoen) die niet zijn opgenomen als latente belastingvordering aangezien het niet waarschijnlijk is dat toekomstige fiscale winst beschikbaar komt ter compensatie hiervan. In onderstaande overzicht (bedragen in €) per 31 december 2020 is aangegeven in welk jaar de verliezen zijn ontstaan en in welk jaar deze verlopen.

Boekjaar	Compensabel verlies	Verrekenbaar t/m
2016	166.525	2025
2017	495.573	2026
2018	-	2027
2019	196.923	2025
2020	173.663	2026
Totaal compensabele verliezen	1.032.684	

Zoetermeer, 20 mei 2021

Raad van Commissarissen

Jhr. mr. J.P. Backer (voorzitter)

G.J. Doornbos

W. van Dijk

drs. L.A.S. van der Ploeg RA RC EMFC

Ir. A. van der Rest

Directie

drs. W.M.E. Drossaert

Overige gegevens

Dunea in een oogopslag
Voorwoord
Bestuursverslag
Governance
Jaarrekening

Aanvullende informatie



Monteursbussen van Dunea
bij werkzaamheden aan een
waterleiding in Leiden.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

In artikel 17 van de statuten staat het volgende opgenomen betreffende de resultaatbestemming:

1. Voorzover het eigen vermogen van de vennootschap kleiner is dan het bedrag van het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal, vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden, wordt de winst bestemd ter delging van tekorten en ter vorming van door de wet voorgeschreven reserves.
2. Voorzover het eigen vermogen van de vennootschap groter is dan het bedrag van het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal, vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden, wordt de winst aan de algemene reserve toegevoegd, tenzij de raad van commissarissen op voorstel van de directie besluit deze winst geheel of gedeeltelijk anderszins te reserveren.
3. Aan aandeelhouders kunnen geen uitkeringen ten laste van de winst of de reserves van de vennootschap geschieden.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering en raad van commissarissen van Dunea N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Dunea N.V. (of hierna 'de vennootschap') te Zoetermeer (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de betreffende jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Dunea N.V. per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW) en de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT). De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2020;
- 2 de winst-en-verliesrekening over 2020; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Dunea N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, onderdelen n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Dunea in een oogopslag;
- Voorwoord;
- Bestuursverslag;
- Governance;
- Overige gegevens;
- Aanvullende informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

- *Controle van de onafhankelijke accountant*

Aanvullende informatie

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevatten als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

- *Controle van de onafhankelijke accountant*

Aanvullende informatie

- groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
 - het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
 - het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven;
 - het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
 - het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 20 mei 2021

KPMG Accountants N.V.

F. Smit RA

Aanvullende informatie

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Onze duingebieden zijn beperkt toegankelijk voor recreanten. Door zorgvuldig met onze natuurgebieden om te gaan, beschermen we de natuur en de waterwinning.

Over dit verslag

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Integrated reporting

Met het jaarverslag 2020 heeft Dunea een volgende stap naar integrated reporting gezet. Dat betekent dat we in ons jaarverslag behalve over financiële prestaties ook rapporteren over niet-financiële prestaties. We zitten daarbij in een ontwikkeling. In de komende jaren zullen we onszelf hierin verbeteren en brengen we onze data en systemen verder op orde. In de keuze van de onderwerpen waarover wij in dit jaarverslag rapporteren houden we wel rekening met wat onze stakeholders hebben aangegeven van materieel belang te vinden.

Reikwijdte en afbakening van het verslag

Het jaarverslag beslaat het boekjaar 2020 van Dunea N.V., dat loopt van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020. In de consolidatie zijn de financiële en niet-financiële gegevens opgenomen van Dunea N.V. en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij centrale leiding heeft. Het integrated report van Dunea bestaat uit het Bestuursverslag, het verslag van de Raad van Commissarissen en de jaarrekening. De jaarrekening 2020 is opgesteld volgens de bepalingen inzake de jaarrekening, zoals opgenomen in Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De verslaggevingsgrondslagen zijn ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar, tenzij anders aangegeven. We vergelijken waar mogelijk alle gepresenteerde cijfers met vergelijkende cijfers van het voorgaande jaar.

Dunea publiceert het jaarverslag alleen online.

Materialiteit en connectiviteit

In de uitgebreide materialiteitsanalyse die wij in januari 2020 hebben laten uitvoeren, zijn negen onderwerpen als hoog-materieel naar boven gekomen. De uitkomsten van deze materialiteitsanalyse zijn in dit jaarverslag vertaald naar een materialiteitsmatrix. De resultaten die wij in dit jaarverslag rapporteren zijn ingedeeld naar de hoog-materiële onderwerpen uit de rechter bovenhoek van de matrix. Daar waar Dunea ook rapporteert op andere thema's uit de materialiteitsanalyse dan de hoog-materiële, betreft dit thema's die bijdragen aan de hoog-materiële onderwerpen – en in het bijzonder de allesoverstijgende thema's kwaliteit en leveringszekerheid van drinkwater.

In 2021 staat connectiviteit op de agenda, waarbij een koppeling zal worden gemaakt tussen de strategie en de materiële onderwerpen. Daarbij zullen ook nieuwe KPI's worden gedefinieerd.

Verslaggevingsrichtlijnen

Dunea rapporteert in dit verslag ook over materiële en maatschappelijk relevante onderwerpen. Behalve de wettelijke richtlijnen zoals de Nederlandse Corporate Governance Code, volgt Dunea voor zover relevant het veelgebruikte internationale raamwerk voor geïntegreerde verslaggeving van de International Integrated Reporting Council (IIRC).

Verder is Dunea lid van de World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) en wordt bij de totstandkoming van de verslaggeving gebruik gemaakt van suggesties van de WBCSD om het integrated report een stap verder in de richting van het IIRC-model te brengen.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

- *Over dit verslag*

Kwaliteit van data

In dit integrated report hebben we, waar mogelijk, data uitgedrukt in financiële en niet-financiële gegevens. Onze ambitie is om de hoeveelheid en betrouwbaarheid van de gerapporteerde data de komende jaren uit te breiden en te verbeteren, onder meer door stappen te zetten in het interne proces van dataverzameling. Daarin zullen wij ook de externe accountant betrekken. In dit jaarverslag zal op de materiële onderwerpen nog veelal in kwalitatieve zin worden gerapporteerd. Onze ambitie is om in de komende jaren toe te werken naar verificatie van de niet-financiële informatie door de externe accountant.

Reacties op het verslag

Heeft u vragen of opmerkingen over ons verslag, dan ontvangen wij die graag van u. U kunt ons mailen via communicatie@dunea.nl.

[Dunea in een oogopslag](#)

[Voorwoord](#)

[Bestuursverslag](#)

[Governance](#)

[Jaarrekening](#)

[Overige gegevens](#)

[Aanvullende informatie](#)

- [Over dit verslag](#)

Overzicht uitstaande aandelen

In overeenstemming met het bepaalde in artikel 6, lid 1 van de statuten van Dunea N.V. hielden per 31 december 2020 de onderstaande gemeenten de hieronder vermelde aantallen aandelen. De aandelen hebben elk een nominale waarde van € 5,- en geven op grond van het bepaalde in artikel 14, lid 8 van de statuten van de vennootschap recht op het uitbrengen van één stem per aandeel.

De aandelenverdeling per 31 december 2020 was als volgt:

Gemeenten	Aantal aandelen
Alphen aan den Rijn	11.027
Den Haag	1.562.309
Hillegom	66.171
Katwijk	200.327
Lansingerland	186.584
Leiden	383.881
Leidschendam-Voorburg	231.593
Lisse	70.521
Noordwijk	130.955
Oegstgeest	73.286
Pijnacker-Nootdorp	163.460
Rijswijk	158.403
Teylingen	112.044
Voorschoten	78.585
Wassenaar	80.883
Zoetermeer	387.302
Zuidplas	102.669
Totaal	4.000.000

Begrippen- en definitielijst 2020

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

Aantal administratieve aansluitingen

Het totaal aantal verbruiksadressen waaraan Dunea rechtstreeks of door tussenkomst van een derde partij drinkwater levert en waaraan Dunea vastrecht in rekening kan brengen.

Aantal bezoekers Bezoekerscentrum Meijendel

Het geregistreerde aantal bezoekers in het Bezoekerscentrum Meijendel (de Tapuit).

Aantal geplaatste watermeters

Het totaal aantal geplaatste (aanwezige) watermeters in panden in het voorzieningsgebied van Dunea.

Aantal inwoners (x 1.000)

Het meest actuele totaal aantal inwoners dat ultimo jaar in het voorzieningsgebied van Dunea woont volgens CBS Statline.

Aantal medewerkers

Het aantal medewerkers ultimo jaar met een arbeidsovereenkomst voor bepaald e en onbepaalde tijd met uitzondering van medewerkers met een stage- of opleidingscontract (BBL, BOL).

Aantal technische aansluitingen

Het totaal aantal aansluitingen voor drinkwaterlevering vanaf het transport- en hoofdleidingnet naar een pand in het voorzieningsgebied van Dunea.

Afgeleverd voorgezuiverd rivierwater (x mln m³)

Het aantal m³ voorgezuiverd rivierwater dat in de waterwingebieden wordt geïnfiltreerd.

Afzet (x 1.000 m³)

Het totaal aantal m³ drinkwater dat in het leidingnet is gepompt en in het eigen voorzieningsgebied is afgeleverd.

Bouwrente (%)

De verwachte rente op de langlopende leningen ten opzichte van de verwachte gemiddelde langlopende leningportefeuille, die aan projecten in de Werken in uitvoering worden toegerekend alvorens deze worden geactiveerd.

Cashflowratio

De mate waarin de kasstroom kan voorzien in de verplichtingen op lange termijn. Dit wordt berekend als de verhouding tussen de cashflow (resultaat na belasting en afschrijving) en het totale vreemd vermogen.

CO₂-footprint

Een maat, uitgedrukt in tonnen CO₂, voor de uitstoot van broeikasgassen door de verschillende bedrijfsactiviteiten.

Current ratio

De mate waarin aan verplichtingen op de korte termijn kan worden voldaan. Dit wordt berekend door de som van de vlottende activa te delen op de vlottende passiva.

Debt Ratio:

De verhouding tussen de kasstroom uit operationele activiteiten en de uitstaande schuldpositie. Dit wordt berekend door de som van alle leningen en schulden aan kredietinstellingen te delen door de operationele kasstroom.

Drinkwaterprijs per 1.000 liter (€)

De prijs voor het drinkwater per m³.

Duinterreinen in eigen beheer (ha)

Het aantal hectare duinterreinen dat Dunea in eigen beheer heeft. Hierbij zijn duinterreinen waarop productielocaties aanwezig zijn, buiten beschouwing gelaten.

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

- *Begrippen- en definitielijst 2020*

Gemiddeld aantal medewerkers (fte's)

Het gemiddelde aantal medewerkers (fte's) is berekend door de som van het aantal fte, behorende bij medewerkers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde en onbepaalde tijd, per laatste dag van de maand en inclusief de stand per de laatste dag van het voorgaande jaar te delen door 13. Medewerkers met een stage-overeenkomst zijn buiten beschouwing gelaten, medewerkers met een opleidingscontract (BBL) zijn wel meegenomen.

Gemiddeld rentepercentage (langlopende leningen) (%)

De rente op de langlopende leningen ten opzichte van de gemiddelde langlopende leningportefeuille.

Geproduceerd drinkwater

Het aantal m³ geproduceerd drinkwater.

Incidenten Frequentie Ratio

Het aantal incidenten met verzuim en letsel x 1.000.000 / bezettingsuren

Ingenomen rivierwater (x mln m³)

Het aantal m³ ingenomen rivierwater.

Integrale drinkwaterprijs per m³

De integrale prijs die een gemiddelde klant (in omvang en verbruik) voor een m³ drinkwater betaalt, zonder opslag voor precarioheffing en Belasting op Leidingwater en exclusief btw.

Interest coverage ratio

De mate waarin het bedrijfsresultaat toereikend is om de rentelasten te kunnen dragen. Dit wordt berekend door de rentelasten te delen op het bedrijfsresultaat.

Interne financieringsratio

Het aandeel van de kasstroom dat is besteed aan investeringen. Dit wordt berekend door het netto-geïnvesteed bedrag (geïnvesteed bedrag gecorrigeerd voor ontvangen bijdragen) te delen op de casflow (resultaat na belasting en afschrijving).

Lengte hoofdleidingnet (in km)

De lengte van het hoofdleidingnet per balansdatum (in km). Leidingen die buiten bedrijf zijn, zijn buiten beschouwing gelaten.

Lengte transportleidingnet (in km)

De lengte van het transportleidingnet per balansdatum (in km). Leidingen die buiten bedrijf zijn, zijn buiten beschouwing gelaten.

Nationaal Park nieuwe stijl

Een nationaal park nieuwe stijl is een nationaal park dat bestaat uit een samenhangend landschap met daarin een kern van hoogwaardige natuurgebieden en daarom heen gebieden met een andere bestemming zoals landbouw of wonen. Het is erop gericht in het hele gebied de natuur, recreatie, waterhuishouding en -winning en erfgoed te beschermen en te ontwikkelen voor een gezond en aantrekkelijk vestigingsklimaat voor mensen, dieren en planten.

NCSC

Nationaal Cyber Security Centrum (www.ncsc.nl)

Dunea in een oogopslag

Voorwoord

Bestuursverslag

Governance

Jaarrekening

Overige gegevens

Aanvullende informatie

- *Begrippen- en definitielijst 2020*

Niet in rekening gebracht verbruik (x 1.000 m³)

Het verschil tussen het totaal aantal m³ dat in het leidingnet is gepompt en afgeleverd in het eigen voorzieningsgebied en het totaal aantal m³ dat aan klanten in rekening wordt gebracht. Dit betreft niet gefactureerd verbruik zoals lek- en spuilverliezen, bluswater, eigen gebruik voor het schoonmaken van leidingen, tijdelijke niet bemeterde aansluitingen en meetverschillen.

Ondermaatse leveringsminuten

Het aantal minuten onderbreking van de levering van water per administratieve aansluiting per jaar. Wanneer geen exacte registratie plaatsvindt van de tijdsduur van de onderbreking, is per type onderbreking het gemiddeld aantal minuten van ondermaatse levering gedefinieerd.

Prioritaire instellingen

In de Nederlandse regelgeving is vastgelegd dat bepaalde locaties aan legionellapreventie moeten doen. Dit worden de prioritaire installaties genoemd. Dit zijn bijvoorbeeld de drinkwaterinstallaties van zorginstellingen, hotels, zwembaden en sauna's.

Rentabiliteit totaal vermogen (%)

De mate waarin het behaalde bedrijfsresultaat in verhouding staat tot het totale vermogen dat de organisatie aanhoudt om haar activiteiten te kunnen doen. Dit wordt berekend als de verhouding van het bedrijfsresultaat ten opzichte van het balanstotaal.

Solvabiliteit (%)

De mate waarin aan de verplichtingen op de lange termijn kan worden voldaan. Dit wordt berekend door het eigen vermogen te delen op het totale vermogen, beide inclusief toevoeging van het in het jaar behaalde resultaat na belasting aan de overige reserve.

Verkoop in eigen voorzieningsgebied
(x 1.000 m³)

Het totaal aantal m³ afgeleverd drinkwater dat in eigen voorzieningsgebied aan klanten in rekening wordt gebracht ten behoeve van huishoudelijk verbruik, de kleinzakelijke en de grootzakelijke markt.

Verkoop drinkwater in eigen voorzieningsgebied
(x 1.000 m³) per administratieve aansluiting

Het gemiddelde aantal m³ drinkwater in eigen voorzieningsgebied dat in rekening is gebracht bij de klanten per administratieve aansluiting.

WACC (Weighted Average Cost of Capital)

De gewogen gemiddelde kosten van het vermogen met betrekking tot drinkwateractiviteiten. De berekening is de som van het resultaat na belastingen met betrekking tot drinkwateractiviteiten en de rentelasten die betrekking hebben op drinkwateractiviteiten ten opzichte van het gemiddelde balanstotaal dat betrekking heeft op drinkwateractiviteiten.

WAVE

Programma Werken aan Verbinding (WAVE) waarmee procesgericht werken is ingevoerd in 2018, Onderdeel van WAVE was de implementatie van een nieuw ERP-systeem.

Ziekteverzuim (%)

Het percentage ziekteverzuim is berekend door het totaal aantal verzuimde dagen (excl. zwangerschapsverlof) te delen door het totaal beschikbare aantal dagen, rekening houdend met een deeltijdfactor. Medewerkers met een stage- overeenkomst zijn buiten beschouwing gelaten, medewerkers met een opleidingscontract (BBL) zijn wel meegenomen.



Dunea

Plein van de Verenigde Naties 11,
2719 EG Zoetermeer

Postadres:

Postbus 756
2700 AT Zoetermeer
Telefoon: (088) 347 50 00
www.dunea.nl

De Tapuit, bezoekerscentrum Dunea

Meijendelseweg 40,
2243 GN Wassenaar
Telefoon: (088) 347 48 49

Uitgave © 2021
Dunea N.V., Zoetermeer

Concept & realisatie

Report Company

Fotografie

Dunea Beeldbank

In dit jaarverslag hebben wij in enkele gevallen gebruikgemaakt van beeldmateriaal dat vóór de coronapandemie is gemaakt.

www.dunea.nl

